BRESLAUER
PHILOLOGISCHE ABHANDLUNGEN.

HERAUSGEGEBEN

VON

RICHARD FÖRSTER,

PROFESSOR DER CLASSISCHEN PHILOLOGIE AN DER UNIVERSITÄT BRESLAU.

ACHTER BAND.

ERSTES HEFT.

DE POLEMONIS RHETORIS
VITA OPERIBUS ARTE

SCRIPSIT

HUGO JÜTTNER.

BRESLAU.
VERLAG VON M. & H. MARCUS.
1898.

Breslauer Philologische Abhandlungen.

Erster Band.

Heft I: **Zur griechischen Nominal-Composition.** Von Prof. Dr. Konrad Zacher. Preis 2 Mark.

Heft II: **De Stoicorum studiis rhetoricis** scripsit Dr. phil. Franciscus Striller. Preis 1 Mark 20 Pf.

Heft III: **De vi atque indole rhythmorum quid veteres iudicaverint** scripsit Dr. phil. Georgius Amsel. Preis 4 Mark.

Heft IV: **Verrianische Forschungen.** Von Dr. phil. R. Reitzenstein. Preis 2 Mark 40 Pf.

Zweiter Band.

Heft I: **De Minucii Felicis Octavio et Tertulliani apologetico** scripsit Dr. phil. Fridericus Wilhelm. Preis 1 Mark 80 Pf.

Heft II: **Zu den Paroemiographen.** Von Dr. Leopold Cohn. Preis 1 Mark 80 Pf.

Heft III: **De Senecae philosophi librorum** recensione et emendatione scripsit Otto Rossbach. Insunt Senecae fragmenta Palatina edita a Guilelmo Studemund. Preis 4 Mark 20 Pf.

Heft IV: **De Q. Asconii Pediani fontibus ac fide** scripsit Dr. phil. Carolus Lichtenfeldt. Preis 1 Mark 80 Pf.

Dritter Band.

Heft I: **De pontificum Romanorum inde ab Augusto usque ad Aurelianum condicione publica** scripsit Paulus Habel. Preis 2 Mark.

Heft II: **Die Quellen von Ciceros Schrift de deorum natura.** Von Leopold Reinhardt. Preis 1 Mark 60 Pf.

Heft III: **Arriani** τῶν μετ' Ἀλέξανδρον libri septimi fragmenta edidit Ricardus Reitzenstein. Preis 1 Mark.

Heft IV: **De Hygini memoria scholiis in Ciceronis Aratum Harleianis servata** scripsit Dr. phil. Georgius Kauffmann. Preis 3 Mark 60 Pf.

Heft V: **Die Darstellung der Unterwelt auf unteritalischen Vasen.** Von Dr. August Winkler. Preis 2 Mark.

BRESLAUER
PHILOLOGISCHE ABHANDLUNGEN.

HERAUSGEGEBEN

VON

RICHARD FÖRSTER,
PROFESSOR DER CLASSISCHEN PHILOLOGIE AN DER UNIVERSITÄT BRESLAU.

ACHTER BAND.
ERSTES HEFT.

DE POLEMONIS RHETORIS
VITA OPERIBUS ARTE

SCRIPSIT

HUGO JÜTTNER.

BRESLAU.
VERLAG VON M. & H. MARCUS.
1898.

DE
POLEMONIS RHETORIS
VITA OPERIBUS ARTE

SCRIPSIT

HUGO JÜTTNER.

VRATISLAVIAE
M. & H. MARCUS.
1898.

CONSPECTUS LIBELLI.

CORRIGENDA.

Pag. 6 lin. 2 legas eum pro cum

„ 87 not. 1 lin. 1 legas *commovet eiusdem*

„ 89 in tabula quadrisyllabarum legas: – ⏑ – ⏑ 4, – ⏑ ⏑ – 2, – – ⏑ – 2 et in fine addas – – – ⏑ 1

„ 93 lin. 11 legas ψῡχ η̄ς.

12 legas τοῡτοῡ.

„ 94 lin. 8 legas ε̄γγῠᾱσθᾱι.

A.
Prooemium.

Etsi inde quod perpauca de oratoribus Graecis qui post Demosthenis tempora fuerunt eorumque studiis rhetoricis nobis tradita sunt, statim cognosci potest eloquentiam Graecam tum de summo gloriae fastigio decidisse, id quod necesse fuisse, qua Graeci condicione post bellum Macedonicum usi sint, considerantibus luce clarius fit, tamen constat etiam illo tempore Graecis eloquentiam multo maiori fuisse curae quam e scriptorum memoria suspicamur. Demetrius quidem Phalereus, quem primum inflexisse orationem Cicero dicit (Brut. § 38), non solum artem rhetoricam composuit et declamationes scripsit veluti *laudationem Socratis*[1], sed etiam contionales, iudiciales legatorumque orationes ei tribuuntur.[2] Pariter Charisius multas orationes iudiciales edidit, quae etiam Ciceronis tempore notissimae erant.[3] In scholis quin lectae et tractatae sint veterum eloquentiae heroum orationes, dubitari nequit. Hinc praecipue illae orationes, quae dictione Demosthenica scriptae illi tribuebantur.[4] Quid? quod Demochares Demosthenem videtur secutus esse[5], ut Lysiano

---

[1]) Müller F. H. G. II p. 365 sq. Ostermann, De Demetrii Phalerei vita, rebus gestis et scriptorum reliquiis II p. 21—23.

[2]) Blass, Griech. Bereds. p. 16 sq. Susemihl, Gesch. der griech. Litt in d. Alexandrinerzeit I p. 139 sq.

[3]) Blass p. 20 sq.

[4]) Susemihl II p. 448.

[5]) Blass p. 19 sq. Susemihl I p. 552 sq. p. 554 adn. 170.

dicendi genere usus est Charisius.[1]) Neque reos deficiebant advocati, quamquam in contionibus oratores bellum aut pacem commendare iam non poterant. Rhetorum scholis illius temporis tribuendae sunt etiam illae *ad imitationem fori consiliorumque fictae declamationes*, quas Quintilianus circa Demetrium Phalereum institutas esse tradit.[2]) Et multum de arte rhetorica disputabatur.

Peripatetici enim in Aristotelis artem iurabant, cum in rhetorum scholis inde a Corace, Tisia, Thrasymacho, Isocrate artes adhiberentur, quae usum spectarent, cuius generis est illa *ars ad Alexandrum*[3]), reliquorum philosophorum alii aliter de rhetorica iudicabant. Hinc illae controversiae et quaestiones originem ducunt, quarum Plato primus fuerat auctor[4]): quid sit rhetorica, qualem habeat finem, utrum ars sit necne, num eorum qui rempublicam capessant intersit praecepta rhetorica discere. Veluti οἱ περὶ Ἐπίκουρον censebant τέχνην εἶναι τὴν σοφιστικὴν τοῦ λόγους συγγράφειν καὶ ἐπιδείξεις ποιεῖσθαι, τοῦ δὲ δίκας λέγειν καὶ δημηγορεῖν οὐ τέχνην[5]) artemque rhetoricam esse κενοτάτην ὥς γε πρὸς πολιτικῆς δυνάμεως παρασκευὴν dicebant.[6]) Pariter Alexinus Ἐλεγξῖνος ille Megaricus eloquentiae professores accusabat, quod multa ad eloquentiam forensem discendam inutilia docerent.[7]) Ii contra qui eloquentiam profitebantur, ut ille νεανίσκος convivii Epicurei[8]), artem suam non solum ostentationi, sed etiam rebus publicis et privatis bene gerendis utilissimam esse contendebant.[9]) Quae omnia nos docent huius aetatis studia rhetorica arte cum antecedenti tempore cohaerere, ut et ii qui ex arte et ii qui de arte dicerent, non nisi tractata retractarent et patribus succederent eorumque negotia exciperent. Eadem de sophistarum illorum clarissimorum prole quis est qui non suspicetur? Nam quin, ut paulo ante, cum Phanias, Aristotelis discipulus, librum πρὸς τοὺς

---

1) Blass p. 20 sq. Susemihl II p. 461 sq.

2) Instit. orat. II 4, 41.

3) Susemihl II p. 451 sq.

4) Cic. de orat. I 11, 47.

5) Philodemi voll. rhetorica ed. Sudhaus I p. 50 col. XXIII 33 sq. prolegg. p. XXXII.

6) Philod. I p. 67 col. XXXVI 28 sq. Supplem. ed. Sudhaus p. 34, 8 sq. prolegg. XXIII sq.

7) H. v. Arnim, Hermes XXVIII p. 67 sq.

8) Philod. I p. 102 col. X 22 sq. Supplem. p. 49, 18 sq.

9) Sudhaus, Philologus LIV p. 85 sq.

σοφιστὰς sui temporis ederet[1]), sic hoc quoque tempore sophistae Athenis fuerint, Philodemi *de arte rhetorica* libris inventis dubitari nequit, in quibus loci sat multi ex Epicuri *de rhetorica* libro afferuntur, quibus illius temporis sophistae carpuntur. Veluti scribit Philodemus (I p. 32, col. X 25 sq.): φησὶν ἐν τῷ περὶ τῆς ῥητορικῆς Ἐπίκουρος, ὅτι τοῖς διατριβικοῖς οἱ προσιόντες ἀπατῶνται καὶ οὐκ ἀπεικότως διὰ τοιαύτην αἰτίαν· ὅταν γὰρ ἀκούωσιν ἐν ταῖς δείξεσιν καὶ πανηγύρεσιν . . . ὅθεν ἦλθον ἐπὶ τὸ μισθὸν ἀναλίσκειν τοῖς σοφισταῖς et plenius II p. 256—259 col. IIIa sq.: ὅταν γὰρ ἀκούσωσιν . . . ἐν δὲ ταῖς πανηγύρεσι καὶ δείξεσι τῶν σοφιστῶν e. q. s. I. p. 105 col. XII 6 ille quem supra laudavimus convivii νεανίσκος σοφιστὴς appellatur, item p. 106 col. XII 29, quem locum Sudhausius in supplemento p. 52,5 sic restituit: οὐ γὰρ μέχρι τῶν λέξεων τούτων ὁ σοφιστὴς οὐθὲν ἐπήγγελται περὶ τούτου.

Neque solum constat sophistas ineunte saeculo a. Chr. n. III. Athenis viguisse, sed etiam ex locis modo laudatis cognoscitur, quali functi sint munere. Fuerunt διατριβικοί, eloquentiae magistri, qui declamationes arte compositas in scholis habebant neque non edebant, ut Epicurus dicere posset τὴν σοφιστικὴν τοῦ λόγους συγγράφειν καὶ ἐπιδείξεις ποιεῖσθαι esse artem, neque minus forensem eloquentiam disciplinae suae vindicabant.[2]) Praeterea eosdem spectant magnam partem loci Philodemi, qui de sophistis agunt, quoniam quae eorum disciplinae tribuuntur pleraque illis iam temporibus notissima erant. Dabant praecepta de inventione[3]) et elocutione[4]),

[1]) Ex loco enim Athenaei XIV p. 638c apparet Phaniam hoc libro de poetis egisse, quam ob rem verisimillimum est pugnasse eum contra sophistarum rationem explicandi et probandi aut improbandi scriptorum opera, qualia studia litterarum inde a Protagora sophistarum fuisse constat. *Simonidem ut ostendat in eodem carmine sibi contraria dicere quam carpere instituat Protagoras ex Platonis dialogo p. 339c notissimum. Quod pro similium exemplo est. Euripidem in vocabulorum minutiis Aeschylum coarguentem ad sophistarum morem effinxit comicus. Denique Aristoteles* σοφιστικοὺς ἐλέγχους *enarrans non omisit de iis dicere, qui Homerum redarguerent atque ut reliquis eorum argutiis sic his medicinam paravit el. sophist. IV 8* (Lehrs Arist. stud.[3] p. 199 sq.).

[2]) Carolus Brandstaetter, De notionum πολιτικὸς et σοφιστής usu rhetorico (Leipz. Stud. XV p. 129 sq.) p. 214 sq.

[3]) Philod. I p. 210 col. XXIXa 4 sq., alii.

[4]) Philod. I p. 79 col. XLIV 23 sq. Supplem. p. 39 (cum adnot.) sq.

de prooemiis, narrationibus, argumentationibus, epilogis[1]), proponebant exempla *(μιμητὰ)* τῶν δικανικῶν καὶ συμβουλευτικῶν καὶ πρεσβευτικῶν λόγων[2]), cum declamationibus epidicticis τοῖς περὶ τοὺς ἐπαίνους καὶ ψόγους[3]) Busirides, Polyphemos laudarent Penelopenque cum Clytaemestra et Parin cum Hectore compararent.[4]) Vix igitur quidquam est, quin his sophistis cum illis primis commune sit, nisi quod non profitebantur neque post Socratis, Platonis, Aristotelis tempora profiteri poterant omnium quae ad vitae utilitatem pertinerent rerum scientiam sese docturos esse, id quod Protagoras, Prodicus, Hippias fecerant[5]), sed rhetoricae soli erant dediti Gorgiam principem maxime secuti. Quod Brandstaetter dicit[6]) Epicurum primum, quantum nobis liceat videre, nomine σοφιστοῦ proprie epidicticum oratorem simul docendae rhetoricae munere fungentem significavisse, probari non potest. Nihil aliud affirmabat Epicurus nisi *sophisticam rhetoricam*, quae iam diu in orationibus epidicticis scribendis et declamationibus scholasticis habendis constabat, *esse artem, quae ad eloquentiam forensem impetrandam et rebus publicis et privatis bene administrandis nullius esset momenti,* Gorgias autem, declamator ille primus et celeberrimus, iam σοφιστής vocatus est. Atque Brandstaetter ipse de V. et IV. saec. sophistis verba faciens (p. 205) dicit: *Ac rhetorici quidem sophistae duplici plerumque negotio funguntur, namque epidicticas orationes componunt vel habent et rhetoricam artem seu docendo seu exempla proponendo tradunt, qua in institutione iterum epidicticam rhetoricam imprimis respiciunt non prorsus tamen neglecta iudiciali,* id quod de ineuntis Alexandrini quod dicitur temporis sophistis dici posse vidimus. Etiam Isocratis tempore epidicticas orationes sophistarum fuisse quis est qui nesciat?[7]) Praeterea apud Epicurum sophistae sunt magistri, neque Demosthenis tempore res se aliter habebat; Aeschines enim etiam Demosthenem oratorem illum forensem

[1]) Philod. I p. 56 col. XXVIII 13 sq. Supplem., p. 28, 17 sq. Brandstaetter p. 217 adn. 1.

[2]) Philod. I p. 134 col. XXXI 2 sq.

[3]) Philod. I 212 col. XXXa 24 sq. I 213 col. XXXIIa 7 sq.

[4]) Philod. I p. 216 col. XXXVa 18 sq.

[5]) Brandstaetter p. 227.

[6]) p. 228.

[7]) Brandstaetter p. 208.

maximum σοφιστὴν appellavit[1]), cum discipulos rhetoricam doceret. Itaque iam multo ante ille technicus usus nominis σοφιστοῦ, quem Brandstaetter apud Epicurum primum statuendum esse censet, invenitur, ut σοφιστὴς appellaretur praeceptor dicendi qui etiam orationes componeret vel haberet; neque Epicuri tempore neque apud Epicurum notio sophistae quasi terminus esse mere rhetoricus et proprie de rhetoricis sive personis sive rebus usurpari coepta est, cum vel Metrodorus[2]), aequalis et discipulus clarissimus Epicuri, nomine σοφιστοῦ appellaret etiam philosophos Cyrenaicos et novem libris, quos πρὸς τοὺς σοφιστὰς inscripsit, ut Brandstaetter ipse monet, omnino eos philosophos notaret, qui ab Epicureorum doctrina dissentirent.[3])

Post haec Epicuri tempora per centum fere annos nihil de sophistis audimus, quamquam rhetorica studia non desierunt, nam et philosophi, imprimis Stoici Zeno, Cleanthes, Chrysippus[4]), more maiorum rhetoricam tractasse constat et ex oratorum numero praeter Hegesiam illum novimus Cleocharem[5]), Daphnin[6]), Hermesianactem[7]), Matrin[7]), Myronem[8]), Sosicratem[6]), Timolaum.[9]) Quorum nemo nomine σοφιστοῦ laudatur, sed aut ῥήτορες audiunt, aut nulla significantur appellatione. Quod Hegesias, qui a Strabone (XIV 648) ῥήτωρ vocatur, a Dionysio Halicarnassensi σοφιστὴς nominatur[10]), nomen σοφιστοῦ oratori parum apte videtur dari, qui, cum Rutilius ex eius iudicialibus orationibus fragmenta afferat[11]), a foro non fuit alienus, id quod Ciceronis verbis[12]) *at Charisii vult Hegesias esse similis* confirmatur, nam Charisius erat orator forensis. Itaque Dionysius (nisi forte Hegesias Magnesiae scholam habebat, cuius memoriam

---

[1]) Aeschines I 175 p. 88, 13 sq.: μηδενὶ δὴ τρόπῳ καθ' ὑμῶν αὐτῶν γέλωτα τῷ σοφιστῇ καὶ διατριβὴν παράσχητε; III 202 p. 264, 11. cf. I 117 et 170.

[2]) Plutarch. adv. Ep. beat. 7 p. 1091. A. Körte, Metrodori fragm. n. 28.

[3]) p. 214 adn. 1.

[4]) Cf. Franc. Striller, De Stoicorum studiis rhetoricis.

[5]) Blass p. 34. Susemihl II p. 462. Volkmann, Rhet.² p. 537.

[6]) Blass p. 35.

[7]) Blass p. 36. Susemihl II p. 482.

[8]) Blass p. 34 sq.

[9]) Susemihl II p. 462.

[10]) de comp. verb. XVIII p. 122, 1. 123, 6, 18. 126, 12 R.

[11]) I 7. II 2.

[12]) Brut. 286. Blass p. 26.

illa significatio σοφιστοῦ nobis servavit) haud sine ira et studio cum sophistam videtur appellasse, quod ipsi dictio quaesita Hegesiae, *qui se ita putabat Atticum, ut veros illos prae se paene agrestes putaret*[1], summo erat odio. Neque Hermesianactem, quia *laudationem Minervae* composuit, oratoribus, qui sophistarum more epidicticis praecipue gaudebant orationibus, adnumeremus, ut Blassius l. l. vult, necesse est. Nam ne Lysias quidem sese abstinuit orationibus epidicticis, ut Zoilo, qui paulo ante hanc aetatem viguit quique praecipue forensi deditus fuit eloquentiae[2], pariter ac Demetrio Phalereo laudationes tribuuntur. Quamquam denique valde probabile est Matrin Thebanum epidicticorum partes secutum esse, cum non solum *Herculis laudationem* habuerit, sed etiam apud Philodemum[3]) una cum Isocrate opponatur non modo Themistocli, Pericli, Phocioni, quorum eloquentia ex schola non prodiit, sed etiam oratoribus forensibus Demostheni et Callistrato, tamen ne hunc quidem appellatum esse sophistam constat.

Perpauca igitur de huius aetatis sophisticis studiis rhetoricis innotuerunt. Prae Demosthenis gloria et pro temporum condicione eloquentia epidictica in diem minus videtur culta esse, ut in scholis forensis imprimis eloquentia respiceretur et magistri eloquentiae cum ipsi plerumque forenses essent oratores et iudiciales orationes ederent, tum id maxime agerent, ut discipulos iudicialem eloquentiam docerent, et recte se habet, id quod Brzoska[4]) censuit *genus forense in Asia imprimis excultum esse,* quo eloquentia Graeca Piraeo evecta se contulerat. Inde nomen σοφιστοῦ nomini ῥήτορος cessit. Eadem de causa ne Hermagoras quidem, ὁ τὰς ῥητορικὰς τέχνας συγγράψας, σοφιστὴς appellatus est. Quamquam enim veterum sophistarum morem redintegrare studebat et θέσεις (quaestiones) rhetoricae vindicabat, tamen praecipue ad iudiciale genus animum advertit[5]), qua ratione etiam factum esse videtur, ut doctrinam de statibus, cum ad maiorem disciplinae partem pertineret, in θέσεις transferret.[6]) Neque aliter

---

[1]) Brut. l. l.

[2]) Dionys. Halic. De Isaeo 20.

[3]) II p. 233 col. XXXIV 11 sq.

[4]) De canone X oratorum p. 44.

[5]) Piderit, De Hermagora rhetore p. 31. Thiele, Hermagoras p. 82/83.

[6]) Cf. Volkmann p. 43 sq., idem in Iw. Müller Handbuch II² p. 651.

sine dubio se res habuit in scholis ceterorum eloquentiae professorum, qui Hermagorae tempore aut post illum usque ad imperium Romanum constitutum innotuerunt, veluti Athenaei, *qui videbatur Hermagorae maxime par atque aemulus esse*[1]), Hieroclis[2]), Meneclis[3]), Diodori, quem ipsum fuisse oratorem forensem et rei publicae gerendae deditum Strabo diserte tradit[4]), nec non Apollonii Molonis, Meneclis discipuli, *actoris in veris causis scriptorisque praestantis tum in notandis animadvertendisque vitiis et instituendo docendoque prudentissimi*[5]) et Apollodori, qui *solis iudicialibus contentus fuit.*[6]) Quid? quod his temporibus adulescentes Romani, quibus maxime tum forum curae erat oratores Graecos audiendi causa in Asiam et Rhodum veniebant et rhetorica ad Herennium non minus quam Ciceronis de inventione libri, *scholae regestae in commentarios*[7]), de eloquentia demonstrativa non nisi paucis agunt. Sed ne his quidem temporibus nomen σοφιστοῦ sensu eloquentiae magistri et scholastici vel epidictici oratoris ignotum fuisse imprimis Philodemi volumina rhetorica nos docent, quorum in unaquaque fere pagina illud nomen hac ratione adhibitum est. Neque de Philodemo solo id constat, sed etiam de aliis eiusdem temporis scriptoribus. Veluti in Ciceronis oratore (c. 13, 42) legitur: *Dulce igitur orationis genus et solutum et adfluens, sententiis argutum, verbis sonans est in illo epidictico genere, quod diximus* (11, 37) *proprium sophistarum, pompae quam pugnae aptius, gymnasiis et palaestrae dicatum, spretum et pulsum foro.*

Huc etiam pertinet c. 19, 65, ubi ab eloquentia oratoria, nervis atque aculeis forensibus praedita similitudinem imprimis sophistarum distinguendam esse dicit, quoniam omnes eosdem flores, quos adhibeat orator in causis, persequi vult, et c. 20, 68 *seiunctus igitur orator a philosophorum eloquentia, a sophistarum, ab historicorum, a poetarum explicandus est nobis, qualis futurus sit.* Pariter Mnesarchus Stoicus discrimen inter oratores et scho-

[1]) Quintil. III 1, 16. Thiele p. 182 sq.
[2]) Blass p. 62, 73. Susemihl II p. 488.
[3]) ibid.
[4]) XIII 614. Blass p. 69.
[5]) Cic. Brut. 91, 316.
[6]) Quintil. III 1, 1.
[7]) Marx, Berliner Philol. Wochenschrift 1890 p. 1000 sq.

lasticos rhetores videtur fecisse. Dicit enim Cicero (de or. I 18, 83): *Mnesarchus hos, quos nos oratores vocaremus nihil esse dicebat nisi quosdam operarios lingua celeri et exercitata* e. q. s. Quo cum loco conferas verba quae sequuntur § 84/85: *Charmadas vero multo uberius de his rebus loquebatur, non quo aperiret sententiam suam . . . sed cum maxime hoc significabat eos, qui rhetores nominarentur et qui dicendi praecepta traderent, nihil plane tenere* e. q. s. — iam intelleges Philodemi aequales. Sophistae illius, quem Epicurus in convivio carpit, cognoscimus prolem ex Menedemi verbis (Cic. de or. I 19, 86): *Quodsi tantam vim rerum maximarum arte sua rhetorici illi doctores complecterentur, cur de prooemiis et de epilogis et de huius modi nugis referti essent eorum libri* e. q. s.

Longum est alios afferre locos, quibus quis Philodemum illustrare possit. Unum addam qui optime docet illas de quibus supra verba feci quaestiones *quid sit rhetorica* similia ne Ciceronis quidem tempore tractari desiisse neque philosophis solum cognitas fuisse (de or. I 11, 48): *Verbi enim controversia iam diu torquet Graeculos homines contentionis cupidiores quam veritatis. Nam si quis hunc statuit esse oratorem, qui tantummodo in iure et in iudiciis possit aut apud populum aut in senatu copiose loqui, tamen huic ipsi multa tribuat et concedat necesse est.* Illud igitur constat his temporibus sophistas appellatos esse, qui non forensem sed *gymnasiis et palaestris dicatam* eloquentiam exercerent et docerent. Quod munus in scholis declamandi ἀκροάσεις iam Strabonis tempore per se tanti videbatur momenti esse, ut nomen σοφιστοῦ rursus inclaresceret. Si quis erat eloquentiae magister, id diserte dicitur, et in diem maior factus est numerus eorum, qui declamationibus propositis auditores eloquentes reddere vellent et in hac re acquiescerent.

Sic Strabo (XIII p. 625) Dionysium Atticum Apollodori illius discipulum, memorabilem appellat propterea, quod σοφιστὴς ἦν ἱκανὸς καὶ συγγραφεὺς καὶ λογογράφος *id est epidicticae* (melius scholasticae) *rhetoricae artifex et magister, rerum scriptor, iudicialibus orationibus conscribendis occupatus.* Quae quin recta sit explicatio dubitari non potest loco Quintiliani collato[1]): *Sed Apollodori praecepta magis ex discipulis cognoscas, quorum dili-*

[1]) III 1, 18.

gentissimus in tradendo fuit Latine Gaius Valgius, Graece Atticus. Quod Strabo alibi (XIV 655) de Posidonio tradit ἐπολιτεύσατο μὲν ἐν Ῥόδῳ καὶ ἐσοφίστευσεν καθάπερ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ μαλακὸς καὶ Μόλων Μενεκλέους μαθηταὶ τοῦ ῥήτορος, verbum ἐσοφίστευσεν pariter vertendum est *scholam habuit.* Fuit enim Posidonius Panaetii successor in schola, quam hic Rhodi aperuerat, neque cum Apollonio et Molone nisi hac ratione comparari potuit, qui quamquam non erant philosophi, tamen scholas habebant. Nulla alia ratione XIII 630 Diotrephen nominat σοφιστήν, nam, ut addit, Hybreas, Strabonis temporibus orator clarissimus, eius auditor fuerat *(διήκουσεν)* [1]). Neque nimis audaces nunc esse nobis videbimur, si affirmabimus Strabonem, cum dicat XIII p. 614 ἠτύχησε δὲ τὸ Ἀδραμύττιον ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ· τὴν γὰρ βουλὴν ἀπέσφαξε τῶν πολιτῶν Διόδωρος στρατηγὸς χαριζόμενος τῷ βασιλεῖ προσποιούμενος δ' ἅμα τῶν τε ἐξ Ἀκαδημίας φιλοσόφων εἶναι καὶ δίκας λέγειν καὶ σοφιστεύειν τὰ ῥητορικά, verbis σοφιστεύειν τὰ ῥητορικὰ Diodorum eloquentiae professorem appellare [2]). Ῥήτωρ contra erat orator forensis, ut Strabo (XIV 650) ῥητορεύειν τῷ σχολὰς ἔχειν opponere posset *(ὁ δ' ἡμέτερος* sc. Ἀριστόδημος *καὶ ἐρρητόρευε καὶ ἐν τῇ Ῥόδῳ καὶ ἐν τῇ πατρίδι δύο σχολὰς συνεῖχε, πρωὶ μὲν τὴν ῥητορικήν, δείλης δὲ τὴν γραμματικὴν σχολήν).* Neque hanc illo tempore vocis σοφιστοῦ significationem fuisse non probant Dionysii Halicarnassensis verba (de Thuc. 50 p. 939, 3 R.): ἐπιχειροῦσι δέ τινες οὐκ ἄδοξοι σοφισταὶ λέγειν, ὅτι τοῖς μὲν πρὸς τὰς ὀχλικὰς ἐντεύξεις παρεσκευασμένοις καὶ δίκαια λέγουσιν οὐκ ἔστιν ἐπιτήδειος οὗτος ὁ χαρακτήρ (scil. Thucyd. genus dicendi), τοῖς δὲ τὰς ἱστορικὰς πραγματείας ἐκφέρουσι . . . προσήκει.

Postquam igitur inde ab initio tertii ante Chr. n. saeculi usque ad exitum saeculi alterius ars sophistica eloquentiam epidicticam tractandi in dies magis imminuta est, ut nomen σοφιστοῦ in arte exercenda ῥήτορι cederet, cum professores vel nomine utilitatem disciplinae suae ostendere vellent et ipsi plerumque in forum prodirent, inde ab ineunte saeculo primo cum numero auditorum auctus est numerus scholarum, et eloquentiae magistri nomine proprio σοφιστῶν rursus discernebantur ab oratoribus forensibus et mox non

[1]) Blass p. 71.

[2]) Blass p. 69.

modo sophistae ipsi declamationibus scholasticis gloriabantur atque in iis summam artis dicendi ponebant, sed etiam discipulorum ingens numerus illas non fori sed delectationis et gloriae causa maximi facere coepit.

Sub Augusti enim principatu etiam in provinciis *cesserunt arma togae,* bellum et factiones desierunt raroque rhetoribus qui eloquentiam deliberativam profitebantur, opus erat, et rarae erant causae municipiorum, in quibus causidici requirerentur. Itaque declamationes nunc in publicum processerunt neque solum a discipulis, sed etiam ab aliis audiri solebant.

Idem eodem tempore eloquentiae Romanae accidit. Romae inde ab initio usque ad extrema liberae rei publicae tempora vis et auctoritas artis dicendi crescebat. Nulla enim ars in rebus publicis aut privatis videbatur utilior esse quem facultas dicendi. Quam ob rem pueri apud grammaticum, adulescentes apud rhetores instituebantur, qui paucis exceptis Graeci erant, et omnes fere viri qui libera re publica auctoritate quadam in senatu, apud populum, in iudiciis utebantur, etiam arte oratoria florebant, ut Ti. Gracchus, cuius magistri fuerant Diophanes, rhetor Mytilenaeus[1]) et Menelaus Marathenus[2]), C. Gracchus[3]), P. Cornelius Scipio Africanus Minor[4]), M. Antonius, qui ipse librum de ratione dicendi composuit[5]), Hortensius, socius et consors gloriosi laboris Ciceronis, M. Porcius Cato, in quo perfectissimo Stoico summa eloquentia non desiderabatur. Ciceronem mitto, qui praeter multos alios rhetores Graecos imprimis Molonis illius auditor fuerat, qui operam dedit, ut nimis redundantem et superfluentem iuvenili quadam dicendi impunitate et licentia reprimeret et quasi extra ripas diffluentem coerceret[6]). Quid C. Julius Caesar, de quo Quintilianus[7]) dixit: *C. vero Caesar si foro tantum vacasset, non alius ex nostris contra Ciceronem nominaretur,* Octavianus denique Augustus, quem Apollodorus rhetor docuerat? Quae cum ita essent, fieri non

---

[1]) Cic. Brut. 27, 104.

[2]) ibid. 26, 100.

[3]) ibid. 33, 125.

[4]) Cic. Brut. 21, 83. 87, 299. de orat. II 67, 270. III 7, 28.

[5]) de orat. I 21, 94. III 9, 32.

[6]) Brut. 91, 316.

[7]) X 1, 114.

potuit, ut sub principatu eloquentia eiusque gloria de memoria Romanorum excideret, quamquam deliberativa et iudicialis in diem magis concideret necesse erat. In senatu enim vix deliberabant patres de rebus publicis, decernebant, ut principi videbatur. Relinquebantur causae publicae haud ita multae, in quibus oratores advocati excellere poterant et nonnunquam publice laudabantur[1]; mox autem plurimis non iustitia aut vera eloquentia cordi erat, sed id agebant, ut pecuniam sibi pararent, et teste Tacito (annal. XI 5) nihil publicae mercis tam venale erat, quam advocatorum perfidia, ut patres legem Cinciam flagitarent, qua antiquitus cautum erat, ne quis ob causam orandam pecuniam donumve acciperet. Causae privatae in iudiciis centum virorum agebantur, a quibus incipiebant, qui eloquentiae forensi operam dabant. Huc autem brevi eloquentia in scholis obvia et ad ostentationem comparata irrupit atque effecit, ut cupiditas vanae gloriae et pecuniae regnaret et causidici etiam operas ad laudandum conducerent et redimerent. Eo magis eloquentia demonstrativa scholastica omnium animos in se convertit, quod imperatores ipsi a rhetoribus in iuventute instituti ei favebant — principatui nocere non potuit — atque ipsi gloriam eloquentiae appetebant: Ti. Nero Caesar, discipulus Theodori rhetoris, non minus quam C. Caesar Caligula, *qui ex disciplinis liberalibus minimum eruditioni, eloquentiae plurimum attendit, quantumvis attentus et promptus, utique si perorandum in aliquem esset*[2], Vespasianus[3], qui ingenia et artes maxime fovit atque primus e fisco latinis graecisque rhetoribus annua centena constituit, Titus denique *latine graeceque vel in orando vel in fingendis poematibus promptus et facilis ad extemporalitatem usque.*[4])

Haec est aetas Senecae patris et declamatorum, quos ex eius suasoriarum et controversiarum libris cognoscimus. Hac aetate declamabantur suasoriae et controversiae non vitae, sed scholae, et concursus ingentis declamatorum numeri, quorum alius alium in angustis declamationum finibus superare studebat, brevi effecit, ut *declamationes materiis a veritate abhorrentibus adhiberentur* atque *declamatores tyrannicidarum praemia aut vitia-*

---

[1]) Plin. ep. II, 11. Westermann, Röm. Beredsamkeit § 75 p. 243.

[2]) Suet. Calig. 53.

[3]) Suet. Vesp. 18.

[4]) Suet. Tit. 3.

tarum electiones aut pestilentiae remedia aut incesta matrum, in foro vel raro vel nunquam, ingentibus verbis persequerentur[1]) neque in verbis, sententiis, luminibus orationis, figuris modum et iudicium servarent, ut ex illis Senecae reliquiis satis elucet. *Multi ex alieno saeculo petebant verba, duodecim tabulas loquebantur*[2]), *Gracchus illis et Crassus et Curio nimis culti et recentes erant.* Saepius inter declamatores certamina fiebant, quibus quominus interessent ne nobilissimi quidem repudiabant. Quid? quod Caligula ipse certamen Graecae Latinaeque facundiae edidit, *quo certamine ferunt victos victoribus praemia contulisse, eorundem et laudes componere coactos; eos autem, qui maxime displicuissent, scripta sua spongia linguave delere iussos esse, nisi ferulis obiurgari aut flumine proximo mergi maluissent.*[3]) Ad hanc aetatem spectant Petronii[4]) verba: *Et ideo ego adulescentulos existimo in scholis stultissimos fieri, quia nihil ex his, quae in usu habemus, aut audiunt aut vident, sed piratas cum catenis in litore stantes, sed tyrannos edicta scribentes, quibus imperent filiis, ut patrum suorum capita praecidant . . ., sed mellitos verborum globulos et omnia dicta factaque quasi papavere et sesamo sparsa. qui inter haec nutriuntur, non magis sapere possunt, quam bene olere, qui in culina habitant . . . nondum iuvenes declamationibus continebantur, cum Sophocles aut Euripides invenerunt verba quibus deberent loqui, nondum umbraticus doctor ingenia deleverat, cum Pindarus . . . Nuper ventosa istaec et enormis loquacitas Athenas ex Asia commigravit animosque iuvenum ad magna surgentes veluti pestilenti quodam sidere afflavit.* Et hanc de qua dicimus aetatem etiam quae paulo post sequuntur verba resipiunt: *ingens scholasticorum turba in porticum venit, ut apparebat ab extemporali declamatione nescio cuius, qui Agamemnonis suasoriam exceperat. Dum ergo iuvenes sententias rident ordinemque totius dictionis infamant* e. q. s.[5])

Neque solum apud Romanos hoc declamationum scholasticarum genus summopere colebatur, sed etiam apud Graecos, id quod vel inde apparet, quod Petronius loco supra laudato illud Athenas ex Asia commigravisse scribit. Accedit, quod

[1]) Tacit. dial. de orat. 35.
[2]) Seneca ep. 114, 13.
[3]) Suet. Calig. 20.
[4]) Sat. 1, 8 sq.
[5]) Sat. 1, 6.

Seneca satis magnum numerum eorum affert. Appellantur Artemon, Apaturius, Damas, Dorion, Euctemon, *levis declamator sed dulcis,* Glyco *celeber,* Hermagoras, Hybreas *Asianus,* Mylasa ortus, Metrodorus, Nicetes *caldus,* Plution, Potamo, *magnus declamator* Mytilenaeus, Lesbocles, *magni nominis et nomini respondentis ingenii,* Grandaeus *Asianus,* Addaeus *ex Asianis non proiecti nominis,* Crato denique *venustissimus homo* et professus Asianus, qui bellum cum omnibus Atticis gerebat.[1]) Iidem nobis in mentem veniant necesse est in Plutarchi scriptis legentibus de sophistis barbatis graviter loquentibus (Quaest. conv. VII 6 p. 709: βαρὺ φθεγγομένους ἐκ πώγωνος σοφιστάς), de palaestris numerosorum sophistarum (an seni sit gerenda respublica c. 12 p. 790: ὁ γὰρ τοῦτον ἀσκηθεὶς τὸν τρόπον οὐκ ἐν παλαίστραις καὶ κηρώμασιν ἀκινδύνοις εὐρύθμων σοφιστῶν ἀλλ᾽ . . .), de adulescentibus qui soleant castigationes philosophorum fugere, cum semel male audiverunt, neque fortiter sustinere, sed ad iucundas et molles adulatorum quorundam aut sophistarum declamationes inutiles aures convertere (de audiendo II 16 p. 46: ἀλλ᾽ ἐπὶ τὰς προσηνεῖς καὶ ἁπαλὰς ἀποστρέφοντες ὁμιλίας τὰ ὦτα κολάκων τινῶν ἢ σοφιστῶν ἀνωφελεῖς καὶ ἀνονήτους, ἡδείας δὲ φωνὰς καταδόντων).

Quid? quod increpantur a Plutarcho ii qui in auditoria novas et ad id tempus inauditas inferant voces θείως et θεοφορήτως et ἀπροσίτως acclamantes (ibid. c. 15: οἱ δὲ τὰς ξένας φωνὰς τοῖς ἀκροατηρίοις νῦν ἐπεισάγοντες οὗτοι καὶ θείως καὶ θεοφορήτως καὶ ἀπροσίτως ἐπιλέγοντες . . .). Quin autem idem agnoscendum sit, atque supra statuimus, ut hac quoque aetate sophistae essent declamatores, forenses autem oratores appellarentur ῥήτορες, dubitari nequit. Quo enim loco Plutarchus hortatur, ne quis conscius intemperantiae aut gulae aut confectus aut fatigatus vocem intendat, multos et rhetorum et sophistarum hoc vitium committere dicit (de sanitate praecepta c. 16 p 131: ὃ πάσχουσι πολλοὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν σοφιστῶν οἱ μὲν ὑπὸ δόξης καὶ φιλοτιμίας, οἱ δὲ διὰ μισθοὺς ἢ πολιτικὰς ἁμίλλας ἐξαγόμενοι παρὰ τὸ συμφέρον ἀγωνίζεσθαι). Sophistas illo tempore item scholas habuisse Dio Chrysostomus in oratione Troica (XI p. 311 R) diserte dicit ἀλλ᾽ ὅμως ὑπὲρ τηλικούτων ὄντος τοῦ λόγου τινὲς τῶν σοφιστῶν ἀσεβεῖν με φήσουσιν Ὁμήρῳ ἀντιλέγοντα καὶ ἐπιχειρήσουσι διαβάλλειν

[1]) Contr. X 34.

πρὸς τὰ δύστηνα μειράκια). Idem in oratione Ὀλυμπικὸς ἢ περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας (XII p. 372) appellat sophistas pavones varios fama et discipulis elatos (τοῦτο μὲν ῥήτορας δεινούς, τοῦτο δὲ συγγραφέας ἡδίστους ἐμμέτρων καὶ ἀμέτρων λόγων, τοῦτο δὲ ταὼς ποικίλους, ὅπερ ἐστὶ πολλοὺς σοφιστάς, δόξῃ καὶ μαθηταῖς ἐπαιρομένους). Alio eiusdem orationis loco se ironice sophistis commendat: quamquam ipse discipulos non sumat, cum nihil habeat, quod eos docere possit, tamen illis se profuturum esse pollicetur, quia magna hominum turba circa se collecta sophistis occasionem daturus sit discipulos venandi (p. 376 σοφιστῇ δὲ ἀνδρὶ ξυνών, μεγάλα ἂν ὠφέλουν ὄχλον πολὺν ἀθροίζων πρὸς αὐτόν, ἔπειτα ἐκείνῳ παρέχων, ὅπως βούλεται, διαθέσθαι τὴν ἄγραν. ἀλλ' οὐκ οἶδα ὅπως οὐδείς με ἀναλαμβάνει τῶν σοφιστῶν οὐδὲ ἥδονται ὁρῶντες). Unde cognoscere licet, quanta iam primo post Christum natum saeculo fuerit auctoritas horum sophistarum.

Nunc autem quaerendum est, fuerintne alii sophistae qui alteri quae dicitur sophisticae tribuuntur. Si Rohdii fidem habemus verbis (Mus. Rhen. XLI p. 183): „und nun erhebt sich etwa seit der Regierung des Vespasianus[1]) jene 2. Sophistik", non liceret illos cum his aequare. Pariter Kaibelio (Hermae vol. XX p. 507 sqq.) sophistica altera aliquid prorsus novi esse visa est. Ille (Griech. Rom. p. 290 adn. 1) dixit: „Und so scheint die 2. Sophistik überhaupt, in rhetorischer Beziehung, nichts eigentlich Neues gebracht, sondern nur die asianische Manier erneuert zu haben", qua sententia in Museo Rhenano pluribus exposita ad extremum alteram sophisticam παιδίον oratorum Asianorum appellavit, hic veterem illam sophisticam redintegratam esse contendit. Neuter tamen Susemihlio (Gesch. d. griech. Litt. in d. Alexandrinerzeit II p. 502 adn. 184) plane persuasit aut Brandstaettero, qui quamquam quodammodo partes Rohdii sequi videtur (l. l. p. 261: *Non fuerunt oppositae altera sophistica et Asianorum rhetorum ratio)* et Kaibelii sententiam damnat, tamen etiam Rohdio contradicit, cum scribat: *Jam illud mihi videor demonstrasse de alteris, qui vocantur, sophistis non esse renovatum nomen veterum sophistarum ampliore sensu eorum aequalibus usurpatum, sed sua sponte neque quoquam*

[1]) Antea in libro *der griechische Roman* inscripto p. 290 scripserat: „etwa seit der Mitte des II. Jahrhunderts gewinnt in Griechenland und Kleinasien die alte Redekunst neues Leben."

consulto hoc nomen iterum inveniente seu restituente transiisse ad hos posteriores sophistas hanc appellationem eo sensu, quo epidicticum rhetorem rhetoricaeque doctorem solum post Epicuri dies insignit — nam neque, ut supra vidimus, oratores qui inde ab Epicuri tempore viguerunt, etsi maximam partem Asiani erant, imprimis epidictici oratores, neque omnes Asiani rhetoricae doctores erant, neque, ut item vidimus, σοφισταὶ appellabantur, ut *sua sponte* ab Asianis *hoc nomen ad hos posteriores sophistas transire* posset *eo sensu, quo epidicticum rhetorem rhetoricaeque doctorem solum insignit.* Non erat Asiaticorum grex *nihil nisi species quaedam universi illius epidicticorum oratorum rhetoricaeque doctorum generis, quod inde ab Epicuro hoc nomine nunquam non fuit appellatum,* cum Hegesias solus a Dionysio solo appelletur σοφιστὴς neque a foro fuerit alienus.

Tamen *sua sponte neque quoquam consulto hoc nomen iterum inveniente seu restituente transiit ad hos posteriores sophistas haec appellatio eo sensu, quo epidicticum* (melius: scholasticum) *rhetorem rhetoricaeque doctorem insignit* — a declamatoribus vel sophistis supra laudatis. Inveniuntur in altera sophistica suasoriae simillimae iis quas Seneca affert, veluti *deliberant Lacedaemonii, moenibusne urbem circumdent* (Philostr. Vitae Sophistarum ed. Kayser p. 27, 11 sq.: τοὺς μὲν γὰρ Λακεδαιμονίους ἀγωνιζόμενος τοὺς βουλευομένους περὶ τοῦ τείχους) vel *deliberant Lacedaemonii, militesne ex Sphacteria insula excipiant* (Philostr. p. 40, 17: ὁ Σπαρτιάτης ὁ ξυμβουλεύων τοῖς Λακεδαιμονίοις μὴ παραδέχεσθαι τοὺς ἀπὸ Σφακτηρίας γυμνοὺς ἥκοντας) vel *deliberant Atheniensium duces, maneantne in Sicilia* (Philostr. p. 89, 15: καὶ οἱ βουλευόμενοι περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ), alia; pariter controversiae, veluti: *Qui tumultum concitaverit, interficiatur, qui sedaverit, accipiat praemium. Idem concitavit et sedavit tumultum. Poscit praemium* (Philostr. p. 55, 4: ὁ ἄρξας στάσεως ἀποθνησκέτω καὶ ὁ παύσας στάσιν ἐχέτω δωρεάν· ὁ αὐτὸς καὶ ἄρξας καὶ παύσας αἰτεῖ τὴν δωρεάν), vel *rapta raptoris mortem nacta est. Parit filium. Avi certant, uter eum educet* (Philostr. p. 75, 32 sq.: κόρη βιασθεῖσα θάνατον ᾕρηται τοῦ βιασαμένου· μετὰ ταῦτα γέγονε παιδίον ἐκ τῆς βίας καὶ διαμιλλῶνται οἱ πάπποι, παρ' ὁποτέρῳ τρέφοιτο τὸ παιδίον). Plane congruunt inter se argumenta controversiae quam Seneca affert (contr. IV 5: *Privignus medicus. Abdicavit quidam filium. abdicatus medicinae studuit.*

cum pater aegrotaret et medici negarent posse sanari, sanavit. reductus est. postea aegrotare noverca coepit; desperaverunt medici. rogat pater filium ut curet novercam. nolentem abdicat. contradicit) et controversiae Ἀποκηρυττόμενος inscriptae, quae Luciano iniuria denegata esse videtur (Ἀποκηρυχθείς τις ἰατρικὴν ἐξέμαθε· μανέντα τὸν πατέρα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἰατρῶν ἀπεγνωσμένον ἰασάμενος φαρμάκου δόσει ἀνελήφθη αὖθις εἰς τὸ γένος· μετὰ ταῦτα μεμηνυῖαν τὴν μητρυιὰν ἰάσασθαι κελευόμενος καὶ λέγων μὴ δύνασθαι ἀποκηρύττεται).

Facultas ex tempore dicendi, qua sophistae Philostrati maxime gloriabantur, iam Senecae temporibus magni aestimabatur (contr. IV 1: *Declamabat autem Haterius admisso populo ex tempore: solus omnium Romanorum quos modo ipse cognovi, in Latinam linguam transtulit Graecam facultatem*; Tacit. dial. 6: *Sed extemporalis audaciae atque ipsius temeritatis vel praecipua iucunditas est;* Petron. sat. I 6: *Ingens scholasticorum turba in porticum venit, ut apparebat, ab extemporali declamatione nescio cuius, qui Agamemnonis suasoriam exceperat).* Velocitatem (εὔροιαν) ceterasque *virtutes* a Philostrato in suis sophistis totiens laudatas item iam supra in illis declamatoribus cognovimus.

Ut Cestius dixit (Sen. contr. IX 29): *Multa profero, non quia mihi placent, sed quia audientibus placitura sunt,* et Petronius (sat. 1, 3): *Nihil nimirum in his exercitationibus doctores peccant, qui necesse habent cum insanientibus furere. nam nisi dixerint quae adulescentuli probent, ut ait Cicero, soli in scholis relinquentur,* sic Fronto ille sophista Romanus (ep. p. 21, 11 ed. Naber) Marcum Caesarem admonet: *Igitur ut populo gratum erit, ita facies atque ita dices.* De Haterio scribit Seneca (contr. IV prooem.): *Quotiens velles eandem rem et quamdiu velles diceret, aliis totiens figuris, aliis tractationibus;* idem de Hippodromo Philostratus (p. 119, 16 sq.): ὁ δὲ ἀναλαβὼν τὴν ὑπόθεσιν ἑτέρᾳ δυνάμει μετεχειρίσατο τὰς ἤδη εἰρημένας ἐννοίας, de Alexandro Peloplatone (p. 79, 5 sq.): τὰς διανοίας τὰς πρὶν ἥκειν τὸν Ἡρώδην λαμπρῶς αὐτῷ εἰρημένας μετεχειρίσατο, ἐπιστάντος οὕτω τι ἑτέρᾳ λέξει καὶ ἑτέροις ῥυθμοῖς, ὡς τοῖς δεύτερον ἀκροωμένοις μὴ διλογεῖν δόξαι, quae facultas sua alienaque iterum dicendi sine dubio in scholis multum exercebatur et, ut Leo (de Stati silvis, ind. lect. Gotting. 1892/93 p. 9) monet, etiam eadem Ovidiana ratio referenda est *ad ipsam artem rhetoricam et ad*

eam quidem exercitationis partem, quae est de paraphrasi. Porcius Latro, *declamatoriae virtutis unicum exemplum,* cum pro reo in Hispania Rustico Porcio propinquo suo diceret, usque eo est confusus, ut a soloecismo inciperet nec antea potuit confirmari <tectum> ac parietem desiderans, quam impetravit, ut iudicium ex foro in basilicam transferretur. *Usque eo,* pergit Seneca, *ingenia scholasticis exercitationibus delicate nutriuntur, ut clamorem, silentium, risum, caelum denique pati nesciant.* Idem fere accidisse Heraclidi sophistae tradit Philostratus (p. 113, 30 sq.) atque addit: τουτὶ δὲ ἀγοραῖος μέν τις παθὼν κἂν αἰτίαν λάβοι, τὸ γὰρ τῶν ἀγοραίων ἔθνος ἰταμοὶ καὶ θρασεῖς, σοφιστὴς δὲ ξυσπουδάζων μειρακίοις τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας πῶς ἂν ἀντίσχοι ἐκπλήξει;

Non solum igitur sophistae Graeci et Latini aetatis Senecae idem nomen habent atque posteriores sophistae, sed etiam iidem sunt: scholastici qui, ut aliquando in academiis litterariis professores, scholas ita habebant, ut orationes declamarent, quae auditoribus imitationi essent, cum discipuli non nisi auditores essent. Quae ratio declamatoria per ἀκροάσεις eloquentiam docendi a primis sophistis inventa et culta sine dubio semper praecipue adhibebatur in scholis rhetoricis, sub principatu autem et Romae et in oppidis Graecis temporum, ut vidimus, condicione illae ἀκροάσεις magis magisque factae sunt ἐπιδείξεις, quae sophistis ostentationis et gloriae causa cordi erant et voluptatis plerumque causa audiebantur ab auditoribus, ut non solum discipulis declamarent sophistae, sed, ut supra vidimus, iam Haterius declamaret *admisso populo,* atque probanda est nobis Christii sententia de origine alterius quae dicitur sophisticae dicentis (Gesch. der griech. Litt. [2] p. 592): »Sie ging aus den Übungen der Rhetorenschulen hervor . . . . Ihren Ursprung aus dem Schatten der Schule verriet sie darin, dass der grössere Teil ihrer Reden nicht Fragen des öffentlichen Lebens betraf, sondern sich im Kreise fingierter Schulthemata bewegte.«

Ubi primum autem eloquentiae *ars* omnium animos rursus in se convertit, fieri non potuit quin ad suasorias et controversias mox etiam illud tertium accederet genus proprie ἐπιδεικτικὸν appellatum περὶ ψόγους καὶ ἐπαίνους, illud genus laudativum, quod item semper *sophistis* tribuebatur, iterumque

summopere coleretur. Hac vero in re memoriam veterum sophistarum repetiverunt et hac ex parte Kaibelio assentior recentes sophistas redintegrasse et renovasse veterem sophisticam, quod supra vidimus hoc laudativum genus epidicticum post Epicuri tempora in diem minus esse tractatum. Hinc illi panegyrici, illae laudationes deorum, civitatum, urbium hominumque, illae διαλέξεις et λαλιαί, quae recenti sophisticae in deliciis erant.

Quid? quod Philostratus (p. 2, 22 sq.) alteram sophisticam ab Aeschine incipit? Guilelmus quidem Schmid censet illum ad augendam sophisticae gloriam proavum Atticum quaesivisse et in Aeschinem propterea incidisse, quod hic solus oratorum Atticorum in Asiam, patriam alterius sophisticae, venisset. Quod verumne sit dubito. Videamus Philostrati verba: Ἡ μὲν δὴ ἀρχαία σοφιστικὴ καὶ τὰ φιλοσοφούμενα ὑποτιθεμένη διῄει αὐτὰ ἀποτάδην καὶ ἐς μῆκος, διελέγετο μὲν γὰρ περὶ ἀνδρείας, διελέγετο δὲ περὶ δικαιότητος, ἡρώων τε πέρι καὶ θεῶν καὶ ὅπῃ ἀπεσχημάτισται ἡ ἰδέα τοῦ κόσμου, id quod nemini non probatur. Tum pergit: ἡ δὲ μετ᾿ ἐκείνην, ἣν οὐχὶ νέαν, ἀρχαία γάρ, δευτέραν δὲ μᾶλλον προσρητέον, τοὺς πένητας ὑπετυπώσατο καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς ἀριστέας καὶ τοὺς τυράννους καὶ τὰς ἐς ὄνομα ὑποθέσεις, ἐφ᾿ ἃς ἡ ἱστορία ἄγει, id est: *altera sophistica declamabat* (imprimis) *controversias fictas ad imitationem fori*, qua in re ei rursus assentiamur necesse est. Quod autem addit: ἦρξε μὲν τῆς μὲν ἀρχαιοτέρας Γοργίας ὁ Λεοντῖνος ἐν Θετταλοῖς, τῆς δὲ δευτέρας Αἰσχίνης ὁ Ἀτρομήτου τῶν μὲν Ἀθήνησι πολιτικῶν ἐκπεσών, Καρίᾳ δὲ ἐνομιλήσας καὶ Ῥόδῳ, καὶ μετεχειρίζοντο τὰς ὑποθέσεις οἱ μὲν ἀπὸ Αἰσχίνου κατὰ τέχνην, οἱ δὲ ἀπὸ Γοργίου κατὰ τὸ δόξαν, nullo modo Philostratum hoc sibi excogitasse puto. Constat enim tales controversias non ab Lemnii aequalibus inventas esse et Quintilianus diserte dicit eas circa Demetrium Phalereum primum esse institutas. Facile igitur factum esse potest, ut Aeschines primus in scholam Rhodi apertam eas induceret et Philostratus hoc loco sibi recte tradita traderet. Quod e saeculis inde ab Aeschine usque ad Nicetam[1]) nullum sophistam nominat, qui gloriam quandam

[1]) Falsa viri docti adhuc de Nicetae aetate docuerunt, cum putarent eum sub Nervae imperio floruisse, nisi quod Erwinus Rohde (Mus. Rhen. XLI p. 183) censet illum iam ineunte Vespasiani imperio nomen adeptum etiam Nerva imperante in vivis fuisse et Carolus Brandstaetter (p. 236) eum Neronis

adeptus sit, non est mirum, quod nullus illius temporis sophista innotuit, cuius rei causas supra attulimus. Ῥήτορες erant Demetrius Phalereus, Charisius, Hegesias, ut in vitis sophistarum locum non habeant neque cum Kaysero (praef. ed. Teubn. II p. VIII sq.) in libro illo lacuna statuenda sit.

Restat, ut de sententia Erwini Rohde (Mus. Rhen. XLI p. 170 sq.) verba faciamus, qui rhetores Asianos, quales a Cicerone, Dionysio Halicarnassensi, Quintiliano memorantur, patres alterius sophisticae esse dicit. Plurima sane demonstravit, quae illis cum hac communia sint. Quamquam autem facile fieri potuit et re vera factum est, ut multi sophistae, quod in Asia erant, in *opimum quoddam et adipatae dictionis genus* (Cic. orat. 25) inciderent, tamen sophistae recentes non erant oratores, qui sophistae appellabantur, quod Asiano genere dicendi utebantur, sed quod declamabant, id quod Asianorum illorum proprium non erat, quod magistri eloquentiae erant, cum Asiani plerumque oratores forenses essent, quod facultate ex tempore dicendi excellebant. Itaque sophistica filia, ut ita dicam, Asianismi appellari non potest. Neque concedi potest sophistas recentes adhibuisse tantummodo genus dicendi Asianum. Nam

---

aequalem appellat. Nitebantur Philostrati loco, quem parum recte emendaverant. Legebant enim (I 29, 2 p. 25, 22 sq.): καὶ γράφει (sc. Ῥοῦφος) πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Νερούαν πολλὰ ἐπὶ τὸν Νικήτην καὶ σχέτλια, codicibus varia praebentibus. Codex r (Vaticanus 99) exhibet Νέρβαν, cod. R (Vatic. 140) eiusdem primae familiae contra habet αὐτοκράτορα ἔρωνα, cod. h (Palat. 132) denique νέρωνα, quod rectum est: primum enim invenitur sub Nerone (Verginius) Rufus in Germania Superiore (Tacit. hist. I 8), quo illum quoque Rufum venisse Philostratus dicit (τὰ Κελτικὰ ἐπιτραπείς), idemque est, qui in Vindicis seditione magni erat momenti; deinde iam Scopelianus sophista eius discipulus fuit, qui Polemonem c. a. 88 p. Chr. n. ortum eloquentiam docuit; itaque si Nerva imperatore etiam vivus erat, senex esse debuit neque tum tantarum virium esse poterat, ut trans Alpes ad Rhenum flumen vocaretur et iret. Ratio denique, qua Rufum Smyrnae laesit, magis iuvenem vel virum sapit neque multum temporis inter illam iniuriam et iter ad Rhenum factum intercessisse verisimile est. Floruit igitur Nicetes iam sub Neronis imperio atque idem est sine dubio, quem Tacitus in dialogo de oratoribus (c. 15) commemorat. Alius autem Nicetes est is, quem Seneca pater totiens appellat, qui iam ante a. p. Chr. n. nonum Romae declamavit, cum Ovidius *in tragoedia* versum *feror huc illuc ut plena deo* pangens uteretur Gallionis dicto, qui cum Nicetam declamantem audivisset et interrogaretur, quid ille sibi visus esset, responderat *plena deo* (Sen. suas. 3 p. 21, 15 sq.).

ut iam Senecae patris temporibus non omnes erant Catones, qui bellum gerebant cum omnibus Atticis, sic praecipue insequenti tempore non pauci sophistae erant magis Attici quam Asiani. Herodes quidem Atticus erat sophista, quo nemo magis hoc nomine dignus erat, nam et declamator et magister optimus erat, neque tamen genere dicendi Asiano utebatur. Idem dicendum est de Isaeo, de Aristide illo, aliis. Lysiae, Isocrates, Xenophontes, Demosthenes in declamationibus sophisticis ex tempore plerumque dictis neque exsistere possunt neque quaeri debent; itaque unusquisque recentium sophistarum examinandus est, utrum fuerit magis Asianus an Atticus.

Imprimis id nobis in Polemonis sophistae arte describenda faciendum erit, quoniam hic sophistarum Asianorum quasi princeps habetur.[1])

B.

Caput I.

De Polemonis rhetoris vita.

Plurima quae de Polemonis rhetoris vita scimus, debentur Philostrato Lemnio, qui propter auctoritatem, qua ille sophista non solum suo usus est tempore, satis longam et pro sua describendi ratione accuratam vitae illius imaginem in *Vitis sophistarum* (I 25, Flavii Philostrati opera ed. Kayser II pp. 42—54) proposuit. Accedunt quae apud Suidam s. v. Πολέμων Λαοδικεύς ut cetera eiusmodi sine dubio ex Hesychio Milesio hausta leguntur nec vero ad Philostratum[2]) redeunt. Ex Suida autem

[1]) E. Rohde, Griech. Roman p. 315 sq. Rhein. Mus. XLI p. 179, 184. W. Schmid, Atticismus I p. 46 sq.

[2]) Suidas enim l. l. (ut s. vv. Ἀριστείδης et Γρηγόριος Ναζιανζοῦ) Polemonem fuisse Aristidis rhetoris magistrum tradit, id quod apud Philostratum non invenitur, idem nos illo loco certiores reddit, unde Timocrates, Polemonis magister, ortus fuerit, cuius rei Philostratus item nullam facit mentionem, utque hic scribit p. 53, 31 sophistam mortuum esse περὶ τὰ ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτη, ita Suidas praebet ἐτελεύτησε δὲ ἓξ καὶ ν´ ἐνιαυτῶν; λατομίαι denique Suidae a Philostrato vocantur λιθοτομίαι p. 53, 26. Apud illum legitur Polemonem dixisse δότε μοι ἕτερον σῶμα καὶ μετεμβήσομαι, hic eum dicentem facit p. 54, 20 δότε μοι σῶμα καὶ μελετήσομαι.

libavit Eudocia quae dicitur i. e. Constantinus Palaeocappa (p. 590 ed. Flach). Etiam testimonia nonnullorum lapidum nummorumque ad vitam eius illustrandam aliquid conferunt.

Recentiore aetate de sophistae arte nemo, de vita paucis egerunt Io. A. Fabricius (Bibl. Gr. tom. VI p. 2 sq. ed. Harles), Preller in Pauly, Real-Encyclop. V p. 1793 sq., L. Kayser in commentario editioni Vitarum maiori addito, Klebs in Prosopographia imperii Romani (I p. 102 sq. n. 685), R. Foerster in commentatione de Polemonis physiognomonicis (Kiliae 1886 p. 1) et in prolegomenis editionis scriptorum physiognomonicorum p. LXXV. Atque hic me permovit, ut et vitae et arti Polemonianae accuratius perscrutandae operam meam dicarem.

Natus est Antonius[1]) Polemo Laodiceae, quae tum Phrygiae[2]) urbs erat, sita ad Lycum flumen. Quo anno natus sit, nusquam memoriae proditum est. Eusebius quidem (Chron. p. 166 ed. Schoene) ad annum ab Abr. 2148 (i. e. 132 p. Chr. n.) adnotat: Φαβουρῖνος καὶ Πολέμων ὁ ῥήτωρ ἐγνωρίζοντο[3]), quod ad annum natalem constituendum nullam praebet ansam. Philostratus autem et Suidas tradunt Polemonem quinquagesimum sextum fere annum agentem mortem obiisse atque cum ex epistula quadam quam M. Caesar ad Frontonem, magistrum suum, *consulem amplissimum*, misit[4]), discamus Polemonem mense Iulio aut Augusto anni p. Chr. n. 143 in Italia fuisse, eum ante annum p. Chr. n. 87 natum esse vix putabimus. Neque multo post nasci potuit, qui ab imperatore Traiano diploma liberae

[1]) C. I. Gr. II n. 3148 διὰ Ἀντωνίου Πολέμωνος.

[2]) Strabo Laodiceam urbem opulentissimam Phrygiae nominavit (XII p. 576). Ab aequalibus Polemo Phryx appellatur, veluti ab Herode Attico (Philostr. p. 49, 25), quo loco Lemnius ipse addit: τὸν Πολέμωνα ὧδε ἐπονομάζων, ἐπειδὴ τότε ἡ Λαοδίκεια τῇ Φρυγίᾳ συνετάττετο. Si idem paulo supra (p. 42, 12) scripsit: Πολέμων δὲ ὁ σοφιστὴς οὔθ', ὡς οἱ πολλοὶ δοκοῦσιν, Σμυρναῖος οὔθ' ὥς τινες, ἐκ Φρυγῶν, ἀλλὰ ἤνεγκεν αὐτὸν Λαοδίκεια ἡ ἐν Καρίᾳ, sui rationem habet temporis, quo Laodicea urbs Cariae erat (Ptolem. V 2). Exeunte saec. p. Chr. n. III rursus Phrygiae adnumeratur et caput est Phrygiae primae vel Pacatianae (Marquardt, Röm. Staatsverwaltg. I. p. 190).

[3]) Cur ad hunc annum referantur, non liquet, neque probabile est id factum esse propter rixam quae inter utrumque intercessit, quoniam haec, ut postea videbimus, iam aliquot annis ante eruperat.

[4]) Fronton. epp. II 5 p. 29 (rec. Naber).

legationis (ἀτελῆ πορεύεσθαι διὰ γῆς καὶ θαλάσσης Philostr. p. 44, 3 sq.) acceperit, quod videtur factum esse ante ultimos imperii annos, quibus Traianus in oriente bella gerebat. Item ratio quae inter Polemonem et Herodem Atticum intercedit[1]), docet illum aliquot annis hoc, qui circa annum p. Chr. n. 102 natus est[2]), maiorem fuisse. Quid? quod inter Polemonis discipulos numeratur etiam Aristides sophista[3]), quem anno 129 natum esse Guilelmus Schmid docuit.[4]) Iam etsi ante annum 143, quo quattuordecim annos natus erat, Aristides in illius scholam non venit, tamen nihil impedit, quominus id hoc ipso anno, postquam Polemo ex Italia rediit, et anno 144 factum esse putemus, cum Aristides ipse dicat (II p. 577 Dind.) sibi contigisse, ut νέος μὲν ἔτ᾽ ὢν uteretur magistris, seseque inde semper in studiis artium et eloquentiae vitam transegisse. Quae cum ita sint, Polemonem anno 145 esse mortuum censebimus atque verisimillimum est eum anno 88 lucem aspexisse. Hoc enim anno natus quattuordecim annis erat maior Herode, iuvenis 25 vel 26 annorum a. 113 vel 114 libera legatione est donatus, annis 143 et 144 Aristidem eloquentiam docuit[5]), ineunte anno 145 (vitae anno ineunte 57) obiit.

Contra stare videtur, quod Philostratus tradit Marcum αὐτοκράτορα ex Herode quaesivisse, quid de Polemone iudi-

---

[1]) Philostr. p. 47, 25 sq.: Πολέμωνα δὲ οὔπω γιγνώσκων ἀφῖκτο μὲν ἐς τὴν Σμύρνην ἐπὶ ξυνουσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς . . . . περιβαλὼν δὲ . . . πότε, εἶπεν, ὦ πάτερ, ἀκροασόμεθά σου; p. 50, 2: ἐρομένου δὲ αὐτὸν (sc. Herodem) καὶ Βάρου τοῦ ὑπάτου, τίσι καὶ διδασκάλοις ἐχρήσατο, τῷ δεῖνι μὲν καὶ τῷ δεῖνι, ἔφη, παιδευόμενος, Πολέμωνι δὲ ἤδη παιδεύων.

[2]) Buresch, Mus. Rhen. XLIV 504.

[3]) Suid. s. v. Ἀριστείδης: Πολέμωνος τοῦ Σμυρναίου ῥήτορος μαθητής, idem s. v. Γρηγόριος Ναζιανζοῦ: ὃς (sc. Polemo) ἐγεγόνει διδάσκαλος Ἀριστείδου τοῦ ῥήτορος. Auct. proleg. in Aristid. i. e. Sopater scribit (Aristid. III p. 737, 17 Dind.): τινὲς δὲ λέγουσιν αὐτὸν Σμυρναῖον, πλανηθέντες ἀπὸ τοῦ ἐκεῖσε φοιτᾶν τῷ Πολέμωνι τῷ διδασκάλῳ, quae testimonia Guil. Schmid (Pauly-Wissowa, Real-Encycl. II 1 p. 887) iniuria repudiavit.

[4]) Mus. Rhen. XLVIII 53 sq.

[5]) Cum Aristides adulescentulus Polemonem audisset, fieri potuit, ut et Smyrnaeus appellaretur (auct. proleg. l. l.) neque Philostratus eius rei mentionem faceret, sed tantummodo diceret (p. 86, 24 sq.): Ἀθῆναι δὲ ἤσκησαν κατὰ τὴν Ἡρώδου ἀκμὴν καὶ τὸ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Πέργαμον κατὰ τὴν Ἀριστοκλέους γλῶσσαν.

caret, cum Marcus a. 161 αὐτοκράτωρ (imperator) factus sit.[1]) Multi enim plures quam 56 anni ei tribuendi essent, si usque ad illum annum vitam produxisset. Nam Polemonem vivum fuisse, cum Herodes hoc modo quaereretur, ex ratione interrogationis τί σοι δοκεῖ ὁ Πολέμων; videtur concludendum esse. At credi non potest Marcum, qui anno 143 Polemonem ipse audivit, viginti annis post, cum ille iam senex esset, talem in modum Herodem interrogasse. Itaque censebimus Philostratum parum accurate scripsisse αὐτοκράτορα, ubi dicere debebat Καίσαρα. Accedit quod, cum Hadriani tempore στρατηγὸς διὰ βίου factus sit[2]), iam sub Antonino Pio alius quidam homo Smyrnae στρατηγὸς appellatur[3]) neque plures στρατηγοὶ videntur una creati esse.

Cum maiores eius in numero nobilissimorum Laodiceae civium fuissent multique eorum magistratibus[4]) summis functi essent, fieri non potuit quin inde a prima pueritia ingenue educaretur, et verisimile est eum admodum adulescentulum secundum illius aetatis morem[5]) in rhetorum scholas deductum esse atque Smyrnam venisse, ut illius temporis celeberrimos sophistas audiret. Quam in urbem omnium fere Graecarum tum pulcherrimam et celeberrimam non solum ex Ionia, Mysia, Lydia, Caria, Phrygia, sed etiam ex Graecia, Cappadocia, Assyria, Phoenicia iuvenes nobilitate insignes studiorum causa properabant.[6]) Hic Nicetes declamaverat, hic florebat Scopelianus, huius discipulus, vir nobilis, qui Gorgiam maxime sequebatur et concinnitati, figuris, dictioni poeticae ceterisque orationis lenociniis totus videtur deditus fuisse. Polemo quoque ei se in disciplinam tradidit, magis tamen ei placuit Timocrates Heracleensis, qui vehementius et acrius quam nitidius et comptius declamabat.[7]) Hic postquam medicinae vacavit et optime, ut Philostratus dicit, Hippocratis et Democriti dogmata atque praecepta didicit, Euphrate Tyrio[8]) audito ad illius

---

[1]) Cf. Foerster, Scriptt. physiogn. I p. LXXVI.
[2]) Mionnet, Descr. des méd. ant. Suppl. VI p. 340 n. 1689.
[3]) ibid. III p. 230 n. 1290. Cf. Foerster, Scriptt. physiogn. I p. LXXXVI.
[4]) Cf. Dessau, Hermes 28, 15 sq. Klebs, Prosop. 1. 1.
[5]) Quint. inst. or. II 2, 1 sq. Philostr. p. 83, 3 sq. 14 p. 98, 14 sq.
[6]) Philostr. p. 31, 15 sq.
[7]) Philostr. p. 46, 31.
[8]) Philostr. Vit. Apoll. VIII 7. Vit. Soph. I, 7, 2 p. 7, 21.

philosophiam se converterat[1]); erat autem Luciani iudicio vir sapiens φωνήν τε καὶ γνώμην μάλιστα κεκοσμημένος.[2])

Huius in schola praecipue didicit, quae postea exercebat et ipse illum linguae suae patrem appellabat eadem usus fiducia eloquentiae suae[3]) et in vigore et vehementia dicendi[4]) illum secutus. Itaque non miramur, quod dissensione inter Scopelianum et Timocratem orta huius partes est secutus. Erat offirmati animi, id quod iam in adulescente cognosci potuit. Aliquando enim a Varo quodam, qui propter divitias quas habebat etiam in omnibus artibus sibi aliquid esse videbatur, pecuniam fenori acceperat. Quia autem illum non colebat neque declamationes eius frequentabat, Varus τόπους ei minabatur, id est formulam, qua debitores a creditoribus ad iudices deferebantur.[5]) Quod ne fieret, cum amici Polemonem rogassent, ut illum sibi conciliaret, ad audiendum venit, ubi vero ad serum usque vesperum declamatio processit neque *portus erat in conspectu,* soloecismorum autem, barbarismorum, contradictionum plena erant omnia, ille exsiliens: *age,* inquit, *Vare, fer* τόπους.[6]) Postea, cum iam nomen nactus esset, conscientia et aestimatio sui tantopere crevit, ut *cum civibus tanquam superior, cum principibus ut nullo modo inferior, cum diis ut aequalis et par ageret.*[7]) Per quattuor annos Timocrate audito sine dubio studia rhetorices absolvit et ipse sophistae munus obiit: vivo etiam Scopeliano eum discipulis declamasse constat.[8]) Quando et quomodo occasionem nactus sit audiendi Dionis Chrysostomi nescimus;

---

[1]) Philostr. p. 46, 25.

[2]) Demon. 3.

[3]) Philostr. p. 46, 22: τὸ δὲ μεγαλόγνωμον τοῦτο καὶ φρονηματῶδες ἐκ Τιμοκράτους ἔσπασε τοῦ φιλοσόφου.

[4]) Philostr. p. 47, 3 sq.

[5]) Pollux VIII 28: καὶ δίκης μὲν λῆξις εἴη ἂν ὁ νῦν καλούμενος τύπος. Iam sub Augusto vocem τύπον in usu fuisse docet C. I. G. n. 2222 l. 17 (cf. Meier-Schoemann-Lipsius, der att. Process p. 791 adn. 107). Ceterum Varus erat alter Ruso, quem Horatius sat. I 3, 89 carpit.

[6]) Philostr. p. 51, 3 sq.

[7]) Philostr. p. 45, 30 sq.

[8]) Philostr. p. 33, 10 sq.: ἐλέγετο (Σκοπελιανὸς) καὶ σείεσθαι μᾶλλον ἐν ταύταις, ὥσπερ βακχεύων καί τινος τῶν ἀμφὶ τὸν Πολέμωνα τυμπανίζειν αὐτὸν φήσαντος λαβόμενος ὁ Σκ. τοῦ σκώμματος, τυμπανίζω μέν, εἶπεν, ἀλλὰ τῇ τοῦ Αἴαντος ἀσπίδι.

iudicium quod de eo tulit[1]) *dialogos et sermones,* quales philosophorum Platonem imitantium modo Dio quoque componebat, *umeris efferendos, poemata autem curribus esse evehenda* magis virum quam adulescentem sapit. Hoc autem fere tempore primum Athenas eum venisse necesse est[2]), quo Herodes Atticus minor erat, quam ut illum audire posset, quoniam Herodes aliquot annis post Smyrnae Polemonem primum audisse fertur.[3]) Non ita multo post Timocrate etiam vivo Smyrnae contentio illa orta est inter Polemonem et Favorinum atque ille ut impatientis erat animi, cum gloria viri, qui corpore minime pulchro praeditus, membris debilis, latine non minus quam graece declamare poterat, certe eum non afficeret gaudio, prior Arelatensem laesisse et illusisse videtur, ut se excusaret Timocrati de verbis in aemulum factis; ὥσπερ τῶν παίδων οἱ τὰς ἐκ τῶν διδασκάλων πληγάς, εἴ τι ἀτακτήσειαν, δεδιότες addit Philostratus[4]), qui etiam in Favorini vita[5]) causam ex aemulatione esse repetendam dixit. — Simultas mox magnopere aucta est, cum Ephesus, quae etiam in aliis rebus cum Smyrna urbe de principatu contendebat, Favorino se adiungeret, illi Smyrna opem ferret. Etiam Romam translata est ibique inter nobilissimos controversias excitavit. Fortasse ipse imperator Hadrianus illa contentione commotus est, ut, qui Polemoni nihil fere non daret, Favorino immunitatem sibi ut philosopho poscenti denegaret.[6]) Vel in libro de physiognomonia composito inimico Polemo malum posuit monumentum.[7]) Etsi haec lis apta erat, quae sophistam celeriter clarum redderet, tamen plurima debuisse videtur ingenio suo et eximiae dicendi facultati, cum non solum discipuli et familiares eum admirarentur, sed etiam sophistae illo tempore clarissimi eum quasi principem agnoscerent. Narrat Philostratus, quomodo Herodes Atticus illum primum audiverit eiusque elo-

---

1) Philostr. p. 50, 7 sq.: τὰ μὲν τῶν καταλογάδην ὤμοις δεῖν ἐκφέρειν, τὰ δὲ τῶν ποιητῶν ἁμάξαις.

2) Philostr. p. 46, 1 sq.: Ἀθηναίοις μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενος αὐτοσχεδίους λόγους, ὅτε καὶ πρῶτον Ἀθήναζε ἀφίκετο κ. τ. λ.

3) Philostr. p. 47, 25 sq.

4) p. 47, 11 sq.

5) p. 10, 13 sq. Cf. J. L. Marres, De Favorini Arelatensis vita, studiis, scriptis p. 15.

6) Philostr. p. 9, 15 sq.

7) Foerster, scriptt. physiogn. I p. 160, 11 sq. II p. 57, 3 sq.

quentia summa affectus sit admiratione.[1]) Cum enim Antonino Pio proconsule Asiae anno p. Chr. 127/28[2]) munere διορθωτῆρος i. e. statum liberarum Asiae civitatum ordinandi fungeretur, Smyrnam venit, ut Polemonem audiret. Sophista, quem adiit, statim se ad declamandum paratum esse professus est, ut Herodes, qui opinatus erat illum declamationem coram se, tanto viro, esse dilaturum, valde obstupesceret. Tribus diebus eum audivit, quantaque id fecerit voluptate, ipse in epistula quadam a Philostrato[3]) servata fatetur, primo die se dubium iudicem, sed attentum fuisse, altero se delectatum esse, tertio se admiratorem exstitisse scribens. Salarium centum quinquaginta milium drachmarum, quod Herodes misit, repudiavit, sed cum hic suasore Munatio comite centum milia insuper addidisset, libenter accepit, unde cognoscitur, quanti se ipse aestimaverit. Etiam alias Herodes sophistam nostrum laudibus prosequi non omisit. Nam cum apud Athenienses egregie de tropaeis declamasset et ob vim orationis omnibus esset admirationi, *Polemonis*, inquit *declamationem legite, iam cognoscetis virum.*[4]) Cumque eidem Graecia in Olympiis acclamasset: *alter es Demosthenes!* respondit: *utinam talis sim, qualis Phryx!*, Polemonem significans. Marco Caesare ipsum interrogante, quid ei videretur de Polemone, Homerico illo usus est: ἵππων μ' ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει, gravem et acutum sonitum orationis indicans.

Ubi primum inclaruit, fieri non potuit quin Smyrnae summopere coleretur et amplissimos honores adipisceretur. Non multo ante annum 113, quo Traianus mense Octobri Roma in Orientem profectus est, Polemo primum legatus Romam ad eum videtur missus esse. Scopelianus enim, qui ad id tempus legationibus Smyrnaeorum functus erat, iam senescebat, ut tam longinquum iter suscipere nollet.[5]) Anno autem circiter 115 etiam tantarum erat virium, ut Athenas proficisceretur, ubi Herodes Atticus eum declamantem audivit; itaque etsi iter Italicum multo erat molestius, tamen pluribus annis ante ne in

[1]) Philostr. p. 47, 21 sq.

[2]) Sievers, Studien zur Gesch. der röm. Kaiser p. 182.

[3]) Philostr. p. 48, 12 sq.

[4]) Philostr. p. 49, 20 sq.

[5]) Philostr. p. 34, 26 sq.

Italiam quidem ire recusavisset. Legatum autem Polemonem sub Traiano Romam venisse verisimile est propterea, quod ab eo libera donatus est legatione, quamquam imperator id summopere agebat, ne provinciis impensae exsisterent supervacuae.[1]) Quam ob rem illa legatio suscepta sit, nescimus; Philostratus nihil dicit nisi eam fuisse ὑπὲρ μεγίστων. Cum proficisceretur, Scopeliani eloquentiam sibi exoptans lepide illo Homerico eum allocutus esse fertur: δὸς δέ μοι ὤμοιιν τὰ σὰ τεύχεα θωρηχθῆναι, αἴ κ' ἐμὲ σοὶ ἴσκωσιν.

Sub Hadriani imperio ad summam gloriam pervenit. Plenissimam imperatoris gratiam et indulgentiam saepius expertus est, cuius iam antea benevolentiam sibi conciliaverat. Itaque mirum non est, si anno 123 itineris satis longinqui ei comes exstitit. Hoc enim anno puto factam esse illam expeditionem, quam a Polemone in libro de physiognomonia delineatam versio Arabica nobis tradidit.[2]) Videamus locum ipsum, quem l. l. Georgius Hoffmann hunc in modum vertit: *Etenim aliquando regem maximum comitabar. Dum igitur cum eo ex Brâqa in Asiam proficiscimur, comitantibus regem exercitibus et navibus, vir iste se iis adiunxit. Praeteriimus autem multa oppida, donec ad mare pervenimus. Tum ille in Bûn et Alsr̆ûs et regiones Lydiae et Phrygiae et multa loca vectus est. Deinde in Asiam revertimur per fretum in mari et ad Rûkhs adpulit (?). Deinde navigiis in Anîs profectus est, et in hoc itinere naves maritimae regi obviam venire coeperunt. Itaque cum in Asiam pervenissemus, ad illum virum deverti etc.*

Praeter Lydiam et Phrygiam cetera nomina (regionum? urbium?) nos latent.[3]) Id autem dubium non est, quin describatur iter in Asiam et in Asia ab Hadriano factum. Prius examinemus iter in Asia factum. Dicit Polemo: *tum ille in . . . regiones Lydiae et Phrygiae et multa loca vectus est.* Cum verisimile sit

---

[1]) Dierauer, Beiträge zu einer kritischen Geschichte Trajans (Büdingers Untersuchungen zur Röm. Kaisergesch. I) p. 115. Hudemann, Gesch. des Römischen Postwesens während der Kaiserzeit p. 19, 20, 99—114.

[2]) Foerster I p. 138, 14 sq.

[3]) Hoffmann adnotat: „Brâqa] Thracia? Βυζακία? Βάρκη?; Bûn] Bithyniam? Ioniam?; Alsr̆ûs] Isauriam? Ephesum? Sardes?; fretum] hoc Hellespontus aut Bosporus esset, nisi potius insulas emendandum; Rûkhs] Rhoeteum? Aenum? Aeneam? etc.; — videat quisque, quid e cera Arabica sibi fingat.“

ordinem quendam a scriptore servatum esse, Hadrianus ex Lydia in Phrygiam venisse videtur: aut igitur orientem aut septentriones versus profectus est; sed quoniam postea in Asiam (sc. provinciam) revertit *per fretum* quoddam, septentrionem versus ad Pontum quin venerit et illa *multa loca* Bithyniae tribuenda sint, non dubito, cum hic illud fretum exstet, per quod in Asiam reverti poterat: Bosporus Thracius, de quo Arrianus (Peripl. 12, 3. Arr. scripta min. ed. Eberhard p. 94) ad Hadrianum scribit: καὶ ἔστιν Στενότατον ταύτῃ τὸ στόμα τοῦ Πόντου καλούμενον, καθ' ὅ τι ἐσβάλλει ἐς τὴν Προποντίδα. ταῦτα μὲν εἰδότι σοι λέγω. Ac ne cetera quidem huic opinioni obstant. In Asiam i. e. in mare Aegaeum rediens Bosporo relicto Rûkhs appulit, quam urbem in Propontide puto quaerendam esse. Deinde navigiis in Anîs profectus est, quod videtur esse Αἶνος Thracica, et in hoc itinere, cum iam per Hellespontum vectus esset, ei naves maritimae obviam venerunt. Aeno denique profectus Asiae provinciae oram petivit.

Quod vero ex Brâqa in Asiam profectus esse dicitur, constat Hadrianum bis in Asia fuisse. Primum annis 123 et 124, iterum anno 130.[1]) Hoc autem anno Athenis in Asiam venit, ut sensum non praebeant quae Polemo dicit: *comitantibus regem exercitibus et navibus* et *praeteriimus autem multa oppida, donec ad mare pervenimus* (quo traiecto in Asiam venerunt). Itaque illud iter annorum 123 et 124 descriptum est. Verba sophistae modo laudata hic quoque rem explanant. Docent Hadrianum hoc anno 123 non venisse Athenis, quam Tillemontii, Eckhelii, Gregorovii sententiam Duerr (p. 38, 43, 68) vel aliis de causis refutavit. Ex Hispania ierat in Mauretaniam (Tillemont, Flemmer, Haackh, Duerr) et Africam (Duerr).[2]) Ex Africa autem eum recta via in Asiam navigasse non putaverim, cum parum probabile sit Polemonem iam in Africa apud imperatorem fuisse. Praeterea Duerr ipse addit (p. 68) eum fortasse etiam in Libyam profectum esse ex Africa (provincia) et locos affert, qui huic sententiae faveant (p. 38 adn. 163). Ab itinere autem per Libyam facto Polemonis verba non abhorrent. Hic erat Βάρκη, cuius nomen nomini Brâqa simillimum est (Hoffmann l l.:

[1]) Julius Duerr, Die Reisen des Kaisers Hadrian p. 68 et 71.

[2]) Flemmer et Haackh: „nach Mauretanien, von da Herbst 122 über Aegypten nach Parthien“ (Duerr p. 68).

Brâqa]: Thracia? Βυζακία? Βάρκη?), hic Hadrianum secundum oram proficiscentem magnae copiae *(comitantibus exercitibus)* et naves oram legentes comitari poterant, hic etiam oppida multa praeterire poterat, dum naves conscenderet in Asiam navigaturus.[1]) Ex Libya igitur, quo ex Mauretania et Africa venerat, in Asiam venit a. 123, fortasse urbi Halicarnasso navi adpulsa. Bûn et Alsřûs nescio an urbes Cariae sint, quas Hadrianus statim itinere continuato primum viserit. Praeterea ne de primo quidem itinere in Asia facto Duerrius prorsus aliena protulit ab itinere, quale supra nobis fuisse visum est. Hic quoque vir doctus putat Hadrianum, ubi in Asiam pervenerit, septentrionem versus profectum esse, nisi quod, quae est nostra sententia, imperator non prope oram iter fecerit. Fieri autem potuit, ut ex Bithynia per Bosporum et Hellespontum in Asiam cum rediisset, Mysiae urbes (Pergamum, alias) viseret.

Quanta familiaritate Polemo cum Hadriano coniunctus fuerit, etiam inde cognoscitur, quod Antoninum Pium Asiae proconsulem domo sua, in quam ille, cum esset pulcherrima et Polemo peregre ivisset, deverterat[2]), noctu eicere potuit, sane non suspicatus eundem proconsulem quondam imperatorem fore.

Cum Hadrianus anno 129 iterum Athenis degeret, ut templum Iovis Olympii dedicaret[3]), Polemo Smyrna arcessitus in templi crepidine stans coram ipso imperatore in conspectu conventus celeberrimi orationem sollemnem habuit.[4])

Ad exemplum ludorum Olympiorum in Hadriani honorem Athenis editorum cum brevi post etiam Smyrnae Olympia Hadrianea instituta essent[5]), his idem praefectus est neque solum ut ipse, sed etiam ut eius progenies hoc munere fungeretur lege sancitum est.[6])

Athenis imprimis Hadriani opera novum splendorem adeptis Smyrnaei urbem suam superari ferre non potuisse neque voluisse

---

[1]) Aegyptum non attigit (Duerr p. 48).

[2]) Philostr. p. 44, 30 sq.

[3]) Spartian. Hadr. 13, 6. Philostr. p. 44, 18 sq. Dio Cass. 16, 1. Paus. I 18, 6. E. Curtius, Stadtgesch. von Athen p. XLII. Duerr p. 47 sq.

[4]) Philostr. p. 44, 21 sq.

[5]) Cf. Boeckh ad C. I. Gr. n. 1720. Alius titulus (n. 3174) praebet: αὐτοκράτορι Ἀδριανῷ Ὀλυμπίῳ σωτῆρι καὶ κτίστῃ. Cf. praeterea n. 3201, 3208, 5913 et Eckhel, Doctr. Num. IV p. 448.

[6]) Philostr. p. 42, 22 sq.

videntur. Itaque cives inter se donis quam maximis civitati oblatis certabant, ut etiam mulieres et virgines quaecumque poterant, darent. Quae cum Smyrnae gererentur, Polemo se ad imperatorem contulit, qui ubi tunc fuerit nescimus. Athenis ineunte anno 130 Hadrianus in Asiam navigavit[1]) fierique potuit, ut tum a Polemone viseretur et rogaretur, ut Smyrnaeis pecuniam daret. Huc enim pertinere puto cum titulum Smyrnaeum (C. I. Gr. n. 3148), in quo enumeratis donis a civibus oblatis l. 34 sq. scriptum est: καὶ ὅσα ἐπετύχομεν παρὰ τοῦ Κυρίου Καίσαρος Ἀδριανοῦ διὰ Ἀντωνίου Πολέμωνος, et ἀγὼν ἱερὸς memoratur, quem Olympia Hadrianea esse iam Seldenus pronuntiavit, et δὶς νεωκόροι Smyrnaei facti esse dicuntur[2]), tum quae Philostratus praebet[3]): Ἀδριανὸν γοῦν προσκείμενον τοῖς Ἐφεσίοις οὕτω τι μετεποίησε τοῖς Σμυρναίοις, ὡς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μυριάδας χιλίας (?) ἐπαντλῆσαι αὐτὸν τῇ Σμύρνῃ, ἀφ' ὧν τά τε σίτου ἐμπόρια ἐξεποιήθη καὶ γυμνάσιον τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν μεγαλοπρεπέστατον καὶ νεὼς τηλεφανὴς ὁ ἐπὶ τῆς ἄκρας ἀντικεῖσθαι δοκῶν τῷ Μίμαντι.

Hic νεὼς τηλεφανὴς videtur idem esse atque χαριστήριος νεὼς tituli et in Hadriani honorem exstructus esse. Eiusdem Smyrnaeos νεωκόρους factos esse verisimile est. Primum νεωκόροι sine dubio Nemesium templi fuerunt, quae iam antiquitus Smyrnae colebantur et item ludos habebant.[4]) Nescio an haec duo templa in nummo sub Hadriano cuso agnoscenda sint, qui ex altera parte caput Hadriani, ex altera duo templa praebet cum titulo CMΥΡΝΑΙΩΝ· ΝΕΩΚΟΡΩΝ.[5]) Opes ratione in titulo enarrata collectae non suffecisse videntur, cum ex Philostrato cognoscamus Polemonem Romae ab Hadriano denuo non minus XXV milia drachmarum accepisse et, quod huius pecuniae partem aliquam in suam rem convertisset, postea accusatum esse. Quod cum Romae factum esse Philostratus tradat, sophistam circa annum 134 in hanc urbem venisse opinor, in quam Hadrianus redierat non amplius in alias terras iturus. Quando imperator eum circulo Musei Alexandrini adlegerit, non constat; verisimile autem est factum id esse a. 130 aut a. 131, quo tempore

[1]) Duerr p. 71.

[2]) Buechner, De neocoria p. 24 sq. 28, 29, 31, 33.

[3]) p. 43, 6 sq.

[4]) Boeckh ad C. I. Gr. n. 2663.

[5]) Mionnet, Descr. d. méd. antiques III p. 228 n. 1273.

Hadrianus Alexandriae degebat[1]) et *in Musio multas quaestiones professoribus proposuit et propositas ipse dissolvit.*[2]) Nihil autem fere nisi nomen illius quondam celeberrimae litterarum academiae remanserat, et sodales salariis et alimentis, non litteris inter se coniuncti erant ac ne Alexandriae quidem eos vivere necesse erat.[3])

Eodem anno 130 Antinous ille Hadriani amicus et comes vita decessit divinique honores iussu imperatoris ei designati sunt. Tam Romae quam in provinciis novus heros quocunque modo celebrabatur. Polemo hanc occasionem reverentiae principi praestandae eo minus omisit, quo maiore familiaritate et amicitia cum eo coniunctus erat. Hinc magnus ille nummorum numerus, qui in parte adversa praebent titulum ΑΝΤΙΝΟΟC· ΗΡΩC et in parte aversa ΠΟΛΕΜΩΝ· ΑΝ· CΜΥΡΝ· (ΑΝΕΘΗΚΕ ΣΜΥΡΝΑΙΟΙΣ).[4]) Polemonem cum Antinoo ipso amicitiam iniisse nusquam traditum est.

Duo eiusdem temporis nummi[5]), cum eosdem titulos praebeant, in parte aversa proram navis exhibent et illustrant, quod Philostratus tradit Smyrnaeos Polemoni eiusque posteris concessisse, ut *sacram triremem conscenderent,* quae Dionysiis Anthesterione mense in forum mitti solebat Dionysi sacerdote tanquam gubernatore eam regente in memoriam ex Chiis quondam partae victoriae. Num anno 130 vel 131 primum huius honoris particeps factus sit, non constat. Ne illud quidem pro certo dici potest, quando primum στρατηγὸς fuerit, cui videtur potestas summa Smyrnae fuisse; eum iam Hadriano imperante hoc munere functum esse docet nummus[6]) qui ad nos pervenit a fronte Hadriani laureatum caput praebens, a tergo Iovem atque titulum: ΠΟΛΕΜΩΝ· CΤΡΑΤΗΓΟC· ΑΝΕΘΗΚΕ· CΜΥΡ·. Στρατηγὸς διὰ βίου[7]) extremis demum annis imperii Hadrianei creatus esse

---

[1]) Duerr p. 72.

[2]) Spartian. Hadr. c. 20.

[3]) Mommsen, Röm. Gesch. V 590 adn. 1.

[4]) Mionnet, Descr. III p. 229 n. 1279—1286. Sabatier, Description générale des contorniates t. XV, 8. p. 99 et 100.

[5]) ibid. n. 1285 et 1286.

[6]) Mionnet Suppl. VI n. 1688. Accedit III p. 227/28 ΠΟΛΕΜΩΝ· CΤΡΑΤΗΓΩΝ· ΑΝΕΘΗΚΕ· CΜΥΡ·.

[7]) ibid. Suppl. VI p. 344 n. 1689.

potest, quoniam in nummis anni 130 vel 131 supra laudatis διὰ βίου nondum additum est.

A. d. VI. Id. Iulias anno a. u. c. 891 (138. p. Chr. n.) Hadrianus Baiis mortuus est, eique successit Antoninus, cognomine Pius. Facile accidere potuit, ut in hac rerum commutatione Polemo de summo gloriae fastigio deiceretur et eadem pateretur quae Favorinus perpessus est, cuius statuas Athenienses concursu praecipue magistratuum facto deiecerunt, cum Hadrianum ei irasci audivissent. Sed Antoninus quamquam non oblitus est, quomodo adversus ipsum Polemo se quondam gessisset, ut erat animo mitissimo, ignoverat. Hadrianum ipsum Philostratus dicit[1]) saluti sophistae ita prospexisse, ut in testamento quo Antoninum imperatorem constitueret (ἐν τῇ τοῦ σκήπτρου παραδόσει), Polemonem huius consilii auctorem appellaret. Quod vix pro vero accipi potest, nam cum Antoninum filium sibi adoptavisset, supervacaneum erat imperatori suadere, ut Antonino imperium traderet, quem ab Hadriano adoptatum in certam fidem fiduciamque futurae successionis statim post excessum Hadriani adoptionis merito, non testamenti iure reipublicae regimen accepisse monere non opus est. Quamquam fieri potuit, ut ante adoptionem sophista laudaret aliquando rationem qua Antoninus in Asia proconsulatu functus esset. Unde sua hauserit Philostratus, non patet. Sales autem et facetiae Antonini Pii, quas deinceps affert[2]), ab imperatoris moribus non abhorrent: narrat enim illum, cum Polemo Romam venisset, imperasse: *date Polemoni domicilium neve eum quisquam eiciat,* eundemque ex actore, qui questus erat, quod ludis Olympiis Smyrnaeis ineunte dramate eiectus esset, quaesivisse, qua id ei accidisset hora, et actore respondente *meridie,* subridentem dixisse: *me autem eiecit media nocte neque provocavi!*

Ultimum a. 143 in Italiam venit atque Neapoli, quo tempore Fronto consul erat, apud Marcum Caesarem declamavit.

In epistula enim M. Caesaris ad Frontonem consulem missa haec verba exstant: *Polemona ante hoc triduum declamantem audivimus.*[3]) Functus autem est Fronto consulatu mense Iulio et Augusto anni 143. Utro mense, ubi, qua occasione sophista noster illam declamationem habuerit, ex hac epistula cognosci

[1]) p. 45, 10 sq.
[2]) p. 45, 18 sq.
[3]) Fronto ed. Naber II 5 p. 29, 13 sq.

nequit. Alia autem eiusdem temporis epistula[1]) allata, quae iudicium M. Caesaris de encomiographis quibusdam Graecis continet, Kaemmel[2]) putavit Polemonem et Herodem Atticum comitatos M. Caesarem Neapolim profectum apud illum declamando inter se certasse neque tamen Caesarem admiratione affecisse, cum is Frontoni scriberet: *Encomiographos istos audimus, graecos scilicet, sed miros mortales; ut ego qui a graeca litteratura tantum absum, quantum a terra Graecia mons Caelius meus abest, tamen me sperem illis comparatum etiam Theopompum aequiperare posse: nam hunc audio apud Graecos disertissimum natum esse.* Quod parum recte Kaemmelium coniecisse censeo. Ac primum quidem M. Caesar non paucas horas vel paucos dies excursione facta Neapoli degit, sed duos minimum menses. Scribit enim in epistula II 10 (p. 34) *Vale, mi amicissime, vale, mi amantissime, consul amplissime, magister dulcissime, quem ego biennio iam non vidi. Nam quod aiunt quidam duos menses interfuisse, dies numerant,* neque ut in ep. II 6 (p. 31) caelum Neapolitanum describit, ita in ulla ceterarum Frontone consule missarum alius loci mentio fit. Deinde non erat solus Neapoli *cum Herode Attico (?) et Polemone,* sed cum imperatore Antonino Pio. Huic enim epistulam quandam a Frontone consule missam recitat (Front. II 2 p. 27), patris epistulam benignam Frontoni mittit (Front. II 3 p. 28), Fronto consul M. Caesarem monet, ut patrem basiet et amplectatur (II 1 p. 26); unde nescio an factum sit, ut in ep. II 5 (p. 29) pluralis *audivimus* adhibitus sit, contra *si quaeris quid mihi* etc. dixerit.

Utro autem mense Polemo Neapoli declamavit? Secundum Mommseni sententiam epistula M. Caesaris, in qua illa verba *Polemona ante hoc triduum declamantem audivimus* exstant, non multo ante Kal. Sept. missa est. Censet enim vir doctissimus[3]) ordinem epistularum Frontone consule datarum esse hunc: I 7, 8, II 1—4, 10, 11, 5—9; et epistulis II 10, 7, 8, 9 exeunti mensi Augusto tributis etiam epp. II 5, 6 huic tempori vindicat. Equidem cum has litteras antea scriptas esse puto, tum mihi persuadere non potui ordinem ceterarum epistularum a Mommseno recte constitutum esse. Ac primum quidem ponit Frontonem duas

---

[1]) II 6 p. 31 sq.
[2]) Jahrb. f. Phil. CII p. 16.
[3]) Hermes VIII p. 211.

orationes in senatu habuisse (l. l. p. 203 infra), quibus gratias ageret imperatori, alteramque eum recitasse consulem designatum, ante initum consulatum, alteram Id. Aug. Nititur verbis epistulae ad Antoninum II 2 (p. 105): *Quod vero patris tui laudes a me in senatu designato et inito consulatu meo dictas legisti libenter* e. q. s., sed non esse duas orationes a Frontone habitas sed unam uno die docent insequentia: *Nec meam orationem, sed patris tui virtutem admiratus es* e. q. s. et: *De tuis etiam laudibus, quas in senatu eadem illa die protuli, ita sentias velim* e. q. s., docet etiam epistula ad M. Caesarem II 1 (p. 25) post initum consulatum scripta *(Divom Hadrianum avom tuum laudavi in senatu saepenumero studio impenso et propenso quoque: et sunt orationes istae frequentes in omnium manibus ... Antoninum vero (p. 26) . . . nisi ita laudo, ut laudatio mea non in Actis Senatus abstrusa lateat, sed in manibus hominum oculisque versetur, ingratus sum etiam adversus te),* in qua item de una neque de compluribus laudationibus verba fiunt. Non igitur laudavit Fronto imperatorem Antoninum ante Id. Aug. neque consul designatus ante initum consulatum orationem habuit, sed verba supra laudata *designato et inito consulatu* ita erunt interpretanda, ut *designato* pertineat ad antecedentia *a me in senatu:* laudationem dixit in senatu designatus (sc. ad dicendum), postquam consulatum iniit.

Neque recte se habet, quod Mommsenus dicit p. 211: »Der erste Brief I 7 bezieht sich auf die Designation« — immo vero verba p. 18 *Consulatum mihi putas tanto gaudio fuisse, quanto* e. q. s., cum non dicat *esse,* consulatu functum, non functurum aut fungentem significant. Verba quae sequuntur *orationis meae particulas, quas excerpseram, recitasti* e. q. s. ad orationem Idibus Augustis habitam pertinent. Itaque mea sententia ep. I 7 (p. 17, 18) non ante, sed post consulatum scripta est.

Neque ep. I 8 suo loco posita est. Scribit enim Fronto (p. 23): *Pro Polemone rhetore, quem mihi tu in epistula tua proxime exhibuisti tullianum, ego in oratione, quam in senatu recitavi, philosophum reddidi.* Exhibuit autem M. Caesar Polemonem rhetorem tullianum in epistula II 5 (p. 29 sq.): *Polemona ante hoc* e. q. s.

Epistula igitur I 8 post ep. II 5 ponenda est. Epistulae II 1—3 (p. 25—28) recte se excipiunt. In ep. II 1 Fronto se excusat, quod nondum orationem qua laudaturus erat imperatorem

in senatu recitaverit, qua accepta M. Caesar mittit ep. II 2. Ep. II 3 data est, postquam Fronto orationem Id. Aug. habuit.

Epistula II 9 (p. 33) secuta est epistulam II 8 (p. 32 sq.). Ep. II 10 (p. 33 sq.) missa est non multo post ep. I 8 (p. 20 sq). Nam cum in hac Fronto scripsisset: *Pro Polemone rhetore . . . philosophum reddidi* . . . M. Caesar in illa respondit (p. 34): *Polemonis tui quoniam meministi, rogo ne Horatii memineris* e. q. s. Etiam verba *Hexametros meos iucundissime petis, quos ego quoque confestim misissem, si illos mecum haberem* (ad M. Caes. II 10 p. 34) nituntur verbis ep. I 8 (p. 24) facete et iocose dictis: *Versus quos mihi miseras, remisi tibi per Victorinum nostrum, atque ita remisi: chartam diligenter lino transui, et ita linum obsignavi, ne musculus iste aliquid aliqua rimari possit. Nam mihi ipse de tuis hexametris nunquam quicquam impertivit: ita est malus ac malitiosus* e. q. s.

Epistulam ad M. Caesarem II 4 (p. 29) collatis epistulis ad M. Caesarem II 13 et 14 (p. 36), quae item eademque ratione de Catone agunt, post Frontonis consulatum missam ponendam esse iudico post II 10 (p. 33 sq.).

Itaque post Id. Aug. et ante Kal. Sept., cum orationem illam respiciant et Frontone consule scriptae sint, epp. II 3 (p. 28), I 8 (p. 20 sq.), II 10 (p. 33 sq.), ponendae sunt. Paulo ante Kal. Sept. datae sunt epp. II 7 (p. 32: *nec aliter Kal. sept. expecto, quam superstitiosi stellam)*, II 8 (p. 32 sq.: *Gratiam meam misi ad diem natalem matris tuae celebrandam eique praecepi, ut istic subsisteret, quoad ego venirem. Eodem autem momento, quo consulatum eiuravero, vehiculum conscendam et ad vos pervolabo)*, II 9 (p. 33: *Hoc sane supererat, ut super cetera, quae insigniter erga nos facis, etiam Gratiam mitteres huc)*. Ante Idus datas esse II 1 (p. 25 sq.) et II 2 (p. 26 sq.) supra vidimus. Restant epp. II 5 (p. 29 sq.) et II 6 (p. 30 sq.). In epistula I 8 (p. 20 sq.), quam epistulae II 5 (p. 29 sq.) respondere item iam supra vidimus, scribit Fronto (p. 23): *Pro Polemone rhetore . . . . ego in oratione, quam in senatu recitavi, philosophum reddidi* et quoniam addit *quem mihi tu in epistula tua proxime exhibuisti tullianum*, non mihi videor nimis audax esse, cum affirmo epistulam Marci (II 5 p. 29 sq.) missam esse ultimam ante Id. Aug. et Polemonem circa Nonas Augustas apud Antoninum et Marcum declamasse, praesertim cum, quamquam epistulae Marci post lectam Polemonis orationem scriptae hanc

ad caelum extollunt, in ep. II 5 ne verbum quidem de illa laudatione exstet. Epistulam II 6 (p. 30 sq.) putaverim non post, sed ante II 5 datam esse. Non consentit enim iudicium quod de Polemone in hac *proxime* ante ep. I 8 missa tulit (p. 30: *omnia ad usum magis quam ad voluptatem, quaeque magis laudare oporteat amare non libeat. Satisne ego audaci consilio et iudicio temerario videar, cum de tantae gloriae viro existimo?*) cum eo quod de encomiographis quibusdam Graecis tulit in illa (p. 31), neque putaverim Marco Polemonem unum ex encomiographis istis Graecis fuisse.

Adfueritne Herodes Atticus illi declamationi, valde dubito, cum in nulla harum epistularum eius mentio fiat.

Ex Italia reversus Polemo annum fere cum eloquentiam discipulos, in quorum numero etiam Aristides erat, docuisset, circiter quinquagesimum septimum aetatis annum agens vita decessit, morbo articulari nimis vexatus, cum iam pridem ad Herodem scripsisset[1]): δεῖ ἐσθίειν, χεῖρας οὐκ ἔχω· δεῖ βαδίζειν, πόδες οὐκ εἰσί μοι· δεῖ ἀλγεῖν, τότε καὶ πόδες εἰσί μοι καὶ χεῖρες, sponte vivus in tumulum descendit et humatus est ad portas Syrias Laodiceae, ubi maiorum quoque eius erant loculi.[2])

Haec fere sunt, quae in enarranda vita Polemonis in certum ordinem redigi posse mihi videantur, quamquam horum quoque non pauca dubia esse concedo. Multa nos latent veluti pleraque itinerum. Quae permulta fecit, nam tot exempla hominum alienorum, quos ipse in libro de physiognomonia composito laudatos vidisse se asseverat, certe non collegit Smyrnae: Cyrenensem, quem vidit (l. l. I p. 118, 19), Corinthium (p. 138, 1), Lydum (p. 144, 4 sq.), ex incolis quendam insulae, quae est in Phoenice (p. 150, 1); in capite XXXI agit de nationibus mundi et appellat Aegyptios (p. 236 sq), Macedones, Phoenices, Cilices, Scythas. *Scias me in Pamphylia fuisse in urbe Perga appellata* dicit p. 282, 12 sq.; in capite 69 memorat urbem, quam viserit, quaeque in versione Arabica Dmsus, in Latina § 133 Samus appellatur.

Quibus consideratis negari non potest Polemonem fuisse virum aetate sua summae auctoritatis, qui multa pro patria[3]) et

---

[1]) Philostr. p. 53, 26 sq.

[2]) ibid. p. 54, 13 sq.

[3]) Nam Smyrna eius patria facta est neque tamen Laodiceae oblitus est.

in civium salutem gesserit. Egregium enim sine dubio illud est, quod Philostratus narrat[1]) eum civibus non concessisse, ut querelas et causas uniuscuiusque generis ad alienum forum, ad iudicem Romanum, praetorem, proconsulem deferrent, immo summopere operam dedisse, ut domi has controversias componeret, moechos autem et sacrilegos et homicidas urbe expelli iussisse, cum haec crimina iudice egerent, cui gladii esset potestas. Eximia quoque laude digna sunt, quae illius opera et Smyrna et Laodicea assecutae sunt, quorum summum erat favor principum. Etiam post eius mortem Antoninus imperator oratione ab illo vivo composita commotus in re gravissima Smyrnaeis gratum se praebuit.[2])

Communis erat ei cum plurimis aequalium nimius amor eloquentiae demonstrativae et declamationum, cum ceteris sophistis nimia sui aestimatio: quam ridiculum virorum certamen declamatorium, quale Polemo cum Dionysio Milesio iniit![3])

Filium habuit Attalum, cuius Philostratus in vita Hermocratis sophistae mentionem facit, qui Attali nepos erat, cuiusque nomen in nummis sub imperatore M. Aurelio cusis[4]) exstat, qui utriusque semper urbis et Smyrnae et Laodiceae numina praebent, ut appareat etiam progeniem Polemonis gloriae et auctoritatis ipsius participem factam esse.

Caput II.

De Polemonis schola.

Ut anterioribus saeculis sophistae in scholis docentes et declamantes prae oratoribus forensibus plerumque nullius fere erant auctoritatis, ita temporibus alterius quae dicitur sophisticae vix inveniebantur, qui eloquentiam forensem solam profiterentur, et quo magis effloruit illa, eo magis sophistae quoque operis

[1])p. 43, 16 sq.

[2]) Philostr. p. 50, 11 sq. (ἤριζεν ἡ Σμύρνα ὑπὲρ τῶν ναῶν καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς δικαίων κ.τ.λ).

[3]) Philostr. p. 38, 18 sq.

[4]) Mionnet, Descr. III p. 332 n. 1299—1304. Suppl. VI p. 344 n. 1713. Eckhel, Doctr. Num. III p. 163.

subsicivis causidici erant. Nihilo setius, immo ob id ipsum ingentem pecuniam causas dicentes poscebant et accipiebant. Ne Polemo quidem aliter fecit.[1] Praeter causas publicas etiam privatas egit. Velut Philostratus narrat[2]) ditissimum Lydum omnia perdere periclitantem *duobus talentis* illi persuasisse, ut ipsum defenderet.

De schola eius non multum audimus. Sine dubio ut plerique sophistarum mercede discipulos docebat ita, ut et ipse declamaret declamationum propositionibus saepe ab auditoribus postulatis, et his declamandi occasionem daret. Num artem quoque et leges in componendis orationibus adhibendas iis peculiari ratione explicaverit, quales διδασκαλικὰς συνουσίας Lollianus sophista studiosis praebebat[3]), nescimus. E discipulis eius nominantur Euodianus Smyrnaeus, qui tamen magis Aristoclem sophistam secutus panegyricum genus dicendi adhibebat[4]), et Aelius Aristides, de quo iam supra actum est. Etiam Lucianum eius auditorem fuisse mera Fritzschii (Luc. II, 2 p. XXIV) coniectura est.

Caput III.
De Polemonis operibus.

§ 1. De physiognomonia.

Primum locum inter Polemonis scripta sine dubio liber de physiognomonia compositus obtinet. Neque enim dubitari potest quin Polemo physiognomon ille clarissimus idem sit atque noster sophista.

Primum enim ab eius aetate studia physiognomoniae non aliena fuisse docent Dionis Chrysostomi verba (or. XV 21 R): τὰ δὲ τοιαῦτα σύμβολα τῆς ἀκρασίας μηνύει τὸ ἦθος καὶ τὴν διάθεσιν· ἡ φωνή, τὸ βλέμμα, τὸ σχῆμα, ἤδη καὶ ταῦτα τὰ δοκοῦντα μικρὰ καὶ ἐν μηδενὶ λόγῳ, κουρά, περίπατος, τὸ τὰ ὄμματα ἀναστρέφειν, τὸ ἐγκλίνειν τὸν τράχηλον, τὸ ταῖς χερσὶν ὑπτίαις διαλέγεσθαι κ.τ.λ.;

[1]) Suid. s. v. Πολέμων, Λαοδικεύς: ῥήτωρ καὶ σοφιστής.

[2]) p. 37, 27 sq.

[3]) Philostr. p. 40, 2 sq. τὰς συνουσίας οὐ μελετηρὰς μόνον, ἀλλὰ καὶ διδασκαλικὰς παρέχων.

[4]) Philostr. p. 100, 17 sq.

idem laudat virum artis physiognomonicae peritum (τῶν ἐνθάδε δεινῶν τινα)[1], ut apud Philostratum in vita Hippodromi[2]) Megistias sophista οὐ τὰ δεύτερα τῶν φυσιογνωμονούντων νομισθεὶς affertur.

Ipsum Polemonem illum imperatoris Hadriani temporibus vixisse ex eo elucet, quod in physiognomoniae libro oculos Hadriani descripsit[3]): illa autem aetate alius Polemo non inclaruit nisi noster sophista. Nec quisquam alius nisi noster Polemo Favorino inimicissimus hunc celeberrimum virum ita adhibuisset exemplum eunuchi libidinosi et dissoluti, ut unusquisque aequalium illum cognosceret.[4]) Erat Favorinus *e terra, quae Celtarum appellatur,* erat ambiguae naturae, διφυὴς ἐτέχθη, ut ait Philostratus, καὶ ἀνδρόθηλυς, linguam graecam edoctus hac maxime uti solebat et appellabatur sophista. Recte igitur appellat anonymus in prooemio libri latini de physiognomonia scripti Polemonem *declamatorem,* neque est verisimile scriptores Polemonem illum physiognomonicum haut ita multo post laudantes nihil fuisse addituros, nisi esset idem atque sophista notissimus, veluti Origenes[5]), qui scribit: ἐὰν δὲ καὶ τὰ τῶν φυσιογνωμονούντων κρατῇ εἴτε Ζωπύρου, εἴτε Λόξου, εἴτε Πολέμωνος, εἴτε οὑτινός ποτ' οὖν τοιαῦτα γράψαντος καὶ ἐπαγγειλαμένου εἰδέναι τι θαυμαστόν. E Philostrati de Polemonis studiis physiognomonicis silentio nihil concludi potest, quippe qui ne historiarum quidem quas sophista scripsit, libros commemoraverit.

Totius operis Graeci una tantum sententia servata est in excerptorum farragine, quam Christianus quidam fecit (Cramer Anecd. Oxon. IV 255): ὥσπερ ἐν ὀφθαλμῶν καὶ ὀφρύων καὶ ῥινὸς σχήματι χαρακτῆρές τινες ἐγκάθηνται τοῦ τῆς ψυχῆς ἰδιώματος· ὀφθαλμοὶ γάρ, φησὶν ὁ Πολέμων, ὑγροὶ λάμποντες ὡς λιβάδες ἤθη χρηστὰ ἐκφαίνουσιν, sed extant versiones Arabica et Latina, paraphrasis graeca Adamantii, de quibus ad R. Foersteri commentationes De Polemonis physiognomonicis, Kiliae 1886, Quaestiones

[1]) Fuit Cleanthes. Cf. Foerster I prolegg. p. LXXI.

[2]) Philostr. p. 118, 9.

[3]) Foerster I 148, 6 sq. physiogn. lat. § 34 II p. 52, 2 sq. *tales Palemon auctor refert fuisse oculos Hadriani imperatoris:* χαροπούς, *humidos, acres, magnos, luminis plenos.*

[4]) Physiogn. lat. § 40 II p. 58, 2 *nomen quidem non posuit, intellegitur autem de Favorino eum dicere.*

[5]) Contra Celsum I § 33.

physiognomonicas, Kiliae 1890, Prolegomena editionis scriptorum physiognomonicorum, Lipsiae 1893, provoco. Quando opus confecerit, non constat.

Per se autem patet tot exempla allata longum tempus multaque itinera poposcisse; partem sine dubio iam sub Hadriani imperio scripsit (prolegg. p. LXXIX sq.).

§ 2. De historiarum libro.

Etiam historias eum scripsisse nos docet Phrynichus, qui (p. 271 Lob. p. 339 Ruth.) scribit: Κεφαλαιωδέστατον· τοῦτο τοὔνομα εὗρον ἐν ἀρχῇ τῶν Πολέμωνος τοῦ Ἰωνικοῦ σοφιστοῦ Ἱστοριῶν κατὰ προοίμιον καὶ θαυμάζω Σεκούνδου τοῦ συγγενομένου αὐτῷ γραμματικοῦ, πῶς ὢν τὰ ἄλλα δεξιὸς ἐπὶ λέξιν καὶ ἐπανορθῶν τὰ συγγράμματα τοῦ σοφιστοῦ, τοῦτο περιεῖδεν ἀδόκιμον.

Quales hae historiae fuerint, traditum non est neque fragmenta ad nos pervenerunt. Cosmas Gregorii Nazianzeni de Polemone Atheniensi versus tractans (Mai, Spicil. Rom. t. II p. 259), ut iam Boissonadius (Choric. p. 10 not. 2) observavit, hunc cum nostro confudit, cum dixit Πολέμων δὲ ἱστορεῖ τὰ καθ' Ἕλληνας, ὡς Ἰώσιππος καὶ Φίλων τὰ καθ' Ἑβραίους.

§ 3. De orationibus.

Sine dubio fuit numerus orationum quas Polemo et in causis et publice et privatim habuit, permagnus, praesertim cum facultate insigni ex tempore dicendi praeditus esset. Idem autem eius declamationibus accidit quod reliquis sophistis. Pleraeque dictae statim perierunt, nisi quod saepius loci qui egregii videbantur per successionem traditi hereditate quasi relicti sunt, ut ex Seneca patre et Philostrato, vitarum scriptore, satis elucet. Ceterarum pars, ut apud nos professorum scholae, a discipulis calamo excepta in auditorum manibus aliquamdiu versabatur.

Quot et quas Polemo ipse praeter illam *de tropaeis Graecanicis* compositam ediderit, non constat.

Argumenta orationum ad nos pervenerunt haec:

1. Ὁ Σόλων ὁ αἰτῶν ἀπαλείφειν τοὺς νόμους λαβόντος τὴν φρουρὰν τοῦ Πεισιστράτου (Philostr. p. 53, 14 sq.).

2. Bellum Persarum spectant duae declamationes de Callimachi et Cynegiri in pugna Marathonia virtute dictae, quae infra accuratius tractandae erunt.

3. Bellum Peloponnesiacum tractavit in declamatione de Atheniensibus post cladem apud Aegospotamos acceptam in pagos mittendis (Philostr. p. 49, 3 sq.) et

4. in oratione de Graecanicis tropaeis bello Peloponnesiaco finito destruendis (Philostr. p. 49, 1 sq.).

5. De Demosthene agunt quattuor declamationes:

   a) ὁ Δημοσθένης ὁ τὰ πεντήκοντα τάλαντα ἐξομνύμενος (Philostr. p. 52, 32 sq.),

   b) ὁ Δημοσθένης ὁ μετὰ Χαιρώνειαν προσάγων ἑαυτὸν (Philostr. p. 53, 16),

   c) ὁ Δημοσθένης ὁ δοκῶν θανάτου ἑαυτὸν τιμᾶσθαι ἐπὶ τοῖς Ἁρπαλείοις (Philostr. p. 53, 17),

   d) ὁ Δημοσθένης ὁ ξυμβουλεύων ἐπὶ τῶν τριήρων φεύγειν ἐπιόντος μὲν Φιλίππου, νόμον δὲ Αἰσχίνου κεκυρωκότος ἀποθνήσκειν τὸν πολέμου μνημονεύσαντα (Philostr. p. 53, 18 sq.).

6. Socratis et Xenophontis memoria exstat in oratione ὁ Ξενοφῶν ὁ ἀξιῶν ἀποθνήσκειν ἐπὶ Σωκράτει (Philostr. p. 53, 13 sq.).

Res vitae communis spectat

7. ὁ μοιχὸς ὁ ἐκκεκαλυμμένος (Philostr. p. 53, 11 sq.).

Quae docent Polemonem in universum iisdem vel similibus usum esse argumentis atque reliquos sophistas. Declamatores quidem aetatis imperatorum Augusti et Tiberii imprimis *tyrannicidarum praemia aut vitiatarum electiones aut pestilentiae remedia aut incesta matrum egerant* (Tacit. dial. de orat. 35), cum Romae sub principatu iis non liceret de rebus a Romanis libera re publica gestis multa verba facere; quo magis autem Roma sedes praecipua eloquentiae esse desiit et ars sophistica in Asia effloruit, eo magis Graeci veteribus illis, quibus in arte quoque dicendi primae essent dandae, cognoscendis et imitandis operam dabant et in declamando rebus ab illis gestis nitebantur. Proles autem erant illorum declamatorum scholasticorum temporis Senecae; itaque id egerunt, ut ex illa materia, quam maiorum res gestae suppeditabant, suasorias aut controversias facerent; nonnunquam autem etiam de moechis, sacrilegis, abdicatis declamabant.

Ut noster sophista, sic etiam Dionysius Milesius declamavit de Demosthene, qui post pugnam apud Chaeroneam commissam se ipse τῇ βουλῇ προσάγει (Philostr. p. 35, 25 sq.)[1]).

Caput IV.

De Polemonis arte et genere dicendi.

§ 1. De veterum iudiciis.

Iam si quaerendum est, qua ratione Polemo haec argumenta tractaverit, fuerunt qui dicerent eum *accusationibus* facile omnes sophistas superare, *defensionibus* non item[2]); alii censuerunt[3]) eum orationes *figuratas*, in quibus aliud dicitur, aliud intellegitur[4])

[1]) Eadem propositio a Sopatro in schol. ad stat. Hermog. Rhet. Gr. V, 44, 2 sq. W. commemoratur, aeque atque Δημοσθένης ὁ τὰ πεντήκοντα τάλαντα ἐξομνύμενος p. 41, 26. Cf. IV p. 91, 16 et 316, 19 sq.

[2]) Philostr. V. S. I 25, 10 p. 52, 27 sq.

[3]) ibid. p. 53, 3 sq.

[4]) Quintil. Instit. or. IX 2, 65: *Iam enim ad id genus, quod et frequentissimum est et exspectari maxime credo, veniendum est, in quo per quandam suspicionem, quod non dicimus, accipi volumus, non utique contrarium, ut in* εἰρωνείᾳ, *sed aliud latens et auditori quasi inveniendum. Quod ut supra ostendi, iam fere solum schema a nostris vocatur et unde controversiae figuratae dicuntur.* Idem (§ 66) ὑποθέσεων ἐσχηματισμένων dicit triplicem usum esse: *unus, si dicere palam parum tutum est, alter, si non decet, tertius, qui venustatis modo gratia adhibetur et ipsa novitate ac varietate magis, quam si relatio sit recta, delectat. § 67 Ex his quod est primum frequens in scholis est* e. q. s. Similiter Dionysius Halicarnassensis (Ars rhetorica cap. 8, V p. 281, 8 sq. R. τὸ μέν ἐστι σχῆμα μὲν λέγον μὲν ἃ βούλεται, δεόμενον δ'εὐπρεπείας ἢ δι' ἀξίωσιν τῶν προσώπων πρὸς οὓς ὁ λόγος, ἢ δι' ἀσφάλειαν πρὸς τοὺς ἀκούοντας, . . . τὸ δέ τι σχῆμά ἐστι πλαγίως ἕτερα μὲν λέγον, ἕτερα δ'ἐργαζόμενον ἐν λόγοις. τρίτον σχῆμά ἐστι, τὸ οἷς λέγει τὰ ἐναντία πραχθῆναι πραγματευόμενον; cap. 9 p. 323, 6 sq.: ἔστι δὲ ταῦτα ἤτοι λέγειν μὲν βούλεται, εὐπρεπῶς δὲ λέγει· ἢ ἕτερα προτείνων ἕτερα διοικεῖται· ἢ τὰ ἐναντία προτείνων τὰ ἐναντία διοικεῖται) et Hermogenes (περὶ εὑρεσ. IV Sp. Rhet. Gr. II p. 258 sq.: Τῶν ἐσχηματισμένων προβλημάτων τὰ μέν ἐστι ἐναντία, τὰ δὲ πλάγια, τὰ δὲ κατ' ἔμφασιν κ. τ. λ.). Alii quinque genera ductuum agnoscebant, veluti Fortunatianus (ars rhetorica, Halm Rhet. lat. min. p. 84 n. 5: *ductus quot sunt? quinque: simplex, subtilis, figuratus, oblicus, mixtus. Simplex qui est? cum simpliciter id agimus ita ut in themate positum est;* p. 85: *subtilis qui est?*

minus bene tractasse et ductus odio habuisse, ut Homerico illo uteretur:

ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀίδαο πύλῃσιν,
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.

Philostratus quidem contradicit et affert defensionem: ὁ Δημοσθένης ὁ τὰ πεντήκοντα τάλαντα ἐξομνύμενος, quam οὕτω χαλεπὴν copiose et artificiose declamasset, et sex ὑποθέσεις ἐσχηματισμένας: ὁ μοιχὸς ὁ ἐκκεκαλυμμένος καὶ ὁ Ξενοφῶν ὁ ἀξιῶν . . . καὶ ὁ Σόλων ὁ αἰτῶν . . . καὶ οἱ Δημοσθένεις τρεῖς, quarum prima est exemplum ductus simplicis, reliquae ductus subtilis, cum ex. gr. Xenophon non mori velit re vera, sed docere, quantum virum Athenienses interfecerint etc. At illi non dicebant Polemonem omnino eiusmodi declamationes non habere, sed eas minus bene quam accusationes tractare iis videbatur. Eius persona, natura, loco, genere dicendi respectis, quale ei hic et illic tribuitur, ne mihi quidem verisimile videtur eum in illis controversiis aeque profecisse, in quibus non, ut ita dicam, totus[1]) declamare et ea quae sentiret et cogitaret, libere et fortiter proloqui posset.

Erat vir simillimus Safinii illius, *qui in curia non schemas loquebatur sed directum*[2]) et summae ei erat admirationi Demosthenes, cuius signum aeneum Pergami in templo Aesculapii dedicavit.[3]) Neque ab illis aequalium iudiciis multum differre putaverim opprobrium ab I o a n n e S i c e l i o t a in commentario in Hermogenis de ideis librum conscripto (Walz, Rhet. Gr. VI p. 94, 3 sq.) Polemoni datum, quod leges de elocutionis generibus sancitas neglexisset[4]), secundum quas oratori *non pro causa modo*

---

cum aliud est in themate, aliud in agentis voluntate. Figuratus qui est? cum palam dicere pudor impedit. oblicus qui est? cum periculum prohibet aperte agere. Mixtus qui est? quando non unus est ductus) eumque secutus Martianus Capella (de arte rhetorica, Halm l. l. p. 463 sq.). Cf. Ernesti Lexicon technologiae Graecorum rhetoricae p. 341 sq. s. v. σχηματίζειν et Volkmann Rhet.[2] p. 111 sq.

[1]) Tam necessarius ei consensus inter declamationum materiam et declamatorem visus est, ut sophistae lucanicas et maenidas viliaque obsonia coementi diceret: ὦ λῶστε, οὐκ ἔστι τὸ Δαρείου καὶ Ξέρξου φρόνημα καλῶς ὑποκρίνασθαι ταῦτα σιτουμένῳ (Philostr. V. S. I 25, 9 p. 52, 11 sq.).

[2]) Petron. c. 44 p. 49 ed. Buecheler.

[3]) Phrynich. ed. Lobeck. p. 421 s. v. κατ' ὄναρ.

[4]) Ἀναγκαία μέν, φησὶν (sc. Hermogenes), ἡ τῶν ἰδεῶν γνῶσις καὶ τοῖς πρὸς τὸ γράφειν ὁρμῶσιν καὶ τοῖς πρὸς τὸ κρίνειν τὰ τῶν ἄλλων ἐπειγομένοις . . .

sed pro partibus causae (Quint. XII 10, 69), ut res exigeret, vario dicendi genere utendum esset; quamquam pro partibus causae declamationes superstites varium elocutionis characterem praebere infra videbimus.

Spectemus cetera ex antiquitate de Polemonis arte dicendi iudicia nobis tradita. Herodes quidem Atticus in epistula a Philostrato[1]) nobis servata scribit: Παρῄει μὲν (sc. Polemo) ἐς τὰς ἐπιδείξεις διακεχυμένῳ τῷ προσώπῳ καὶ τεθαρρηκότι, φοράδην δὲ ἐσεφοίτα διεφθορότων αὐτῷ ἤδη τῶν ἄρθρων. καὶ τὰς ὑποθέσεις οὐκ ἐς τὸ κοινὸν ἐπεσκοπεῖτο, ἀλλ' ἔξιὼν τοῦ ὁμίλου βραχὺν καιρόν. φθέγμα δὲ ἦν αὐτῷ λαμπρὸν καὶ ἐπίτονον καὶ κρότος θαυμάσιος οἷος ἀπεκτύπει τῆς γλώττης. Cognoscimus, qualis sophista noster auditoribus visus sit. Audimus eum usum esse *voce clara et acri et quadrupedantem quasi sonitum ex lingua resonuisse,* ut M. Caesari interroganti, quid sibi Polemo videretur, Atticus illo Homerico responderet, quod supra (p. 26) allatum est.[2]) Eadem illa Herodis epistula nos docet Polemonem *propter fervorem intentum in culminibus declamationum subsiluisse et pede terram pulsasse;* una autem enuntiatio dictionem ipsam atque compositionem spectat[3]): καὶ ὅτε ἀποτορνεύοι περίοδον, τὸ ἐπὶ πᾶσιν αὐτῆς κῶλον σὺν μειδιάματι (αὐτὸν) φέρειν ἐνδεικνύμενον πολὺ τὸ ἀλύπως φράζειν, quae magis depingens quam explicans nobis opinionem subicit rotundas volubilesque periodos in Polemonis declamationibus agnoscendas esse. Illa vis dicendi et species sonans, acuta, vivida iam in iuvene apparuit, et Dionysius Milesius[4]), cum eum Sardibus causam dicentem audivisset, ἰσχύν, inquit, ὁ ἀθλητὴς ἔχει, ἀλλ' οὐκ ἐκ παλαίστρας. Similiter iudicavit Philostratus, qui de Hippodromo dicit[5]): Ἦν δὲ αὐτῷ τὰ μὲν διαλέξεως Πλάτωνος ἀνημμένα καὶ Δίωνος, τὰ δὲ τῆς μελέτης κατὰ τὸν Πολέμωνα ἐρρωμένα . . Alii in sophista nostro *copiam et ubertatem* admirabantur et eius os Cratini voce

---

ὅτι ὁ γράφων μέν, μὴ περὶ τὴν κρίσιν δὲ πραγματευόμενος ἐνὶ πτερῷ, φαίη τις ἄν, καὶ ὀφθαλμῷ ἐναβρύνεται, καὶ τοῖς τῶν ἑαυτοῦ πονημάτων πταίσμασιν ἧττον ἐφιστάναι, ὥσπερ ὁ Πολέμων καὶ ὁ Ἀσπάσιος καὶ ὁ τῆς Γάζης Προκόπιος κ. τ. λ.

[1]) p. 48, 12 sq.

[2]) ἐνδεικνύμενος δὴ τὸ ἐπίκροτον καὶ τὸ ὀψηχὲς τῶν λόγων, addit Philostr.

[3]) p. 48, 20.

[4]) Philostr. V. S. I 22, 4 p. 38, 15 sq.

[5]) V. S. p. 119, 21 sq.; idem in vita Polemonis p. 52, 23 sq.: ἡ δὲ ἰδέα τῶν Πολέμωνος λόγων θερμὴ καὶ ἐναγώνιος καὶ τορὸν ἠχοῦσα ὥσπερ ἡ Ὀλυμπιακὴ σάλπιγξ.

usi δωδεκάκρουνον appellabant, alii[1]) *ulnis metiebantur eius linguam ut incrementum Nili.* Coniuncta quasi haec iudicia exstant in vita Ptolomaei Naucratitae[2]), quem Philostratus dicit ex scaena Polemonis suum fecisse τὸν ῥοῖζον τοῦ λόγου, qui est illud φθέγμα λαμπρὸν καὶ ἐπίτονον καὶ κρότος θαυμάσιος, illa τορὸν ἠχοῦσα ἰδέα, illud ἐπίκροτον καὶ ὑψηχές — καὶ τὸ πνεῦμα, quod est illa ἰσχὺς ἀθλητοῦ, illa θερμὴ καὶ ἐναγώνιος ἰδέα — καὶ τὸ ἐκ περιβολῆς φράζειν, quod est illud ἀποτορνεύειν περίοδον. ut ῥοῖζος ille etiam ab Anna Comnena duobus Alexiadis locis commemoratur: καὶ τίς ἂν Δημοσθένους ἠχὼ ἢ ῥοῖζος Πολέμωνος ἢ Ὁμηρικαὶ πᾶσαι Μοῦσαι τὰ ἐκείνῳ κατωρθωμένα πρὸς ἀξίαν ὑμνήσειαν[3]) et τὰ δὲ ἔξωθεν . . . τῆς Ἰσοκράτους Σειρῆνος δεῖται, τῆς Πινδαρικῆς μεγαλοφωνίας, τοῦ Πολέμωνος ῥοίζου, τῆς Ὁμηρικῆς Καλλιόπης, τῆς Σαπφικῆς λύρας ἢ τινος ἄλλης παρὰ ταύτας δυνάμεως.[4]) Ad has laudes, quae externam tantum faciem declamationum depingunt, non earum dictionem, structuram, membra, nervos describunt, accedunt duo prorsus alius generis iudicia, quae ad dictionem rhetoris cognoscendam multo plura conferunt. Primum exstat in epistula M. Caesaris ad Frontonem consulem missa, cuius iam supra mentionem fecimus (II 5 p. 29, 13 Naber), alterum in epistula quadam Procopii Gazaei ad Hieronymum amicum data (ep. 116 Hercher, Epistologr. graec. p. 578).

Postquam Frontonem certiorem fecit se Polemona declamantem audivisse M. Caesar addit: *Si quaeris, quid visus sit mihi, accipe. Videtur mihi agricola strenuus, summa sollertia praeditus, latum fundum in sola segete frumenti et vitibus occupasse, ubi sane et fructus pulcherrimus et reditus uberrimus. Sed enim nusquam in eo rure ficus pompeiana, vel holus aricinum, vel rosa tarentina, vel nemus amoenum, vel densus lucus, vel platanus umbrosa: omnia ad usum magis, quam ad voluptatem, quaeque magis laudare oporteat, amare non libeat.* Quid Polemoni exprobret, patet: eum vitia evitasse, quibus Fronto abundat: sententias futiles, imagines insulsas et nimia arte quaesitas, nimium flosculorum usum, alia, quae Frontonis discipulus sine dubio in tanto oratore se inventurum esse speraverat.

---

[1]) Philostr. p. 38, 6.
[2]) Philostr. p. 98, 29 sq.
[3]) II p. 58, 24 sq. ed. Reifferscheid.
[4]) p. 253, 6 sq.

Item ratio, qua Procopius in epistula illa Hieronymum, qui quotidiana verba in dicendo malebat adhibere, vituperat, Polemonem id egisse docet, ut sermone quam purissimo usus non nisi attice diceret. En verba epistulae: αὐτὸς δὲ πόθεν ἡμῖν, πρὸς Φιλίου, σεμνὸς εἶναι δοκεῖς, εἴ τι ῥῆμα φθέγξαιο τῶν Ἀττικῶν καὶ τύχοις τῶν ἐπαινούντων, ὡς ἀρχαῖον καθέστηκε, παρὸν ἐμφορεῖσθαι τῶν ἐκ τριόδου ῥημάτων καὶ ταῦτα φέρειν ἐπὶ τοῦ βήματος; ἢ τί δῆτα τῶν μειρακίων προκαθεζόμενος οἴει τι μέγα φρονεῖν Ἀριστείδου τοῦ πάνυ πρὸς ἔπαινον, εἰ λέγοις ὡς αὐτός; ἢ Πολέμων τῆς Ἀσιανῆς τερατείας τὴν ἀρχαίαν ῥητορικὴν ἐκάθηρεν; εἰ δὲ σοὶ τότε γενέσθαι παρέσχεν ἡ τύχη, τάχ᾽ ἄν μοι καὶ γραφὴν ἐπενέγκασθαι κατ᾽ ἐκείνου δοκεῖς, ὅτι τὰ συνήθη παριδὼν ἀλαζὼν εἶναι βούλεται, πρὸς ἀρχαίαν ἀναγόμενος μοῦσαν. Quid? quod studio attice scribendi commotus sua συγγράμματα Secundo grammatico emendanda dabat[1]); qua ex re nonne discimus Polemonem non solum attica dictione gloriatum esse, sed etiam operam dedisse, ut hac gloria dignus fieret?

Neque Phrynichus, quamquam refert[2]) Polemonem in epigrammate in Demosthenis illo simulacro inscripto ἀδοκιμωτάτῳ τῷ κατ᾽ ὄναρ usum esse, addere omisit: ὅπου γε δὴ καὶ τὰ ἄκρα τῶν Ἑλλήνων πταίοντα ὁρᾶται.

Denique etiam Hieronymus[3]) (comment. in Galat. lib. III praef. *si quis eloquentiam quaerit vel declamationibus delectatur, habet in utraque lingua Demosthenem et Tullium, Polemonem et Quintilianum)* eum cum Demosthene comparat et ut exemplar eloquentiae proponit. At laudibus illis, quibus maxime aequales extollebant sophistas, valde diffidendum esse et Herodis Attici oratio nobis servata[4]) et Frontonis[5]) reliquiae satis docent: itaque missis iudiciis illis nunc ad ipsas duas declamationes Polemonis servatas accedamus.

§ 2. De duabus declamationibus hodie superstitibus.

Quod supra sophistas recentes e materia quam res gestae veterum Graecorum iis suppeditarent, controversias fecisse diximus, id etiam in duabus Polemonis declamationibus cernitur.

---

1) Phryn. ed. Lob. p. 271 s. v. κεφαλαιωδέστατον. Cf. p. 40.

2) p. 421 Lob.

3) De Gregorio Nazianzeno infra videbimus.

4) Cf. Hass, De Herodis oratione περὶ πολιτείας, Kiliae 1880.

5) Cf. Hertz, Renaissance und Rococo in der röm. Litteratur, Berlin 1865.

Notissimae erant victoriae illae a Graecis ex Persis partae, et sophistae de iis saepissime declamabant. Notus praeterea erat mos ille Atheniensium, ut in honorem eorum qui in bellis occisi essent, laudationes funebres (ἐπιτάφιοι) haberentur, quales etiam Gorgias, Thucydides, Lysias, Plato, alii composuerant. Sed cum illis temporibus aut magistratus aut orator clarus laudationes illas haberet, postea in scholis (quo auctore id factum sit, nescimus) lex inventa est, qua Athenienses sanxissent, ut pater fortissimi eorum qui in pugna cecidissent, epitaphium diceret. Hac enim ratione fieri potuit, ut cum in pugna Marathonia Callimachus et Cynegirus pari usi essent virtute, controversia exsisteret, utrius patri laudatio publica mandanda esset et sophistis occasio daretur facultatis et artis pro et contra dicendi ostendendae.

Hoc igitur fundamento nituntur Polemonis declamationes, quarum priore Cynegiri pater demonstrare vult filium suum Callimacho esse praeferendum, altera Callimachi pater Callimacho primas esse dandas. Qua ratione rhetor noster utriusque causam defenderit, infra videbimus: prius agamus de fontibus, ex quibus materiam hauserit.

a) De fontibus.

Duae potissimum descriptiones pugnae Marathoniae exstant[1]) apud scriptores Graecos, quarum alteram primus Herodotus[2]), alteram primus Ephorus praebet, cuius summa in Cornelii Nepotis *vita Miltiadis* (c. 4—6) nobis tradita est.

Herodotus quidem narrat exercitum Atheniensium adventu Persarum nuntiato Phidippida Spartam misso statim Marathona contendisse, ubi castra ponerent. Hic dissensionem ortam esse inter decem duces, utrum pugna cum Persis committenda esset necne. Cum Callimachus polemarchus auctore Miltiade pugnae suffragatus esset, Athenienses proelium iniisse ea ratione, ut citato cursu in Persas impetum facerent.

Nepos autem tradit Athenienses, cum Persae copias Marathona deduxissent, tam propinquo periculo nuntium Spartam

---

[1]) Cf. H. Swoboda, Die Überlieferung der Marathonsschlacht (Wiener Studien VI p. 1 sq.) p. 10, W. Schilling, Die Schlacht bei Marathon (Philologus N. F. VIII p. 253—273), Busolt, Griech. Gesch. II² p. 557 sq., p. 593 adn. 1.

[2]) VI 102 sq.

misisse, ducesque creatos non, ut apud Herodotum, in *castris* de *pugna committenda*, sed in *urbe* disceptasse, utrum *moenibus se defenderent*, an *obviam irent* hostibus. Miltiadis auctoritate impulsos Athenienses copias ex urbe eduxisse locoque idoneo castra fecisse. Postero die illos proelium commisisse, cum *Datis eos aggrederetur, quod, priusquam Lacedaemonii subsidio venirent, dimicare utile arbitraretur.*

Audiamus Polemonem.

In narratione alterius declamationis (II 5 p. 18, 11 sq. ed. Hinck) dicit: ἀπέβαινε μὲν εἰς Μαραθῶνα ὁ Δαρείου στόλος μετὰ τὰς ἐξ Αἰγαίου τῶν νήσων ἁρπαγάς, τῇ δὲ Ἀττικῇ βοηθεῖν ἔδει τὴν Λακεδαιμονίων εἰρωνείαν μὴ περιμένοντας — ὀξὺς γὰρ ὁ κίνδυνος ἦν — καὶ τῷ στρατηγῷ Μιλτιάδῃ τὴν ταχίστην ἐδόκει τρέχειν. ἐνταῦθα ἦγε τὴν δύναμιν ἅπασαν ὁ ἐμὸς υἱός, πολέμαρχος ὢν . . . συμμίξαντες δὲ τοῖς βαρβάροις . . . ἔδειξεν αὐτοῖς ὅτι πολέμαρχος ἦν . . . Unusquisque cognoscit haec non congruere cum Herodoti verbis.

Nam neque consilium militare in castris sed in urbe habetur et constituitur τρέχειν i. e. hostibus obviam ire. Quo facto proelium committitur. Neque Athenienses aggrediuntur Persas, id quod Herodotus narrat, sed Datis copias producit et proelium incipit. Nam paulo post dicit Polemo Callimachum *stetisse contra Darei exercitum*, eum *excepisse et sustinuisse ex navibus se effundentes hostes* (l. l. 18, 25 sq.: πρὸς πᾶσαν τὴν δύναμιν βασιλέως ἀντιτάξας αὑτὸν . . . ἑκὼν πρὸς τὸν Δαρείου στόλον ἔστη τὴν Ἀσίαν προκαλούμενος καὶ πᾶσαν ἐκ τῶν νεῶν ἐκχεομένην αὐτὸς ἐδέχετο . .) atque Cynegirum solum usque ad litus et naves *provolasse* (I 8 5, 19 sq.: Κυνέγειρος ὑπερβὰς τὴν φάλαγγα κἄτα ἀδεῶς ἐκδραμὼν πρὸς αὐτὴν ἐπεξῆλθε τὴν ἠόνα . . .). Etiam in ea re ab Herodoto dissentit, quod non, ut ille, Lacedaemonios revera religione impeditos iusta causa Atheniensibus auxilio non venisse dicit (VI 105: τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοηθεῖν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δέ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιέειν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον), sed de εἰρωνείᾳ Lacedaemoniorum loquitur (II 5 18, 14: τὴν Λακεδαιμονίων εἰρωνείαν μὴ περιμένοντας). Patet ergo Polemonem ex Herodoti historia sola, quae de pugna Marathonia afferat, non hausisse; neque enim causa inveniri potest, cur in his ab illo recesserit, quae Cynegiri et Callimachi praeclare gesta non minuant.

Sed ne id quidem probari potest, sophistam adiisse Ephori historiam, cum longe plurima, quae apud Polemonem ad pugnam

pertinent, Nepos non exhibeat: neque Callimachum neque Cynegirum neque Polyzelum appellat. Desunt praeterea apud hunc omnes de diis Athenienses in hac pugna adiuvantibus fabulae. Quae omnia sine dubio ex auctore, si apud eum fuissent, sumpsisset is de quo Plinius dicit: *Minus profecto mirentur portentosa Graeciae mendacia de his . . prodita, qui cogitent nostros nuperque paulo minus monstrifica quaedam tradidisse . ., quaeque alia Cornelius Nepos avidissime credidit* (Nat. Hist. V 4).

Quamquam singula quae Polemo affert, apud Herodotum inveniuntur. Hic primus narrat *Callimachi polemarchi suffragium in pugna Marathonia committenda summi fuisse momenti* (VI 109), quocum conferas Polemonis verba (II 49 p. 32, 23 sq.) ἡ τούτου (sc. Callimachi) ψῆφος προσγενομένη τὴν ὅλην συμβολὴν ἐποίησε; hic scribit (VI 109): ἦν γὰρ ἑνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν, noster dicit (I 14 p. 6, 22 sq.): ὁ μὲν οὖν πολέμαρχος κλήρῳ καὶ τύχῃ γίνεται. Item iam apud Herodotum Callimachi mors memoratur (VI 114: καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος διαφθείρεται), de mira autem eius morte nullum exstat verbum. Cynegiri quoque praeclare factum affertur, sed Herodotus et dextram manum solam amputatam esse neque regiam fuisse navem tradit (VI 114: τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νεός, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκεϊ πίπτει). Naxum et Eretriam insulas expugnatas esse a Persis ex Herodoto (VI 96, 98) discere potuit Polemo. Quod Herodotus VI, 31[1]) de σαγηνείᾳ insularum dicit, hic simul in Eretriam urbem transtulit (I 38 p. 14, 3 Νάξον ἀπαιτῶ τὴν ἡρπασμένην; I 43 p. 15, 10 ὅσον Νάξον ἔφερεν, ὅσον Ἐρέτριαν; I 30 p. 11, 22 sq.: οὐ μόνους Ναξίους, οὐ μόνους Ἐρετριεῖς ἐσαγηνεύσαμεν) secutus Platonem Menex. p. 240 B, cuius dictum p. 236 E: ἔργων γὰρ εὖ πραχθέντων λόγῳ καλῶς ῥηθέντι μνήμη καὶ κόσμος τοῖς πράξασι γίνεται παρὰ τῶν ἀκουσάντων plane concinit cum Polemonis verbis (II 1 p. 17, 11 sq.) ἔργων γὰρ εὖ πραχθέντων λόγοι ῥηθέντες καλῶς εἰσι τιμή. Motum insulae Deli uterque commemorat (Her. VI 98. Pol. II 54 p. 34, 24 sq.: καὶ γῆ μὲν ἐσείσθη πολλάκις καὶ νήσους ὅλας εἶδον ἄνθρωποι φερομένας), uterque Panis prae-

[1]) ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς . . . αἱρέει τὰς νήσους . . . Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον . . . ἑκάστην αἱρέοντες ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον κ. τ. λ.

sentiam, sed apud illum ante pugnam Phidippidi occurrit, apud hunc in pugna adest (Her. VI 105. Pol. I 35 p. 13, 6 sq. II 41 p. 30, 2 sq.). Denique qui Herodoto Epizelus, Polemoni est Polyzelus.[1]) Dii deaeque quos praeter Pana Graecis in pugna auxilio venisse Polemo dicit: Minerva (I 35 p. 13, 10 ὦ τρόφιμε τῆς παρούσης Ἀθηνᾶς, I 41 p. 30, 4 μηδ' ἔχου τριήρους σὺ παρ' Ἀθηνᾶς ἀφεψαλωμένης* [lectio prava nondum sanata est]), Ceres et Proserpina (I 35 p. 13, 8 sq. οὐκ εἰκῇ Δημήτηρ καὶ Κόρη τῇ μάχῃ παρεγένοντο, II 41 p. 30, 4 sq. ἀφίησιν αὐτὴν Δημήτηρ καὶ Κόρη), Hercules et Theseus (II 41 p. 30, 5 sq. πάρεστι Θησεύς, πάρεστιν Ἡρακλῆς, II 62 p. 37, 13 sq.), Iuno (II 62 p. 37, 12 σοὶ δὲ Ἥρα συνεκρότησε) apud Herodotum non exstant, sed ex alio fonte sumpti sunt.

Nam Aeschylus in Persis (v. 450 sq.) Pana ut socium Atheniensium celebrat; Polygnotus vel Mico vel Panaenus in Poecila illa Marathonem, Theseum, Minervam, Herculem in pugna Marathonia Atheniensibus assistentes pinxit (Paus. I 15, 3), Phidias in signo Delphico praeter Minervam et Apollinem etiam heroes complures ut Erechtheum, Cecropem, Codrum, Theseum, alios finxit (Paus. X 10, 1).

Quae inventa et fabulae rhetoribus et poetis adamata et aucta mox in historicorum quoque libros fluxerunt, veluti auctoris Graeci (Timagenis?) a Trogo Pompeio exscripti, cuius historiarum Philippicarum epitoma ab Iustino confecta nobis servata est. Sed ne hic quidem fuit fons, ex quo Polemo hauserit. Quamquam enim apud Iustinum quoque Miltiades dux belli est et auctor non exspectandi auxilii, tamen non Persae Athenienses, sed Athenienses Persas *citato cursu* aggrediuntur. Callimachi praeterea, ut apud Nepotem, nulla fit mentio, Cynegirus autem non solum *post proelii innumeras caedes, cum fugientes hostes ad naves egerit, onustam navem dextra manu tenet nec prius dimittit, quam manum amittat,* sed etiam *postquam dextera amputata navem sinistra comprehendit et hanc quoque amisit, ad postremum morsu navem detinet.* Plutarchi autem tempore (cum scholae Callimachum et Cynegirum tractantes declamationes adamare coepissent) in pugna Marathonia enarranda certa quaedam momenta, quae item apud Polemonem inveniuntur, iam pervulgata fuisse videntur. Miltiades

[1]) Her. VI 117. Pol. I 44 p. 15, 17 sq.

primum obtinet locum (Plut. Aristid. 5 p. 321: μέγιστον μὲν εἶχεν ἀξίωμα Μιλτιάδης), Callimachus vero et Cynegirus iam tantam adepti sunt auctoritatem, ut Ἀριστείδῃ τῶν δευτεραίων ἀμφισβητοῦσι (Aristid. et Cat. mai. compar. 2 p. 353d), ut cum Polyzelo illo στρατηγοὶ fiant (Parall. 1: Ἀθηναῖοι δὲ . . . . . . στρατηγοὺς ποιήσαντες Κυνέγειρον, Πολύζηλον, Καλλίμαχον, Μιλτιάδην).[1]) Huic iam tempori notum erat copiam telorum Callimachum ita obruisse, ut cadere non posset (ibid.: Συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως Πολύζηλος μὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον φαντασίαν θεασάμενος, τὴν ὅρασιν ἀπέβαλε καὶ τυφλὸς ἐγένετο· Καλλίμαχος δὲ πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασι καὶ νεκρὸς ἐστάθη· Κυνέγειρος δὲ Περσικὴν ἀναγομένην ναῦν κατασχὼν ἐχειροκοπήθη). Itaque ne Polemonem quidem ipsum materiam illarum declamationum undique collegisse et Ephorum aliosque magni nominis scriptores volvisse, sed praeter Herodotum et Platonis Menexenum lexico vel compendio in usum declamatorum rhetoricaeque studiosorum composito usum esse coniecerim.

Argumentum ipsum rhetoribus haud ingratum fuisse demonstrat

1. primum exemplum Himerii, cuius oratio Polemarchica sine dubio Polemonis declamationes respicit, ut loci probant

Himerii:	Polemonis:
II 1: Οὐ τοῖς ψέγουσι τὸν νόμον τῶν ἐπὶ τοῦ μνήματος εἰωθότων λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ἐπαινοῦσι συνθήσομαι.	II 1 Τὸν μὲν τῆς πόλεως ἐπαινῶ νόμον κοσμοῦντα τὸν τῶν ἀγαθῶν τάφον καὶ λόγῳ
1, 15 sq. τὸν . . φόβον . . τιμῇ παραμυθούμενος,	II 21 p. 23, 11 sq. τὸ τῆς μοίρας ἐνδεὲς τῷ πλείονι τῆς τιμῆς παραμυθουμένους,
19, 18 sq. τὴν μὲν Ναξίων πόλιν . . . τὸ δὲ γένος εἰς τὰς τριήρεις ἐνθέμενος,	II 54 p. 34, 22 Νάξος αὔτανδρος ἐν ταῖς ναυσὶν ἐτέθη,
19, 21 sq. τὸν δὲ Ἐρετριέων δῆμον ὅπλων μὲν οὐκ ἠξίωσαν . . . σαγηνείας εἰκόνα τὴν Ἐρετριέων ἔδειξαν πόρθησιν.	I 30 p. 11, 22 sq. οὐ μόνους Ἐρετριεῖς . . . ἐσαγηνεύσαμεν.

[2]) Cynegirus etiam cum Xerxe comparatur (Pseudo-Plut. de nobilitate X 2: μὴ σύ γε νομίζῃς, ὅτι Ξέρξης εὐγενέστερος ἦν Κυνεγείρου . . .

Himerii:	Polemonis:
II 20, 29 sq. οὔπω δὲ τοῖς ἀποβᾶσι συνέμισγον	II 7 p. 18, 21 συμμίξαντες δὲ τοῖς βαρβάροις
II 20, 35 sq. ἐμάχοντο δὲ οὐχ οἱ ζῶντες μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν προαφῄρητο τὸν βίον ἡ μάχη, καὶ διπλοῦς περιειστήκει τοὺς ἄνδρας πόλεμος, ὁ μὲν πρὸς Πέρσας, ὁ δὲ καὶ πρὸς αὐτὴν ὑπὲρ ἀνδραγαθίας τὴν φύσιν	II 60 p. 37, 5 Ἀθηναίων γὰρ οἱ νεκροὶ μάχονται παρ' αὐτοῖς II 11 p. 19, 23 sq. ἐν τῷ σώματι διεκαρτέρησεν ἡ ψυχὴ ἐρίζουσα πρὸς τὴν φύσιν
20, 39 ἵνα μὴ Πέρσαις ὀφθῶσι πίπτοντες	II 15 p. 21, 10 ὡς ἂν ἐπὶ μηδενὸς ἀλλοτρίου πέσῃς.
21, 41 sq Ὁ μὲν γὰρ τὴν Ἀσίαν ὅλην ἐπιφερομένην δεξάμενος	II 8 p. 19, 2 sq. καὶ πᾶσαν ἐκ τῶν νεῶν ἐκχεομένην (sc. Ἀσίαν) ἐδέχετο
21, 44 μόνῳ τῷ σχήματι	II 47 p. 32, 12 sq. ἕστης μαρτυρούμενος τὴν νίκην τῷ σχήματι cf. II 33 p. 27, 20
21, 46 sq. Φοινίσσης νεὼς λαμβάνεται	I 9 p. 5, 24 sq. μιᾶς δὲ Φοινίσσης . . χεῖρα . . ἐπιβαλὼν εἴχετο
II 21, 47 sq. κρείττονα δεξιὰν ἔχειν τριήρους ὅλης οἰόμενος	I 43 p. 15, 14 δεξιὰς ὅλαις ναυσὶ παρισουμένας

2. tum epigramma Pauli Silentiarii (Anthol. Planud. IV 118)

Μηδοφόνους μὲν χεῖρας ὑπὲρ γαμψοῖο κορύμβου
ναὸς ἀπορνυμένης ἐξέταμον κοπίδες,
ἀνίκα που, Κυνέγειρε, φυγάς ποτε φόρτις ἐκείνα
ὥσπερ ἀπ' εὐναίας εἴχετο σᾶς παλάμας.
Ἀλλὰ καὶ ὣς ἀπρὶξ δόρυ νήϊον ἀμφιδακοῦσαι,
ἄπνοον ὡμάρτευν τάρβος Ἀχαιμενίοις·
καὶ τὰς μέν τις ἀνὴρ ἕλε βάρβαρος· ἃ δέ γε χειρῶν
νίκα Μοψοπίοις μίμνε παρ' ἐνναέταις,

quod haud necesse est ipsum ad Polemonis declamationes redeat, quamquam etiam Polemo p. 6, 2 dicit ἡ ναῦς κατείχετο ἐρηρεισμένη τῇ Κυνεγείρου δεξιᾷ καθάπερ πείσματι, et κοπίδα Περσικὴν praebet (II 47 p. 32, 10), et manum amputatam hostes insequentem facit

(I 11 p. 6, 8 sq. ἡ δεξιὰ δὲ ἔτι τῆς πρύμνης εἴχετο καὶ φεύγουσιν ἐπὶ πλεῖστον τοῖς βαρβάροις (cf. etiam Anth. Pal. XI 335).

3. denique Theoduli (Thomae) Magistri, cuius me Richardus Foerster monuit, duae declamationes in Callimachum et Cynegirum compositae (ed. Boisson. Anecd. II p. 229 sq.), quae nostras in sententiis et vocibus sequuntur, ut ex his locis apparet:

Thomae Magistri:[1]	Polemonis:
p. 231 ὑπὸ τῶν βελῶν ἐρηρεισμένος	I 10 p. 6, 2 ἡ ναῦς . . ἐρηρεισμένη τῇ Κυνεγείρου δεξιᾷ
ibid. Κυναίγειρος . . οὐκ ἀρχῆς νόμῳ δουλεύων	I 18 p. 8, 9 sq. ἀλλὰ καὶ Καλλίμαχον μὲν νόμος; cf. I 5 p. 5, 3
p. 232 ταύτην ἀποκοπεὶς ἀντεπεξῆγε τὴν ἄλλην	I 10 p. 6, 3 sq. ταύτης δὲ ἀποκοπείσης τὴν ἑτέραν ἐπέρριψε
p. 240 τῷ μήπω τῆς προσηκούσης εἰς πόλεμον ἡλικίας ἐφῖχθαι . . ἀλλὰ μειράκιον ἔτ' εἶναι	I 20 p. 8, 17 Κυνέγειρος δέ, ἅτε μειράκιον ἐξιών
	II 37 p. 29, 3 sq. ὁ δὲ σὸς . . υἱὸς μειράκιον τολμηρὸν ἦν
	I 5 p. 5, 7 σχεδὸν καὶ πρὸ τῆς ἡλικίας
p. 243 ὅτιπερ ἐξ ἐμοῦ καὶ τῆς ἐμῆς οἰκίας τῇ τε πόλει καὶ τοῖς Ἕλλησι κατέστη σωτήρ	I 1 p. 3, 11 sq. τὸ πάντων ἀξιολογώτατον... ἐκ τῆς ἐμῆς φύσεως τῇ πόλει συμβαλόμενος
p. 244 μείζων Ἡρακλέους . . ὅσον ὁ μὲν . . κάπροις ἐμάχετο καὶ ἐλάφοις . . . εἰς τοὺς ἄθλους, ὁ δὲ περιγέγονε τῆς Ἀσίας	I 35 p. 13, 10 sq. ὦ σύντιμε τοῖς Ἡρακλέους ἄθλοις . . οἱ μὲν γὰρ ταύρους εἷλκον καὶ λέοντας, σὺ δὲ τὸν τῆς Ἀσίας εἷλκες στόλον.
p. 244 καὶ τῇ Καλλινίκου προσηγορίᾳ	II 50 p. 33, 16 ὦ καὶ καλλίμαχε καὶ καλλίνικε
p. 245 Ὦ τρόφιμε μὲν Ἀθηνᾶς	I 35 p. 13, 10 ὦ τρόφιμε τῆς παρούσης Ἀθηνᾶς
p. 264 μετ' Ἀθηνᾶς τε καὶ τῶν ταύτης τροφίμων	
p. 246 ὦ μόνος καὶ πρῶτος ἀνθρώπων ἐν μὲν τῇ γῇ ναυμαχήσας	I 8 p. 5, 22 sq. καὶ πρῶτος ἀνθρώπων ἐναυμάχησεν ἐκ γῆς

[1]) p. 231 ἐνταῦθα Καλλίμαχος μὲν ἄρχειν λαχὼν non e Polemone I 14 p. 6, 22 ὁ μὲν οὖν πολέμαρχος κλήρῳ καὶ τύχῃ γίνεται, sed ex Herodoto VI 109 ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν fluxit. Cf. p. 49.

Thomae Magistri:	Polemonis:
p. 246 ὦ σαυτὸν μὲν ἐπ' ἄμφω διελὼν τὰ στοιχεῖα	I 11 p. 6, 13 sq. καὶ νεκρὸς εἰς ἄμφω τὰ στοιχεῖα πληρώσας ἑαυτοῦ τοῖς μέλεσιν ἔκειτο
p. 250 ὥσπερ τις ἐκ τοῦ πελάγους κατακλυσμὸς	II 25 p. 24, 22 sq. καὶ θαλάττης ἐπιχωριαζούσης δίκην ἐκ τῆς ἠόνος (sic scribendum)
p. 255 Ὅτι δὲ Φοινίσσῃ νηΐ	I 9 p. 5, 24 sq. μιᾶς δὲ Φοινίσσης.. εἴχετο
p. 259 μελετῶν προδοσίαν, αὐτοὺς κατέχειν πειρᾶσθαι	II 40 p. 29, 21 κατεῖχεν ἐν τῇ χώρᾳ τοὺς πολεμίους
p. 260 ἐπὶ τῆς ἠόνος πεσὼν ἠκρωτηριασμένος	II 44 p. 31, 18 sq. τὸν ἠκρωτηριασμένον τῷ μέχρι νῦν ὁλοκλήρῳ
p. 260 ὥσπερ φιλονεικῶν πρὸς τὴν φύσιν	I 11 p. 6, 7 ὡς ὀλίγῃ κατεμέμφετο τῇ φύσει
p. 267 ὥσπερ τις παίζων ἢ μαινόμενος	II 35 p. 28, 5 ἢ μὴν ἦν τινος μανικοῦ (sic scribo) τὸ ἄπορον

In pugna quidem describenda nihil novi attulit.[1])

Re vera certa momenta quaedam pugnae Marathoniae inde a Plutarchi et Polemonis temporibus pervulgata fuisse docet etiam Suidas, qui in universum eadem praebet atque illi. Veluti s. v. Κυναίγειρος scribit: Ἀθηναῖος, Εὐφορίωνος, Αἰσχύλου δὲ ἀδελφός, τῆς στρατηγίδος ἐπελάβετο νηὸς τῶν Περσῶν ἤδη φευγούσης καὶ τὴν δεξιὰν ἀποκοπεὶς ἐπέβαλε τὴν ἀριστεράν, ἧς καὶ αὐτῆς ἀποκοπείσης ἐτελεύτα πεσών, quibuscum conferas Polemonis verba (I 9 p. 5, 24 sq.): μιᾶς δὲ Φοινίσσης κατὰ τῆς τρόπιδος χεῖρα μεγάλην ἐπιβαλὼν εἴχετο, μὴ φεύγειν ἐπιτρέπων τῷ βασιλέως ναυτικῷ . . . ταύτης δὲ ἀποκοπείσης τὴν ἑτέραν ἐπέρριψε . . . κοπείσης δὲ καὶ ταύτης ὁ λοιπὸς Κυνέγειρος τρόπαιον ἦν. Eodem modo se res habet in iis quae Suidas s. v. Ἱππίας II exhibet: καὶ ἐλθόντες ἐσαγήνευσαν μὲν Ἐρέτριαν . . . Μιλτιάδου δὲ παραινοῦντος ἐξιέναι καὶ Καλλιμάχου ἐξῆλθον . . . ἐν τούτοις Καλλίμαχος ἐπὶ δοράτων εἱστήκει νεκρός. Πολύζηλος δὲ πηρωθείς, ὡς φάσμα θεασάμενος κ.τ.λ.

[1]) Patrem Callimachi polemarchi appellatum fuisse Polemarchum iam Aristides sophista dicit (or. 53 II p. 618 Dind: Καλλιμάχῳ τῷ Πολεμάρχου).

Iam agamus

b) de partibus declamationum.

Utraque declamatio divisa est in quattuor partes: prooemium, narrationem, comprobationem, epilogum.

Exordium prioris declamationis quattuor primae paragraphi efficiunt. Discimus ea quae opus sunt ad intellegendam controversiam: agi de epitaphio iis habendo qui in pugna Marathonia occisi sunt. Cynegirum et Callimachum fortissimos mortuorum fuisse. Utriusque patrem postulare munus laudationis dicendae. Dicit causam Cynegiri pater.

Appellat adversarium sine ira et invidia.[1]) Se esse patrem Cynegiri iudices monet, cognationis officio ductum, propter cognationem dignissimum; neque laudem suam nec filii solius sibi cordi esse, sed communem gloriam mortuorum.[2]) Quanto autem maiore laude sit dignus Cynegirus quam Callimachus, iudicibus persuasum iri cognitis rebus ab utroque gestis.

Narratio, quae continetur §§ 5—11, auditorem docet, quid in controversia sit.[3]) Partes duae agnoscendae sunt in ea:

1. προδιήγησις quae dicitur: quomodo Cynegirus et Callimachus in pugnam venerint. Illum sua sponte gloriae studio perductum, hunc munus et officium secutum esse.

2. διήγησις quae dicitur: quid in pugna uterque fecerit et passus sit, narratur. Narrationem debere lucidam, brevem, verisimilem esse, ut iudex intellegat, meminerit, credat, rhetores plerique censebant[4]): quae praecepta ut observaret, eum operam dedisse facile cognoscitur. Omnia quae in argumentatione postea accurate confirmat, hic brevi congesta sunt.

---

[1]) Id quod Syrianus rhetor praecipit Rhet. Gr. IV p. 721, 14 sq W.. διαφέρει δὲ ἡ κατὰ ἀμφισβήτησιν (cf. p. 710) πραγματικὴ τοῦ κατὰ ἀμφισβήτησιν ὅρου, ὅτι ἐν μὲν τῷ ὅρῳ ἐκ λείποντος καὶ πεπραγμένου συνέστηκεν ἡ ἀμφισβήτησις, καὶ ἑαυτὸν μὲν ἄξιον εἶναι λέγει τοῦ αἰτουμένου, τὸν δὲ ἀντιλέγοντα οὐδαμῶς . . . διόπερ ἐν ταῖς πραγματικαῖς ἡνίκα ποιούμεθα τὰς συγκρίσεις, οὐ χρὴ τὸν ἀμφισβητοῦντα ψέγειν, ἀλλὰ κἀκεῖνον μὲν ἐπαινεῖν, ἑαυτὸν δὲ μᾶλλον προκρίνειν.

[2]) Quae ratio in prooemiis iudices conciliandi hic observata item rhetorum lex erat. Cf. Apsin. rhet. c. 2 (Rhet. Gr. IX 475, 8 sq. W.), Volkm. Rhet.[2] p. 129.

[3]) Quint. Inst. orat. IV 2, 31.

[4]) Quamquam Theodorei dicebant nec breviter utique nec dilucide semper utile esse exponere.

Narrationi est subiuncta propositio (§ 12): ταῦτα ἐμὸν ποιεῖ τὸ νῖκος, διὰ ταῦτα ἐμοὶ τὸν λόγον προσήκειν μᾶλλον δίκαιον, probante Quintiliano, qui (inst. or. IV 4, 1) dicit: *Sunt qui narrationi propositionem subiungant, tanquam partem iudicialis materiae, cui opinioni respondimus.* Sequitur confirmatio et argumentatio (§§ 13—33), de qua postea una cum argumentatione alterius declamationis agam, quoniam haec in plurimis illi respondet arsque adhibita inter se compositis et comparatis argumentis melius cognosci poterit.

Peroratio continetur §§ 34—49.

Operam totam consumpsit orator in affectibus cum amplificatione coniunctis. Hinc multae illae exclamationes, hinc illae anaphorae τοῦτο ἦν τὸ δόρυ . . . τοῦτο δᾷδες . . . (p. 13, 13 sq.), νῦν πρῶτον εἶδον . . . νῦν πρῶτον ἀνδρὸς μάχην καὶ νεώς, νῦν πρῶτον ἀντίπρωρον δεξιάν, νῦν ἅμα . . . (p. 13, 15 sq.), ὅσον Νάξον ἔφερεν, ὅσον Ἐρέτριαν (p. 15, 10 sq.). Cynegiri manus appellat σωτῆρας Graeciae, propugnatrices Athenarum, Marathonis gloriam. Cynegiri dextrae cernendae causa Pana ex Arcadia accurrisse, Cererem et Proserpinam pugnae adfuisse. Illam fuisse Minervae lanceam; illam non abscisam, sed abductam esse. Cynegirum primum navem manibus ut ancoris deligatam ostendisse. Illum fuisse dignum Briarei centum manibus, ut totam Asiam devinceret. Illius manus certaminibus celebrare Plataeenses. Illas Polyzelum esse secutum, quamquam caecus esset. Illam Atheniensibus etiam mare occupavisse. Illius pugnam exemplo fore, ut manus ferreae in proeliis navalibus adhibeantur. Ad extremum appellat patrem Callimachi et iudices; non illi, sed sibi esse mandandum epitaphium, (quam conclusionis ultimam partem technici proprio nomine non appellabant).

Alterius declamationis

exordium efficiunt pariter atque in priore quattuor primae paragraphi.

Laudat Callimachi pater legem qua in pugna occisi oratione funebri honorarentur, id quod etiam Thucydides (II 35) et Plato (Menex. c. 5 p. 236 E) fecerant. Sibi ad solatium domesticae iacturae satis esse, quod filius fortitudine ceteros superaverit. Callimachi autem filii nomen periclitari; eius enim cui munus orationis habendae delegatum foret, filium fortiorem iudicatum

iri. Itaque ipsi orationem esse habendam, patri illius qui post mortem non concidens etiam inanimus pugnavisset et fortissimum se praestitisset. Item adversarius appellatur sine ira et invidia *fortis et fortis patris filius.*

Narratio continetur §§ 5—15.

Breviter, ut iam supra vidimus, pugna Marathonia enarrata est, nisi quod insequentis argumentationis causa Callimachi mors pluribus verbis describitur et exaggeratur, id quod similem in modum in illo Cynegiri egregie facto in priore oratione factum esse cognovimus.

Exhibet narratio etiam excursionem (§ 12)[1]: ὢ Καλλιμάχου φοβεροῦ καὶ νεκροῦ· ὢ στρατιώτου τῆς εἱμαρμένης πολυχρονιωτέρου etc., qualis etiam apud Ciceronem (pro Cluentio 6, 15) exstat: *O mulieris scelus incredibile et praeter hanc unam in omni vita inauditum! O libidinem effrenatam et indomitam!* etc.

Venio ad argumentationem, quae in utraque oratione, quantum fieri poterat, eodem est disposita ordine.

Ut sibi epitaphius mandetur, quod ipse pater sit Callimachi et Callimachus polemarchus fuerit, Callimachi pater postulat; pater Cynegiri contradicit atque sic argumentatur: cum ille Callimachi pater sit, munus filii honorificum nominisque honorem illi esse solacio (I 13). Polemarchi munus ab hac contentione, quae rebus gestis niti debeat, procul removendum esse; polemarchum sorte creari neque virtutem in sortis et casus temeritate ullam vim habere (I 14 et 15). Si quemquam ducum, cum Cynegiro certare posse Miltiadem, penes quem summa imperii fuisset; quod aliis permisisset, illum quoque docuisse, non muneri, sed virtuti epitaphium deberi (I 16). Neque ceteros duces neque eorum patres orationem funebrem sibi vindicare (I 17).

Aliter Callimachi pater eadem causa utitur. Praeferendum esse Callimachum demonstrare studet: dignitatem enim muneris esse respiciendam, quae non appellationibus neque vestis splen-

[1]) Quintil. inst. or. IV 2, 103: *illa quoque de narratione praecipi solent, ne qua ex ea fiat excursio, ne avertatnr a iudice sermo, ne alienae personae vocem demus, ne argumentemur; adiciunt quidam etiam, ne utamur affectibus; quorum pleraque sunt frequentissime custodienda, immo nunquam, nisi ratio coegerit, mutanda. Ut sit expositio perspicua et brevis, nihil quidem tam raro poterit habere rationem quam excursio; nec unquam debebit esse, nisi brevis et talis, ut vi quadam videamur affectus velut recto itinere depulsi, qualis est Ciceronis* (loco supra laudato).

dore solum gloriari debeat, immo vero nefas esse magistratus gloria per res gestas parta privari (II 17). Aequum esse, qui vivus exercitum in hostes duxerit, eiusdem mortui in sepulcro prae omnibus haberi rationem (II 16). Qui vivus sine dubio in hoc certamine Cynegirum victurus fuisset, illum mortuum vinci non debere (II 18, 19). Cum Miltiades ab hac petitione se removerit, polemarchum primas agere (II 20, 21).

Propter res a filio gestas a Cynegiro Callimachum superari censet Euphorio, Cynegiri pater, quod polemarchus officio coactus in pugnam ierit et in ea omnium oculis et iudiciis propositus facere non potuerit quin fortem se gereret, Cynegirus autem propter insitam virtutem sua sponte ceteros rebus praeclare gestis vincere studuerit (I 18). Cynegirum a Callimacho superari huius pater censet, quod illius imperium, huius obsequium fuerit, ut quas res hic ab illo iussus gesserit, earum maxima pars laudis illi auctori tribuenda sit (II 23). Ut polemarchus Cynegiro maior natu est, ita hic a patre fortior appellatur; ut adulescentulus inferior usu bellico et viribus corporis spe vitae diuturnae dimissa laudem bellicam praetulit (I 20), ita polemarchi pater dicit Callimachum provectiorem aetate non iuvenili audacia inflammatum, sed vera virtute commotum summa se admiratione dignum praestitisse (II 24). Cum polemarchus ineunte vel media in pugna ceciderit, Cynegirus per totum bellum pugnaverit (I 21, 22), huic a patre palma petitur, quod pluribus laboribus perfunctus sit, quam Callimachus, qui multis praematura morte liberatus sit; pater autem polemarchi eadem de causa Callimacho dandam esse palmam censet, quod primo acerrimo impetu Persarum se opposuerit atque in summo pugnae tumultu decertaverit (II 25), Cynegirus autem hostes aversos et perturbatos persecutus, quae res non sit magnae audaciae aut virtutis, proram unius navis tenuerit (II 26, 27). Callimachum dicit pater Cynegiri propter ea quae passus esset, insignem evasisse; copiam enim telorum illum ita obruisse, ut cadere non posset, ipsius autem filium, qui cum tota navi solus proelium inierit, non solum passum esse, sed etiam strenue egisse (I 23). Callimachi pater negat illum omnino sic acturum aut quicquam perfecturum fuisse, nisi ipsius filius illius factum quasi praeparavisset et illi exemplum ad imitandum proposuisset, ut Cynegiri res gestae Callimacho debeantur eiusque gloriam augeant (II 28, 29, 30, 32).

Paululum extra ordinem posita sibi respondent II 31: Cynegirum ex terra firma contra navem fluctuantem dimicasse, Callimachum autem contra barbaros recentes paribus condicionibus et I 23 fin.: Cynegirum in terra et mari pugnavisse, Callimachum in terra sola neque illum solum arcuisse, sed propulisse hostes.

Euphorio Callimachi statum casum fortuitum et σχῆμα merum appellat, filii egregie factum consilio adscribit (I 24—28), polemarchi pater ea quae Cynegirus gessit, aut vanae ostentationi tribuenda aut inconsultum et prorsus ineptum conatum esse censet, cum pateat navem manu nullo modo cohiberi posse (II 33—37). Ita factum esse, ut Callimachus quaecunque appetivisset, adipisceretur: multos eum exarmavisse, omnes terruisse, stationem tenuisse etiam mortuum, hostes ad unum omnes perire potuisse, si Graeci illius similes fuissent, Cynegirum non solum manum frustra per stultitiam perdidisse, sed etiam fugientes barbaros retinuisse, ut proelium cum maximo rei publicae detrimento redintegrari posset (II 38—45).

Euphorio contra contendit futurum fuisse, ut omnes hostes in litore occiderentur omnesque naves caperentur, si Graeci Cynegirum imitati essent; sin autem Callimachi exemplum secuti essent, barbaros exercitum telis obruturos et Athenas capturos fuisse (I 29); Callimachum tot telis obrutum non cadentem hostibus gaudio, suis terrori fuisse (I 30), Cynegiri manum a Medis, Persis, Phoenicibus timeri ipsumque suorum animos confirmasse (I 31). Callimachum porro fuisse unum unamque toto corpore pugnam pugnavisse, multiplicem Cynegirum membratim vicisse; alibi laevam, alibi dextram iacuisse. A se igitur laudari pugnantem cum in acie tum contra naves, ubique versantem, *in membrorum minimis maximum,* pro multis unum (I 32, 33). Polemarchus denique dicit in pugnae campo Cynegiri similes multos inveniri: truncos utraque manu, pedibus mutilos; aliis capita abscisa esse — neminem exstare, qui mortuus stationem teneat, pugnam pugnet, quem neque *Medus acinaces* neque gladius Persicus neque hasta Babylonia neque securis Phoenicia potuerit caedere — nisi Callimachum. Illius suffragio constitutum esse pugnam committere; illum non solum fortem fuisse, quamdiu viveret, sed etiam post mortem, atque vitae virtutisque limites omnibus mortalibus circumscriptos transgressum esse (II 46—50).

Sequitur epilogus inde a § 51, item propter affectus insignis. Exclamationes crebro adhibitae sunt, iteratio[1]) exstat ἐμοί, ἐμοὶ τὸ . . (p. 35, 20), anaphora: σοὶ μὲν ὁ Πὰν ἐβοήθησεν, σοὶ δὲ Ἥρα συνεκρότησε . . (p. 37, 11 sq.), ἀλλὰ πᾶς μὲν ἔβαλλε καὶ πᾶς ἐφονεύετο (p. 36, 10), asyndeton: τὸν σεαυτοῦ νεκρόν, τὸν χαμαί, τὸν ἐν ὄχλῳ νεκρῶν . . (p. 37, 17 sq.), προσωποποιία: p. 35, 11; 36, 19. Callimachum exclamat esse dignum non Aeschyli eiusque generis poetarum carminibus, sed Homero; illius morte exercitum Persarum spoliatum esse, illum esse *augustum anathema belli*, pulcherrimum Martis simulacrum, duas ab eo pugnas esse commissas contra Dareum et contra mortem. Eretriam insulam raptam vehi, Naxum in naves impositam, terram concussam esse, Callimachum autem loco suo non motum esse. Illi Pana subvenisse, illum Iunonem adiuvisse, Minervam armatam protexisse. Iuxta illum Herculem et Theseum constitisse. Finem facit appellando Euphorionem similem in modum atque hic Callimachi patrem in altera declamatione.

Quo declamationum ordine cognito et considerato non videtur dubium esse quin Polemo Apollodoreus sit habendus: nullam in utraque declamatione omisit partem, nullam transposuit, nec non in aliis rebus eum rhetorum scholasticorum praecepta accurate observasse pluries vidimus.

c) De dictione.

Venimus ad dictionem[2]) rationemque dicendi Polemonis. Ac primum quidem nobis examinandus est

α) declamationum ἑλληνισμός.

Cum primis post Christum natum saeculis eloquentia Graeca a sophistis culta imprimis in Asia denuo effloresceret, fieri non potuit quin reviviscerent etiam studia veterum illorum scriptorum Atticorum; nam attice sophistis declamandum erat, si artificiose declamare volebant, cum sermo vulgaris Graecorum illis iam temporibus ita esset mixtus et depravatus, ut in hoc fundamento

---

[1]) Apsines p. 406: πάθος ποιοῦσιν οἱ διπλασιασμοί; Rhet. ad. Herenn. IV 28: *Vehementer auditorem commovet eiusdem redintegratio verbi et vulnus maius efficit in contrario causae, quasi aliquod telum saepius perveniat in eandem partem corporis.*

[2]) De coniecturis a me factis atque in sequentibus iam receptis conferas partem commentationis ultimam.

eloquentia exstrui non posset; attice declamare debebant, si populo, qui gloriae maiorum non oblitus erat, placere volebant. Sed alii aliter attice declamabant. Fuerunt qui summa diligentia illos veteres auctores imitarentur, sed erat res maximi operis atque laboris, ut pauci tantum eo pervenire possent, ut ipsi attici fierent. Alii satis habebant nonnullas voces mere atticas memoria tenere, quibus declamationes ornarent, ut splendidae viderentur. Quid Polemo? Phrynichus quidem narrat[1]) grammaticum Secundum historias illius emendasse et affert vitiosas formas, quas adhibuisset: κεφαλαιωδέστατον (p. 271), nominativi formam αἱ ναῦς pro νῆες[2]), dictionem κατ' ὄναρ pro simplici ὄναρ[3]).

Tamen haec vitia non docent eum minus vacasse scriptis Atticis, quoniam eadem exstant apud alios eiusdem temporis scriptores nobilissimos: κεφαλαιωδέστατα praebet Lucianus in Pseudologista 10; ναῦς pro νῆες dixit etiam Plutarchus (Dion. 25 τοὺς δὲ στρατιώτας τοὺς Δίωνος ἐξεδέξαντο στρογγύλαι δύο ναῦς).

Inde quod Secundus grammaticus eius historias ἐπηνώρθωσε, discimus Polemonem non solum atticam elocutionem appetivisse, sed etiam operam dedisse, ut hac gloria dignus fieret.

Idem docent duae servatae declamationes, quarum plurima verba dictionesque sumpta sunt ex veteribus clarissimisque scriptis et ex Herodoto, cuius elocutio illis temporibus eloquentiae magistris valde probabatur[4]) et ex prosa Attica (nam poësin Atticam haud ita multa redolent et sophistam dictionem poëticam non adamasse apparet). Neque nisi pauca non sunt attica, sed ipsius tempori tribuenda. Quod ut demonstretur, omnia hic enumerare, quae a sophista adhibita etiam apud veteres Atticos inveniantur, longum est, praesertim cum exempla a Guil. Schmid in libro qui inscribitur: der Atticismus, I p. 51 sq. allata prorsus sufficiant. Accuratius autem

---

1) Cf. supra p. 40.

2) p. 170: αἱ νῆες ἐρεῖς, οὐχ αἱ ναῦς, σόλοικον γάρ, ἥμαρτε γὰρ Φαβωρῖνος, Πολέμων καὶ Σύλλας αἱ ναῦς εἰπόντες.

3) p. 421 s. v. κατ' ὄναρ· Πολέμων ὁ ἰωνικὸς σοφιστὴς Δημοσθένους τοῦ ῥήτορος εἰκόνα χαλκῆν ἐν 'Ασκληπιοῦ τοῦ ἐν Περγάμῳ τῇ Μυσίᾳ (corr. τῆς Μυσίας) ἀναθεὶς ἐπέγραψεν ἐπίγραμμα τοιόνδε· Δημοσθένη Παιανιέα Πολέμων κατ' ὄναρ, ἀδοκιμωτάτῳ τῷ κατ' ὄναρ χρησάμενος . . ὅπου γε δὴ καὶ τὰ ἄκρα τῶν Ἑλλήνων πταίοντα ὁρᾶται.

4) Dion. Hal. ep. ad Pomp. 3. Dio Chrys. or. 53 p. 278 R. Hermog. de ideis II 12 p. 421 Sp.

afferam ea quae ipsis Polemonis temporibus adscribenda sunt atque addam aequalium vel anteriorum qui κοινῇ usi sunt scriptorum locos quibus eadem atque apud Polemonem exstant vocabula nova, eaedem formae recentes, eaedem voces veteres iisdem novis significationibus adhibitae, eaedem novae verborum constructiones. Sunt autem

1. vocabula nova:

Ἀκροστόλιον 21, 2. 28, 18. 38, 2: Strab. 3, 4, 3. Diod. Sic. 18, 75. Plut. par. 910 B. Athen. 5, 203.

Ἀνείκαστον μόνον Καλλίμαχον 33, 12: (Suid. s. v.: ὁ εἰκασμῷ μὴ ὑποβαλλόμενος). Dion. Hal. ant. 4, 66 ἀνείκαστος ὕβρις.

Τὰ ἀπόγεια λυόντων 25, 6: Steph. Byz. s. v. Μασσαλία· ἐκέλευσε μάσσαι τὸ ἀπόγειον σχοινίον. Polyb. 33, 7, 6 ἀποκόψαντα τἀπόγεια. Luc. dial. mort. 10, 10 λύε τὰ ἀπόγεια. Herm. 28 τὰ ἀπόγεια λυσάμενος.

Αὔτανδρος Νάξος 34, 22 *(cum hominibus)*: Polyb. 1, 25, 28. 23, 7. 16, 5, 2. Dion. Hal. ant. 7, 60 πόλεις αὐτάνδρους ἀνῄρηνται. 2, 6. Luc. Tox. 39.

Βλημάτων παντοδαπῶν 19, 17 *(telorum)*: Augusto Mau non assentior, qui τοξευμάτων βλημάτων scribere vult; βλήματα significant tela, ut p. 5, 14 τοξευμάτων δὲ καὶ βλημάτων περιχυθέντων: Dion. Hal. ant. 10, 16 συνεργούντων τοῖς βλήμασι καὶ τῶν ἰδίων βαρῶν (ipso pondere telorum adiuvante); cf. Poll. 1, 133 ὅπλων ὀνόματα· ἀγχέμαχα, βλήματα, βλητά, βέλη; 7, 156 βελοποιός, βελοποιία, βέλος, βλῆμα, βάλλει (etsi hoc loco βλῆμα etiam iactus esse potest).

Ὅπως ἂν ἓν γένηται τῶν Μαραθωνίων διηγημάτων 30, 20 (totus locus comparandus cum Propert. I 25, 24 *tu quoque, uti fieres nobilis historia)*: Polyb. 1, 14, 6 ἐξ ἱστορίας ἀναιρεθείσης τῆς ἀληθείας τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς ἀνωφελὲς γίγνεται διήγημα.

Εἷς καὶ δεύτερος 21, 25 (cf. Schäfer ad D. Hal. de comp. verb. p. 174 s. v. μία): Ioseph. ant. 16, 10, 8 πεσόντος τινὸς καὶ δευτέρου, Ammon. voc. diff. ed. Valck. p. 49 ἐφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου, p. 103 ὑπὸ ἑνὸς ἢ ὑπὸ δευτέρου, Alciphr. I 9 πρὸς ἕνα καὶ δεύτερον.

Ἐπιβολὴν ἐποιήσατο 27, 12: Polyb. 6, 25, 7. Dion. Hal. ant. 10, 33 ἐγένοντο ἐπιβολαί. Plut. Alex. 25. Caes. 44.

Πρὸς ἰσοστασίους αὐτῷ τοὺς βαρβάρους 26, 20. τίς γὰρ σοὶ ἰσοστάσιος νεκρός 32, 4: (Hippocr.) epp. p. 1278, 23 ἄνδρα ὅλη

πόλει ἰσοστάσιον. Dio Cass. 44, 40 τῷ μεγέθει τῆς ἀρετῆς ἀντιπάλους πράξεις λαβὼν ἰσοστάσιος αὐτοῖς ᾑρέθη. Philo vol. I p. 462 (ed. Mangey) ἰσοστάσιος τοῖς ἄλλοις νεκροῖς. Clem. Alex. Paedag. 3, 11 (cf. Schmid., Atticism. IV p. 700).

Τὸν λειποτακτήσαντα 31, 17: Plut. mor. 241. Max. Tyr. 84, 42.

Τὸν ναυμάχον 12, 21: Anthol. 7, 741 (Crinag. 25). (Cf. Schmid. l. l. p. 696 et de acc. Athen. 4 p. 154 F et Eustath. ad Iliad. p. 1021, 39).

Τὸ νῖκος 6, 16: Theocr. 22, 129. Orph. Arg. 585; cf. Lob. ad Phryn. p. 647. Hermann. Orph. p. 821.

Πάρεργον τοῖς βαρβάροις ἐγένετο 32, 19: Paus. X 27, 2 ἀποσπασθέντα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ πάρεργον τῷ Νεοπτολέμῳ πρὸς ταῖς τῆς οἰκίας γενέσθαι θύραις (cf. Wyttenbach. ad Iulian. p. 77).

Πάρισός τις εἰς τοσούτῳ πληρώματι 28, 16: Moeris s. v. ἀμφιδήριτον· εἴτε ἀγχώμαλον, ὡς Θουκυδίδης, Ἀττικῶς. πάρισον, Ἑλληνικῶς. Polyb. 2, 10, 2. 5, 69, 8 π. ἀγών, κίνδυνος. Dion. Hal. comp. verb. 9.

Τὸν πεζομάχον 12, 21: Plut. Alex. 38. Anton. 64. Luc. macrob. 17.

Nusquam alibi exstant duo vocabula:

στολαγωγός: p. 13, 7 ὦ στολαγωγοῦ καὶ μακροτέρας βελῶν δεξιᾶς,

et σύντιμος: p. 13, 11 σύντιμε τοῖς Ἡρακλέους ἄθλοις.

Τοῦ τροπαιούχου τὴν κεφαλήν 14, 20: Orph. hymn. 32, 4 ἔργα τροπαιοῦχα. Martyrium Arethae (Boisson. anecd. V p. 47, 1) νικητά, τροπαιοῦχε. De diis Poll. 1, 24 Ζεὺς τρ. Dion. Hal. ant. 2, 34 Plut. mor. p. 306 B. C.

Ὑπερήσπισεν Παλλάς 37, 13: τινά: Polyb. 6, 39, 6. Dion. Hal. ant. 7, 26. Diod. 17, 99. 20, 52. Plut. Coriol. 3. τινός: Arrian. anab. 6, 11, 7 ὑπερασπισάντων ἐν τῷ κινδύνῳ Ἀλεξάνδρῳ, paulo post (8) ὑπερασπίσαι κειμένου, 6, 28, 4 τὸν Ἀλεξάνδρου ὑπερασπίσαντα tres codices, ceteri Ἀλεξάνδρῳ. In Indicis (14, 4. 19, 8) exstat cum accusativo. Suid.: ὑπερασπίζω, γενικῇ. Scribo igitur cum viris doctis et priore et altero anabaseos loco Ἀλεξάνδρου.

Χαλκεόθυμος 14, 24: non inveni nisi apud Tzetz. Hom. 325 εἰ καὶ μάλα χαλκεόθυμος.

Χορὸν παραγαγεῖν 16, 19: ut App. bell. civ. 2, 101. Mithrid. 117 θρίαμβον παράγειν.

Ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς ψυχῆς αὐτῷ κειμένης 31, 9: Xenarch. ap. Athen. 13 p. 569 αἰεὶ δέ τετρεμαίνοντα καὶ φοβούμενον
δεδιότα ἐν τῇ χειρὶ τὴν ψυχὴν ἔχοντα,
quem versum Meinekius delere voluit.

2. Formae recentes:

['Αριστέα 7, 13: cum alibi tantum exstet ἀριστεῖα, hic quoque scripserim cum Iacobsio ἀριστεῖα.]

Δεδιωγμένων pass. 25, 3: Nov. Test. Matth. 5, 10.

Μυρία καμών 14, 22: Dioscorid. 4 (Anthol. Pal. 12, 169, 4) λατρεύω μυρία. Luc. Char. 13 μυρία σφαλείς.

3. Voces veteres novis significationibus adhibitae.

Ἀπράκτου μείναντος 14, 21 *deses* (Attici *infectus*): Polyb. 5, 5, 7 ἄπρακτον μένειν, 3, 81, 8; 4, 8, 9; 5, 1, 7. Diod. 1, 694. Plut. mor. 776 E οὐδὲ ἀπράκτους εἶναι. p. 792 B βίος ἄπρακτος.

Ἀφωπλισμένοι 20, 20 (Hom. et Att. ἀφοπλίζεσθαι *arma deponere*): ἀφοπλίζειν τινά *aliquem armis exuere* et pass. recentia sunt: Leonid. Alex. ep. 24 (Anthol. Plan. 171, 3). Diod. 11, 35; passive 14, 64. Luc. dial. deor. 7, 1; 19, 1.

Πρὸς τὴν Φοινίκων εἰρεσίαν 9, 17: εἰρεσία *navis*, ut. Antip. Th. 69 (Anthol. Pal. 7, 287, 6).

Ἐπιτιμίας τῆς πρώτης 13, 20 (*primus ordo; Atticis* est ἐπιτιμία *status civis iustus*).

Τὸ κεφάλαιον τοῦ τάφου 21, 13 (*caput, res primaria*); (Attici metaph. *summa alicuius rei*).

Κοντῶν 19, 17 *hastilium* (Apud Hom., Her., Eur. *instrum. nauticum*); *telum* ut noster: Luc. hist. 29. Tox. 55 κοντῷ εἰς τὸν ὦμον τρωθείς.

Ἀλαζὼν ἡ προσποίησις ἦν 27, 18; sensu nostri loci (*affectatio*): Luc. d. mort. 14, 5 τοὺς τὴν προσποίησιν ἐκείνων ἐπικερτομοῦντας, Philops. c. 32 ἔδεισε τὴν προσποίησιν ἐκείνων (Apud Thucyd. et Platon. *vindicatio*, actio vindicandi sibi aliquid).

Πρόσφορος ἐμοὶ αὐτῷ τοῦ παιδὸς ἀρετή 17, 13 (*satis est, sufficit*; apud Pind. Tragg. Thucyd. *commodus, aptus*).

Προτίμησις 17, 15 (*maior ordo*; apud Atticos *auctoritas et dignitas*).

4. Novae verborum constructiones:

Ἀντήρκεσας πρὸς τοσοῦτον μέρος 15, 10 (Attici cum dat.: Thucyd. 7, 15 τοῖς παροῦσιν ἀ.): Plut. Cleom. 30 ἀνταρκεῖν πρὸς τοὺς ἀγῶνας.

Ζήλῳ πρὸς Καλλίμαχον 27, 3: Plut. Pericl. 2 πρός τι, Artax. 4 ζῆλος καὶ ἀγὼν πρός τινα. Luc. Dem. 57 κατὰ ζῆλον τὸν πρὸς Κορινθίους (Attici cum genet.).

Ἰσόρροπον σῶμα πολλῶν ψυχῶν 20, 14 (Attici dativum ponunt ut post ἴσος): Thom. Mag. lex. p. 260, 12 ὁμώνυμος καὶ τοῦ δεῖνος καὶ τῷ δεῖνι· καὶ ἰσόρροπος ὡσαύτως et p. 269, 15 ὡσαύτως καὶ ἴσον τῷ δεῖνι καὶ ἴσον τοῦ δεῖνος.

Κατεμέμφετο τῇ φύσει ὡς ὀλίγῃ 6, 7 (Thuc. Plat. Dem. c. accus): Long. 2, 21. Agath. 26 (Anthol. Pal. 11, 57, 3).

Αὐτοῦ ὑπάρχουσαν χεῖρα 38, 1: Dion. Hal. ant. 2, 65 τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. Nov. Test.

Οὐκ ἐξ ὀνομάτων φιλοτιμούμεθα 7, 3 (Attici cum ἐπί, ἐν, ὑπέρ), ut Plut. mor. p. 819 C ἀπ' ἀρετῶν, Aristid. I p. 541 D ἀπὸ χρημάτων.

Re vera igitur sunt pauca non attica; pleraeque praeterea dictionum recentium Polemoni communes sunt cum eiusdem temporis Atticistis qui dicuntur, Plutarcho, Luciano, aliis.

Accedit quod, quae his Atticistis in deliciis erant[1]), etiam in nostris declamationibus inveniuntur:

1. ττ pro σσ[2])

a) in verbis: πράττειν 10, 14, ἔπραττεν 29, 22, παρέταττεν 8, 10, κατέπληττες 12, 7, ἐρεττομένην 13, 6, φυλάττω 16, 3, ἥττηται 18, 8, ἡττήθη 33, 8, ἁρμόττει 37, 17, προετάττετο 22, 18 sq.,

b) in adiectivis eorumque comparativis: περιττῆς 25, 8, περιττοτέρα 33, 9, nisi quod 34, 6 περισσότερε exstat, ἐλάττων 24, 19, ἔλαττον 23, 11, θᾶττον 6, 10; 14, 24, κρείττων 13, 5; 18, 8; 22, 13, κρεῖττον 31, 24, κρείττονι 19, 3, κρείττονα 18, 2, κρείττονες 13, 2, κρείττω 5, 2,

c) promiscue ττ et σσ adhibuit, si codicibus fides, in substantivis: γλῶτταν 16, 17, γλῶσσαν (A B γλῶτταν) 38, 3, ἧτταν 31, 6, θάλασσα 36, 12, θαλάττης 24, 22; 31, 22 (— σσης B), θαλάσσῃ 5, 22; 6, 15; 15, 21, θαλάττῃ 11, 6, θάλασσαν 9, 5; 15, 19; 36, 10,

[1]) Schmid, Atticismus IV p. 577 sq.

[2]) Schmid l. l. p. 579.

2. ρρ praeter ρσ[1]): θάρρος 31, 6, ἐθάρρησαν 26, 15, θάρσους 18, 9, ἐθάρσυνας 12, 3,

3. μόγις[2]) praebet 18, 3; 21, 13, μόλις 14, 14.

4. Pariter atque Aristides (et Aelianus)[3]) scribit Polemo πλείονος 4, 6; 8, 17, πλείονι 23, 12, πλείονα 8, 14, πλείοσιν 8, 22, neque nisi in neutro πλέον 22, 10; 34, 9; 36, 15,

5. scribit νεώς, non ναός[4]),

6. Adhibet locativum[5]): Μαραθῶνι 1, 11,

7. scribit[6]) ἠφίεις 12, 6, sed 12, 4 et 12, 7 δεικνύς, non δεικνύων.

Atticistam illius temporis praeterea indicant

8. neutr. adi. pro substantivo positum[7]): τὸ ἄπειρον καὶ ἀπόμαχον 8, 19, τὸ φοβερόν 25, 13, ἐν τῷ χαλεπῷ τοῦ δρᾶν 25, 19, τὸ λαμπρόν 5, 17,

9. accusativus qui dicitur graecus[8]) 17, 21; 19, 7; 24, 19; 31, 7,

10. pluralis nominum abstractorum[9]): ταῖς ὑμετέραις φιλοτιμίαις 4, 16, τὰς ἀριστείας 15, 16, ταῖς τῶν πατέρων τιμαῖς 17, 15,

11. genetivus partitivus[10]): οἱ πεσόντες τῶν στρατιωτῶν 5, 10, πολλὰ μὲν βελῶν 19, 16,

12. attractio pronominis relativi[11]) 9, 12 (ἐξ ὧν ἔπαθε παράσημος ἦν), 15 (ἐξ ὧν ἔδρασε θαυμάζεται), 10, 11 (θαῦμα μὲν ὧν πέπονθεν, ἔπαινος δὲ ὧν πεποίηκεν), 24, 4 (ὧν . . . ποιοῦσιν, αἴτιοι τούτων), 9 (ὧν . . . ἐτόλμησεν, καὶ τούτων), 12 (ὧν . . . ἐλαμπρύνετο, τούτων),

13. medium pro activo[12]) adhibitum: νεκρὸς τὸν θάνατον ἀπιστούμενος 35, 3 (activum exstat Her. 6, 108. Soph. Ant. 219, 377, 652. Plat. Soph. 258 C. cf. Bekker, Anecd. p. 424); μαρτυρούμενα τὴν κοινωνίαν 29, 15 (Nov. Test. Act. Apostol. 26, 22. Sext. Em-

---

1) Schmid l. l. p. 579.

2) Schmid l. l. I p. 54 s. v. μόγις.

3) Schmid IV p 581, cf. ibid. p. 18 et III p. 24.

4) Schmid IV p. 582.

5) Schmid IV p. 585.

6) Schmid IV p. 593.

7) Schmid I p. 49.

8) Schmid IV p. 609.

9) Schmid IV p. 608.

10) Schmid IV p. 609.

11) Schmid IV p. 611.

12) Schmid IV p. 616 sq.

pir. adv. mathem. 7, 324. Luc. de sacrif. 10 μαρτυρεῖται τὴν οἰκειότητα),

14. futurum medii sensu passivo[1]): 17, 21 ὑβριεῖται,

15. futurum quod dicitur tertium[2]): 30, 16 τἀληθῆ γὰρ εἰρήσεται

16. usus participiorum perfecti adiectivorum sensu[3]): 20, 20 τὰ μὲν πεπονηκότες, τὰ δ' ἀφωπλισμένοι, τὰ δὲ πεφοβημένοι,

17. infinitivus loco substantivi[4]): 7, 7 τὸ ἀνακεῖσθαι, 9, 18 τὸ δρᾶν τοῦ πάσχειν, 10, 5 ἐν γὰρ τῷ . . . βεβηκέναι, 19, 15 τὸ Καλλίμαχον βαλεῖν, 22, 15 τὸ προκεκρίσθαι δοκεῖν,

18. particula ἂν bis posita[5]): 12, 8/10 ἄρα οὐκ ἄν, εἰ . ., τὸ πλέον ἂν κ.τ.λ.,

19. negationum pleonasmus[6]) qui dicitur: οὔθ' ἑκόντες οὔτε ἄκοντες οὐδὲν ἐβλάπτομεν 31, 1,

20. pro praepositionibus casus merus[7]): 20, 2 ἀπελθεῖν τοῦ σώματος (Attici ἀπὸ et ἐκ), ut Diog. Laert. 3, 6 ἀπέρχεσθαι τοῦ ζῆν. Luc. merc. cond. 30 τοῦ δείπνου, Demon. 4, Tox. 58

et 28, 17 ἐξηρτημένος πρύμνης (Att. ἐκ), ut Plut. Them. 2 ἐξαρτάω τινός, Arat. 1 ἀλλοτρίων ἐπαίνων τὴν δόξαν ἐξαρτ., Fab. Max. 22 τὴν πρᾶξιν τῆς προδοσίας,

21. praepositionis διὰ post verbum ἄγω usus[8]): 14, 6 sq. διὰ τῶν πεδίων καὶ τῶν ὀρῶν ἄγειν ναῦν, 15, 1 διὰ γῆς αἰχμαλώτους ἡμᾶς . . . κομιοῦσι,

22. dictiones Atticistis adamatae διὰ τέλους[9]): 9, 2 et κἄτα[10]): 5, 19.

Alia eiusmodi ex sermone vulgari sumpta item apud alios illius temporis scriptores magni nominis inveniuntur:

1. non dicit γίγνεται, sed semper γίνεται 6, 23 9, 9; γίνονται 37, 1, ἐγίνετο 6, 5, qua in re prorsus cum Herode Attico consentit[11]),

---

[1]) Schmid IV p. 617.
[2]) Schmid IV p. 617.
[3]) Schmid IV p. 617.
[4]) Schmid IV p. 618.
[5]) Schmid IV p. 619.
[6]) Schmid IV p. 622.
[7]) Schmid IV p. 624.
[8]) Schmid IV p. 626.
[9]) Schmid IV p. 626.
[10]) Schmid I p. 53 s. h. v.
[11]) Schmid IV p. 579.

2. accusativus plural. in εῖς substantivorum in εύς (11, 23 οὐ μόνους Ἐρετριεῖς) exstat etiam apud Dionem Chrysostomum II, 26, 27; 37, 18, alios.[1])

3. Ναῦν dicit 13, 22 et 14, 1, sed etiam νῆα 27, 13.

4. Ἠδύνατο legimus 36, 7 et ἤθελε 18, 3; 29, 7; ἐβούλετο autem 29, 18, non ἠβούλετο.[2])

5. P. 22, 4 invenimus ἠμφισβήτουν et p. 23, 9 ἠμφισβήτει. Forma attica est ἠμφεσβήτουν. Illis autem formis etiam Aristides sophista utitur, veluti II p. 232 Dind. ἠμφισβήτει.

6. In usu negationum non magis Polemo quam Plutarchus, Dio Chrysostomus, Lucianus contra Atticorum leges nonnunquam peccat.[3])

7. Praepositiones nonnullae ut temporibus antecedentibus in sermone vulgari non adhibebantur, ita etiam apud Polemonem desunt. Nondum legimus in nostris declamationibus ab Atticistis insequentis temporis ut ita dicam renovatas praepositiones: ἀμφί, ἀνά, περὶ c. dat., ὑπὸ c. dat., πρὸς c. gen. Praepositionem σὺν semel adhibuit (21, 14 σὺν τοῖς στρατιώταις); praepositio μετὰ exstat 10, 17; 11, 14; 30, 15, 18; 34, 17; 36, 22.[4])

8. Dualis nullo exstat loco, nisi ἄμφω 6, 13.

Quae omnia docent declamationum sermonem non minus purum atque emendatum esse, quam orationum Herodis Attici, Aristidis, Luciani »Atticistarum«.

Iam quaeramus

β) de verborum compositione

ac primum quidem

αα) de hiatu.

Admissi sunt hiatus aeque atque apud eos scriptores vulgares qui diligentissimi in eo vitando fuerunt:

1. in pausa uniuscuiusque generis: incisione sententiae, enuntiationis, coli: sequentibus coniunctionibus: a) relativis:

---

[1]) Schmid IV p. 587: *Grössere Verbreitung hat von vulgären Formen nur der Acc. Plur. der* ευ-*Stämme auf* εῖς.

[2]) Schmid IV p. 590: *Das Augment* η *haben die sorgfältigeren Atticisten wenigstens auf* δύναμαι *und* βούλομαι *beschränkt.*

[3]) Schmid I p. 50.

[4]) Schmid IV p. 624 sq.

4, 17; 5, 20; 14, 16; 20, 8; 29, 5; 31, 7; 37, 19, b) temporalibus: 8, 1, c) concessivis: 4, 15, d) causalibus: 8, 17, e) consecut.: 27, 14, f) comparativa part. ἤ: 14, 25; 19, 20,

2. ante vel post partes enuntiationis intermissas et appositiones: 5, 8 μετέσχε τῆς ἐξόδου, ἔρωτι δόξης καὶ μεγάλων ἔργων ὀρεγόμενος; 6, 2 ἡ ναῦς κατείχετο, ἐρηρεισμένη τῇ Κυνεγείρου δεξιᾷ, 8, 7/8 οὐδὲ ἀκολουθῶν ὀνόματι, αὐτοκράτορι δὲ ἀρετῇ ... χρώμενος, 15, 12 βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας ἐπλεύσαμεν, 15, 8/9 ἐπ' ἄνδρας, οἷς ... οὐ μέλει, ἐπὶ δεξιὰς ὅλαις ναυσὶ παρισουμένας, 19, 24 διεκαρτέρησεν ἡ ψυχή, ἐρίζουσα πρὸς τὴν φύσιν, 25, 15 τὸ φρόνημα τῶν ἑλόντων γίνεται, οὐκ ... ἀλλ', 32, 12 ὦ ... μόνε μὴ ζῆν ἀπιστούμενε, ἕστης μαρτυρούμενος ... καὶ ἦσθα ..., 32, 23 τῶν ἄλλων δειλίαν ἐντιθεμένων τῷ πλήθει, ἡ τούτου ψῆφος κ.τ.λ., 14, 23 ἐφ' οἵας ἡμᾶς, ὦ θεοί, ἠγάγετε δεξιάς, etc.,

3. post articulum: 12, 18 ἡ ἑτέρα, 22, 7 ὁ ὁπλίσας, etc., et post ὦ, veluti 16, 20 ὦ Αἰσχύλε, etc.,

4. antecedente καὶ: 3, 8 καὶ οἰκεῖον, 5, 10 καὶ οἱ πεσόντες, etc.,

5. post ἢ et μὴ (monosyllaba): ἢ ἀρετή 8, 4, ἢ ὁ 22, 6, ἢ ἀντίτυπος 19, 20, ἢ ἀνδρός 28, 7; μὴ αἰσθανόμενος 13, 21,

6. sequentibus ἂν et οὖν, quae vocabula cum antecedenti in unum quasi coalescunt: 7, 9 τοῦτο ἂν; 8, 1 φέρε οὖν.

Praeterea autem Polemo admisit hiatum[1]):

1. post breve α: a) nominum: in nominativo sing. decl. I: ἐξιοῦσα ἡ ψυχή 20, 4; ἐξιοῦσα ἔστησεν 20, 9; Ἐρέτρια ἡρπασμένη 34, 21; in plurali neutr. decl. II: ἀριστεῖα ἔχει 7, 13; θαυμαστὰ

[1]) Etsi in quaestione diiudicanda, utrum rhetor γε, δέ, τε, ἀλλά, similia ante vocales pronuntiaverit an elisionem facillimam adhibuerit, codicum auctoritas perexigui est momenti, ut etiam in titulis metricis eiusmodi hiatus saepe inveniuntur, cum propter metrum locum non habeant, sed legenti tollendi sint — tamen a codicum fide recedendum esse nego. Dionysius enim Halicarnassensis (de comp. verb. 5 p. 116 R.) rhythmos periodi primae epitaphii Platonici (Menex. p. 236 D: ἔργῳ μὲν ἡμῖν οἵδ' ἔχουσι κ.τ.λ.), definiens scribit: ῥυθμοὶ δὲ ... οἵδε· βακχεῖος μὲν ὁ πρῶτος ... σπονδεῖος δὲ ἕτερος· ὁ δ' ἑξῆς δάκτυλος διαιρουμένης τῆς συναλοιφῆς, ut appareat eiusmodi (οἵδε - ἔ -) hiatus illis temporibus a rhetoribus admissos neque factum esse, ut in pronuntiando semper tollerentur. Accedit quod idem rhetor (de admir. vi dic. in Demosth. c. 43 p. 1091 sq.) loco Demosthenico πολὺ γὰρ πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ ὑμῖν ἐνούσας ἢ ἐκείνῳ. ἀλλ', οἴομαι, καθήμεθα οὐδὲν ποιοῦντες· οὐκ ἔνι δ' αὐτὸν

ἐν p. 18, 19; in sing. decl. III.[1]): φρόνημα ὀρθόν p. 20, 14, σῶμα ἔμψυχον p. 20, 15, Μαραθῶνα ἦγε p. 24, 3, τραῦμα ἕν p. 31, 16, μάντευμα ἄρα p. 32, 15, τοὔνομα ἦν p. 32, 16, ὄνομα ἄδηλον p. 32, 18, σχῆμα ἐλευθέριον p. 34, 4,

b) in plur. decl. III numeralis πάντα: p. 19, 21, p. 26, 10, p. 29, 15, p. 34, 15; (semel elisa vocali α scriptum est πάνθ' ὁμοῦ p. 27, 10), et pronominum: ταῦτα: p. 6, 15, 16, p. 24, 16, p. 35, 12 et τοιαῦτα p. 22, 17.

c) verborum: in prima persona plur. med.: ἀφιστάμεθα αὐτῶν p. 11, 9,

d) praepositionum nullo loco nisi p. 30, 18 in μετὰ ἄλλου, nisi μετ' ἄλλου scribendum est, ut mihi placet, quoniam in reliquis praepositionibus διά, κατά, παρά α ante vocales semper elisum est (δι': p. 13, 7, p. 22, 15, p. 32, 20; κατ': p. 6, 4, p. 19, 4, 9, p. 24, 19, p. 31, 2; παρ': p. 6, 8, p. 10, 10, p. 21, 21 (bis), 26, p. 30, 4, p. 36, 18, p. 37, 5),

---

ἀργοῦντα οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν, μή τί γε θεοῖς multos hiatus statuit (ἐν τούτοις γὰρ δὴ τὰ φωνήεντα πολλαχῇ συγκρουόμενα δῆλά ἐστι), ut non solum ὁρῶ ὑμῖν aut ἢ ἐκείνῳ, sed etiam καθήμεθα οὐδὲν et ἀργοῦντα οὐδὲ inter hiatus eum numerasse pateat elisione non adhibita. Neque aliter apud Polemonem (Herodem Atticum, Aristidem) res se habeat necesse est, et quamquam haud infitiandum est in nostris quoque declamationibus hac in re de codicum fide dubitari posse, praesertim cum hi nonnullis locis inter se dissentiant, tamen negari non potest illum quoque rhetorem rhythmi causa hiatum admittere potuisse, quem alibi elisione tolleret.

[1]) χρῶμα οὐδέ p. 8, 11 corruptum et p. 19, 14 pro σπούδασμα ἅπασι scribendum est σπούδασμα πᾶσι, cum omnibus ceteris locis codices post vocalem praebeant formam πᾶς, παντός etc. (p. 4, 14 ὁμότιμοι πάντων, p. 5, 9 μάχῃ πάντες, p. 5, 11 δὲ πάντων, p. 9, 2 δὲ πάντα, p. 9, 3 τὰ πάντα, p. 11, 10 παραπλήσιοι πάντες, p. 11, 10 ἐγένοντο, πᾶν, p. 11, 16 καὶ πάσας, p. 14, 21 ἐγείρεται πᾶς, p. 15, 9 ἵνα πᾶσαν, p. 16, 7 δὲ πάσης, p. 19, 2 καὶ πᾶσαν, p. 19, 4 καὶ παντὶ et καὶ πᾶσι, p. 19, 6 καὶ πᾶσιν, p. 19, 12 τἄλλα πάντα, p. 19, 13 Καλλιμάχου πάντες, p. 19, 18 ὑπεδέξαντο πάσας, p. 23, 19 καὶ παντός, p. 25, 2 ᾧ πᾶς, p. 25, 9 δὲ παντός, p. 25, 14 τότε παντί, p. 26, 10 καὶ πάντα, p. 26, 17 καὶ παντός, p. 29, 11 ἐγένετο· πάντα, p. 29, 13 φιλοτιμούμενα, πάντα et ἀκόντια, πᾶσαι, p. 29, 15 καὶ πάντα, p. 31, 3 καὶ πάσας, p. 31, 11 μένοντα πάντες, p. 33, 1 ὥστε παντός, p. 34, 14 ἄλλα πάντα, p. 35, 22 ὦ πάντες, p. 35, 23 δὲ πᾶς, p. 36, 6 βάρβαροι πάντες et καὶ πᾶς, p. 36, 10 ἀλλὰ πᾶς et καὶ πᾶς (quae forma consonantes sequitur: p. 12, 22 τὸν πανταχοῦ, p. 13, 1 τῆς πάσης, p. 19, 21 ἕως πάντα, p. 27, 8 σώματος· πᾶσι, p. 27, 10 πρὸς πάνθ', p. 31, 5 ἂν πάντες, p. 33, 3 πρὸς πάντας) neque nisi post consonantes exstet forma ἅπας etc.: p. 18, 17 δύναμιν ἅπασαν, p. 24, 2 γὰρ ἅπαντας, p. 26, 12 γενησομένας ἁπάσας, p. 29, 6 μὲν ἁπάντων, p. 29, 14 βελῶν, ἅπαντα,

e) coniunctionum et adverbiorum: ἆρα: ἆρα οὐκ p. 22, 8, κᾆτα: κᾆτα ἀδεῶς p. 5, 19, ἐνταῦθα: ἐνταῦθα ἧγε p. 18, 16; in ἀλλὰ autem hiatum plerumque rhetor elisione sustulit: p. 5, 12, p. 6, 19, p. 7, 19, p. 12, 1, p. 13, 19, p. 16, 20, p. 20, 4, p. 25, 15, p. 27, 5, 17, p. 28, 8, p. 30, 6, p. 31, 9, p. 33, 7, p. 35, 13, cum hiatus non exstet nisi p. 30, 16 in ἀλλὰ ἄλλως (consulto!) et p. 31, 8 in ἀλλὰ ἀποτμηθείς, ubi respecto exemplorum in quibus α elisum est, numero cum B et C ἀλλ' ἀποτμηθείς scribendum est.

2. Post breve ε inveniuntur hiatus: a) in particulis et coniunctionibus: γε quater: p. 11, 1, p. 15, 8, p. 29, 1, p. 31, 4 (γ' nusquam exstat), in δὲ septuagies ter, cum δ' inveniatur decies sexies), in οὐδὲ novies, in μηδὲ quater[1]), cum μηδ' codices praebeant bis; in τε: p. 3, 8 et p. 8, 11, in μήτε p. 24, 12, in οὔτε: p. 24, 13, 14, p. 27, 21 (bis), p. 30, 20 (τ' p. 35, 6, οὔτ' p. 30, 20), in ὥστε p. 9, 1, p. 27, 14 (ὥστ' p. 7, 3, p. 24, 9, 17), in ποτὲ p. 29, 22; b) post accusat. pronom. pers. με p. 16, 22 et σε p. 28, 17, p. 33, 17, p. 37, 2; c) in verbis: φέρε οὖν p. 8, 1, φεύγετε, ὦ p. 14, 15, ἀπόδοτε ἃς p. 14, 16, μέλλετε ἄνδρες p. 14, 24; d) in vocativo part.: ἀπιστούμενε, ἕστης p. 32, 12.

3. Post breve ι vocalis sequitur: in praepos. περὶ p. 15, 5 περὶ ἣν, sed pro ἐπὶ ante vocales semper scriptum est ἐπ': p. 3, 9, p. 4, 13, p. 9, 13, p. 14, 23, p. 15, 12, p. 26, 8, p. 36, 1, p. 37, 2.

4. Saepe quoque offendimus hiatum post ο vocalem: in τοῦτο: p. 5, 15 τοῦτο ἔμενεν, p. 5, 17 τοῦτό ἐστι, p. 7, 9 τοῦτο ἂν, p. 13, 13 τοῦτο ἦν, p. 18, 11 τοῦτο ἐξετάσατε, p. 19, 14 τοῦτο ἦν, p. 29, 18 τοῦτο ἐβούλετο neque legitur τοῦτ' nisi p. 35, 8 τοῦτ' εἶδε e mala Iacobsii coniectura; in τοιοῦτο: τοιοῦτο οἷον p. 20, 8; in αὐτό: αὐτὸ ἐξιοῦσα p. 20, 8; in termin. med.: p. 5, 9 ἐγένοντο ἄνδρες. In praepositionibus ἀπὸ et ὑπὸ hiatum non invenimus: ἀπ' exstat ante vocales p. 7, 19 bis et ὑπ' quater: p. 5, 6, 13, p. 6, 17, p. 27, 4.

Multo rarius inveniuntur hiatus post longas vocales et dipthongos:

1. post ᾱ vocalem: p. 27, 19/20 οὐδὲ ἀναγκαία ἡ ἐπίδειξις . . , καὶ ματαία ἡ σκέψις. Consulto suoque iure dixisse videtur p. 28, 15 δεξιὰ ἀνέμοις, ut verbum verbo melius opponeret,

[1]) p. 16, 11 codices dissentiunt: μηδὲ A, μηδ' B C.

2. post η (ῃ) vocalem quinque locis: p. 26, 6 εἴη ἐπίδειξις, p. 26, 11 νίκη ἐδυνάμωσε, p. 35, 14 ἐν ταύτῃ ἕστηκα (ἐνταῦθα pro ἐν ταύτῃ C), p. 35, 18 ὑγιῆ ἔχον, p. 37, 13 ἔστη Ἡρακλῆς. Incisa rhetorica, quae hiatum excusant, statuenda sunt p. 22, 1: οὐ γὰρ ἐν τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς σχήμασι καὶ τῇ στολῇ | ἀγάλλεσθαι χρὴ μόνον τὴν πολεμαρχίαν | ἀλλὰ κτλ., et p. 33, 9: Καλλιμάχου δὲ ἡ ἀρετὴ | ἀόριστός ἐστι καὶ φύσεως περιττοτέρα μόνη | καὶ τὴν ψυχὴν ὑπερβαίνει. Item p. 19, 3 ῥώμη ἀνθρώπων κρείττονι minus offendit, cum genetivus ἀνθρώπων non ad substantivum ῥώμη pertineat, sed ad comparativum κρείττονι. Verba ἀρετὴ ἦγεν (p. 8, 4) sunt corrupta. Pro verbo ἐξῆρχε, quod Polemo hoc sensu sine dubio non adhibuit, scribendum est ἐξῆγε, quo facto antecedens ἦγε locum non habet; nescio an genuina lectio sit οὐκοῦν τῷ μὲν σῷ παιδὶ καὶ ἀνάγκη τις ἦν· ἐξῆγε γὰρ κ.τ.λ. Hiatum p. 19, 24 ψυχὴ | ἐρίζουσα iam supra (p. 69) excusavimus;

3. ῐ antecedit vocalem p. 19, 10 in τουτὶ αὐτούς.

4. Quater invenitur hiatus post ω (ῳ): p. 19, 15 ἐν τούτῳ εἶναι, p. 28, 1 πειρωμένῳ ἀνδρί, p. 28, 4 τοσούτῳ ὄγκῳ, p. 35, 21 ἐγὼ ἕτοιμος.

5. Dipthongus αι praecedit vocalem tribus locis in terminationibus a) nomin. plur. decl. I: p. 37, 4 τέχναι ἀπρακτοῦσιν, b) infin. act.: p. 7, 19 παριέναι ἐπὶ λόγον, med.: p. 35, 8 ἐγγυᾶσθαι ἀνέχειν, c) tertiae pers. fut. med.: p. 15, 28 γενήσονται ἐκ; p. 25, 15 inter verbum γίνεται et negationem οὐκ pausam intercedere iam supra (p. 69) diximus.

6. Post dipthongum ει hiatus non exstat nisi in ἐδόκει ἑστάναι (p. 5, 16). Hiatum enim non efficiunt monosyllaba δεῖ (p. 32, 14 δεῖ ἀπομάχεσθαι) et εἰ (p. 25, 23 εἰ ἔξεστιν); item p. 69 excusavimus hiatum p. 32, 23 πλήθει ἡ τούτου pausa statuenda.

7. Ante vocales dipthongus οι non invenitur nisi in monosyllabis οἱ (p. 15, 11 οἱ ἀπήγαγον), σοί (p. 32, 4 σοὶ ἰσοστάσιος), τοι (p. 39, 2 τοι ἐπί).

8. Dipthongum ου sequitur vocalis semel: p. 14, 20 τροπαιούχου ἄνωθεν, sed etiam hic excusari potest fine primi coli enuntiationis post vocem τροπαιούχου posito: Δάτιδος δὲ κόπτειν τὴν κεφαλὴν τοῦ τροπαιούχου | ἄνωθεν ὁρμήσαντος καὶ ἀπράκτου μείναντος | ἐγείρεται κ.τ.λ. Pausae sunt statuendae in ἰδού, ὦ πάντες (p. 35, 21) et ἐξόδου, ἔρωτι (p. 5, 8).

De industria eiusmodi graves hiatus evitasse videtur Polemo p. 29, 19, ubi non dicit καὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτῷ ἄβατον εἶναι, sed αὐτοῖς ἄβατον εἶναι, quamquam antea dixit τὸν βασιλέως στρατόν; item hiatus tollendi causa videtur non dixisse ἀναγκαίαν τὴν νίκην αὐτῷ εἰργάζετο, sed transposito pronomine αὐτῷ: ἀναγκαίαν αὐτῷ τὴν νίκην εἰργάζετο. Eadem ex causa verisimile est cum p. 31, 9/10 non scripsisse ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῷ τῆς ψυχῆς κειμένης, sed transposuisse pronomen αὐτῷ, ut nunc legamus ἀλλ᾽ ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς ψυχῆς αὐτῷ κειμένης.

Quid? quod p. 9, 20 τοσοῦτον αὐτοῦ dicit, quamquam antea dixit τοσούτῳ καὶ, et ut p. 10, 12 exstat ἡ μὲν Καλλιμάχου, ita p. 10, 14 non ἡ δὲ Κυνεγείρου ἀρετή, sed ἡ Κυνεγείρου δ᾽ ἀρετὴ scriptum est, ut p. 10, 17 τὰ Κυνεγείρου δ᾽ ἔργα.

Crasi denique usus est p. 4, 9 (τοὐμοῦ), p. 5, 12 (οὑμός), p. 6, 21 (τοὔνομα), p. 7, 5, 10; 8, 5; 12, 24 (κἄν), p. 9, 11 (προὐμάχει), p. 19, 12 (τἄλλα), p. 10, 12 (τἀληθές), p. 30, 16 (τἀληθῆ).

Quae cum ita sint, elucet Polemonem non anxie studuisse concursum vocalium evitare: eum admisisse ubique hiatum post breves vocales α, ε, ι, ο et monosyllaba longa, sed operam dedisse, ne saepius vocalis sequeretur longam vocalem aut dipthongum in fine vocabulorum plurium syllabarum.

Quae lex admittendi hiatus post vocales breves, vitandi post longas vocales et dipthongos exceptis monosyllabis non est Polemonis solius propria, sed omnium illius temporis scriptorum, quibus ἐν λόγοις πολιτικοῖς artificiosa verborum compositio cordi erat, veluti Herodis Attici et Aelii Aristidis, de quibus hoc loco paulo fusius agere liceat.

In Herodis enim Attici oratione περὶ πολιτείας (ed. H. Hass in dissert. Lipsiensi a. 1880) inveniuntur permulti hiatus:

1. in pausis uniuscuiusque generis: p. 6, 19 εἶναι, ὅσῳπερ, p. 6, 20 ὑπερβάλλει, ὅσῳπερ, p. 6, 31 ἀσθενέστεροι, ὅπως, etc., 2. antecedente καὶ: p. 6, 42, etc., μὴ: p. 5, 15, etc., ὅτι: p. 8, 11 etc., 3. sequente οὖν: p. 9, 38, 4. post breve α: ἡμέτερα αὐτῶν (p. 5, 23), παρόντα ἐθεάσασθε (p. 7, 4), μετὰ Ἀθηναίων (p. 7, 26), ἄρχοντα οὐδένα (p. 8, 31), κυριώτερα ἡγεῖσθαι (p. 9, 28),

5. post ε: γε ἔχοντες (p. 7, 41), οὔτε αὐτός (p. 5, 3), οὔτε ἄρχοντα (p. 8, 31), μήτε ὅπλα (p. 9, 1), μηδὲ ἄλλη (p. 9, 1), ὥστε οὐδαμῇ (p. 9, 12), ὥστε ἀφελόντες (p. 9, 20), οἴεσθε αὐτόν (p. 6, 16),

6. post breve ι: περὶ αὐτῶν (p. 5, 8), ἥκουσι ὑπέρ (p. 8, 6),

7. post ο: ἠδικεῖτο ὑπό (p. 7, 35), ὑπὸ Ἀθηναίων (p. 7, 35), πρὸ ἡμῶν (p. 8, 3), τοῦτο ἥξουσι (p. 9, 29).

Rarissime autem ante vocales inveniuntur vocales longae et dipthongi:

1. vocalis η semel tantum: τύχη ἄνευ (p. 5, 16),

2. dipthongus ει: p. 8, 40 προσήκει ὀλιγαρχίας λέγειν (vox ὀλιγαρχίας non pertinet ad verbum προσήκει, sed ad verbum λέγειν), in monosyllabo εἰ p. 9, 29, ut Reiskius recte coniecit,

3. dipthongus οι: p. 9, 10 πλησίοι εἶναι (εἶναι et reliquae eiusdem verbi formae (ἐστί, ἦν etc.) quodammodo cum antecedenti vocabulo coalescunt).

Nullus omnino hiatus invenitur post ω et dipthongos αι et ου.

Item Aristides rhetor, si textui qualem Dindorfius praebet, fides habenda est, leves illos hiatus ubique admisit, graves autem in aliis orationibus accuratissime vitavit, in aliis neglexit.

Si singulas orationes spectamus, res se hunc in modum habet:

I. Ne uno quidem loco quo legitimus non est, hiatum gravem, ut vocalis sequatur vocalem longam aut dipthongum, praebent orationes 1. quinque Leuctricae (I 33—37 Dind.), 2. Συμμαχικὸς α' et β'[1]) (I 38 et 39), 3. Ῥοδίοις περὶ ὁμονοίας (I 44), 4. Ἀπελλᾶ γενεθλιακός (I 10), 5. Προσφωνητικὸς Σμυρναϊκός (I 22), 6. Ὑπὲρ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνης (I 31), 7. Ὑπὲρ τῆς πρὸς Ἀθηναίους εἰρήνης (I 32), 8. Λαλιὰ εἰς Ἀσκληπιόν (I 6), 9. Ἐπιστολὴ περὶ Σμύρνης (I 41)[2]), 10. Πρὸς Λεπτίνη περὶ ἀτελείας (II 54).

II. Paucos tantum graves hiatus praebent: 1. Παναθηναϊκός (I 13), 2. Πρεσβευτικὸς πρὸς Ἀχιλλέα (II 52), 3. περὶ ὁμονοίας ταῖς πόλεσιν (I 42), 4. Εἰς τὸν Σάραπιν (I 8), 5. Πρὸς Πλάτωνα περὶ ῥητορικῆς λόγος πρῶτος (II 45), 6. Περὶ τοῦ πέμπειν βοήθειαν τοῖς ἐν Σικελίᾳ (I 29), 7. Εἰς τὸ ἐναντίον (I 30),

---

[1]) P. 502, 20 sq. (Iebb.) non est recipienda lectio codicum ΘΕ ἦ δέξασθαι ἡμᾶς συμμάχους, ἢ γενέσθαι αὐτοὶ σύμμαχοι, sed vulgata ἢ δέξασθε . . . ἢ γένεσθε . . . et eiusdem paginae l. 5 sq. legendum est ὅταν τῷ τοιούτῳ ταὐτὰ συμπράττητε.

[2]) P. 513, 17 scribendum est cum Iebbio εὔχεσθαι νομίζουσιν ἄνθρωποι, neque addendum cum codicibns *HLN* adverbium οὕτω post εὔχεσθαι.

8. Εἰς Ἐτεωνέα ἐπικήδειος (I 11), 9. Ῥοδιακός (I 43), 10. Ὑπὲρ τῶν τεττάρων (II 46), 11. Πανηγυρικὸς ἐν Κυζίκῳ περὶ τοῦ ναοῦ (I 16)[1], 12. Πρὸς Δημοσθένη περὶ ἀτελείας (II 53)[2], 13. Μονῳδία ἐπὶ Σμύρνῃ (I 20), 14. Κατὰ τῶν ἐξορχουμένων (II 50) 15. Πρὸς τοὺς αἰτιωμένους ὅτι μὴ μελετῴη (II 51), 16. Ἐλευσίνιος (I 19).

III. In singulis paginis Iebbianis singulos fere hiatus exhibent:

1. Μαντευτοί. Ἀθηνᾶ (I 2), 2. Σμυρναϊκὸς πολιτικός (I 15), 3. Περὶ τοῦ παραφθέγματος (II 49), 4. Ἡρακλῆς (I 5), 5. Αἰγύπτιος (II 48).

IV. Binos fere in singulis paginis offendimus hiatus graves in orationibus quae inscribuntur:

1. Εἰς Δία (I 1), 2. Ῥώμης ἐγκώμιον (I 14), 3. Ἀσκληπιάδαι (I 7).

V. Ternos fere denique in singulis paginis hiatus graves praebent:

1. Εἰς βασιλέα (I 9), 2. Ἰσθμικὸς εἰς Ποσειδῶνα (I 3), 3. Διόνυσος (I 4), 4. sacrae orationes quinque (I 23—27).

Itaque iam dubitari nequit quin Polemo ne in vitando quidem hiatu neglegentiorem se praebuerit optimis illius temporis scriptoribus.

ββ) De periodorum ratione atque structura.

Quoniam quam accurate declamationes dispositae sint, supra cognovimus, etiam in quaestione de periodorum ratione atque structura instituenda partes singulae per se tractandae sunt. Namque rhetoribus secundum genera et partes orationum genus dicendi probatum esse constat.

1. Itaque primum agendum est de enuntiationum compositione, quam exordia praebent.

Sponte omnia in partes non nimis exiguas discedunt. Concinnitas nulla invenitur, nihilominus ars quaedam et diligentia agnoscenda est. Pauci enim tantum exstant verborum ambitus,

---

[1]) P. 237, 12 scribendum esse puto ἀλλ' οἱ μὲν κομίζονται, οὐρίᾳ τὰ νῶτα ἐφέντες, εἰς τὸ πέλαγος transpositis verbis τὰ νῶτα, quae ante κομίζονται locum non habent. Quo facto hiatus οὐρίᾳ ἐφέντες sublatus et hiatus κομίζονται οὐρίᾳ intercedente pausa excusatus est.

[2]) P. 2, 22 non scripsit rhetor κατὰ σαυτοῦ αὐτός, sed κατ' αὐτὸς σαυτοῦ!

qui λέξιν κατεστραμμένην non exhibeant: in ceteris aut enuntiatio secundaria aut participialis structura enuntiationi primariae praecedit aut enuntiationes per particulas correlativas quae dicuntur conexae et colligatae sunt, quibus periodis nonnunquam clausula quaedam addita est ratione εἰρομένῃ, in qua vis et cursus orationis minuitur et consistit. Nusquam autem enuntiationes monocolae per particulam καὶ antecedentibus adiunctae sunt.

Videamus singula.

1. Incipit prior declamatio a κατεστραμμένῃ periodo ἐπειδὴ . . . χρὴ . . . | φημὶ . . ., additis duabus participialibus appositionibus, quarum ex altera eiusdem generis tertia pendet. 2. Sequuntur duae periodi inter se per μὲν — δὲ et τοσοῦτον — ὅσῳ conexae cum clausula καὶ τὸ σύμπαν . . . 3. Periodum οὐ . . . ἀλλ', cui inserta est alia ὅστις . . . λέγῃ | τὸν πλεῖστον . . . διαθήσεται excipit enuntiatio relativa. 4. Per contentionem colligata sunt οὕτως . . . εἰ δὲ μὴ . . .

Exordii alterius declamationis initium facit periodus, cuius alterum membrum altera facta est periodus, cuius altera pars item divisa est, ut tertia exsistat periodus: 1. τὸν μὲν . . . ἐμοὶ δὲ αὐτῷ μὲν . . . διὰ δὲ . . . εἰ . . . κρίνεται | δείξω . . . Paulo infra l. 18 sq. similis invenitur comprehensio: ζῶν μὲν . . . εἰ δὲ . . . (periodus prima), εἰ . . . | ὑβριεῖται (periodus altera), cum tertia sit ἀντικειμένη: καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἀρετὴν ὑβριεῖται | τὴν μὲν . . . τὴν δὲ . . . In § 4 eadem ratione duae periodi sunt colligatae: ἀγαθὸς μὲν . . . ἥττηται δὲ . . . τοσοῦτον, | ὅσον.

Non congruit igitur exordiorum compositio cum iudicio a Guil. Schmidio lato, qui de compositione declamationum nostrarum in universum verba faciens dicit: »Vorherrschend ist die Aneinanderreihung kurzer Glieder . . . selten dass einmal ein Ansatz zur λέξις κατεστραμμένη sich zeigt« etc., quamquam periodi non sunt contortae, sed simplices. Ut praeterea rhetor gravem hiatum in his partibus nullum admisit, sic exordia ne figurarum quidem ornamento carent.

Quarum primum locum obtinent traiectiones, quae singulis verbis totique dictioni acrem quandam afferunt vim. Aut enim verba traiecta posita sunt in initio aut in fine enuntiationum i. e. locis insignibus, veluti p. 3 non dicit: τὸν ἐροῦντα . . . οἰκεῖον εἶναι τοῖς κειμένοις, sed οἰκεῖον εἶναι τοῖς κειμένοις τὸν ἐροῦντα, p. 4, 16 ταῖς ὑμετέραις φιλοτιμίαις τὰ τῶν παίδων συγκινδυνεύουσιν,

aut verba coniungenda proximeque ponenda intermissis verbis separantur, veluti p. 3, 11 τὸ πάντων ἀξιολογώτατον τῶν . . ., p. 4, 5 τιμῆς ἄξιος πλείονος Καλλιμάχου Κυνέγειρος, p. 4, 11 ἐγὼ δ' αὐτοῦ τοσοῦτον ἐπειπεῖν τῷ τάφῳ δικαιότερος, ubi simplex ordo verborum erat ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δικαιότερος αὐτοῦ ἐπειπεῖν τῷ τάφῳ; similiter p. 4, 14 ὁμότιμοι πάντων αἱ χεῖρες τῇ Κυνεγείρου δεξιᾷ, p. 7, 10 τὸν μὲν τῆς πόλεως ἐπαινῶ νόμον, p. 17, 17 παντὸς ἄλλου πρέπω μᾶλλον, p. 17, 22 τῆς πάσης ὑμῖν νίκης, p. 17, 23 τὸ μέγιστον παρασχοῦσαν τῶν ἐν . . ., p. 18, 1 νεκρὸν θανάτου κρείττονα, p. 18, 5 τὸν ὑπὸ τῆς Ἀσίας ὅλης ὅτι τέθνηκεν ὁμολογῆσαι βεβιασμένον. Saepe etiam verba sibi quodammodo opposita nullis intermissis composuit, quo acrius aures percuterent: p. 3, 8 τοῖς κειμένοις τὸν ἐροῦντα, p. 4, 4 ἐγὼ δ' αὐτοῦ, p. 4, 6 Καλλιμάχου Κυνέγειρος, p. 4, 8 ἀρετὴ σχήματος, p. 4, 14 πάντων αἱ χεῖρες τῇ Κυνεγείρου δεξιᾷ, p. 4, 16 ταῖς ὑμετέραις φιλοτιμίαις τὰ τῶν παίδων, p. 18, 1 νεκρὸν θανάτου.

Etiam chiasmum adhibuit: p. 4, 6 Καλλιμάχου Κυνέγειρος, στρατιώτης ἀγαθὸς ἀπαθοῦς νεκροῦ, p. 4, 14 ubi duae enuntiationes chiasmum efficiunt, cum prima verba prioris ultimis alterius, ultima prioris primis alterius, media mediis respondeant, p. 18, 9 ὅσον οἱ κείμενοι τῶν ἑστηκότων καὶ θάρσους ἀγαθοῦ νεκρὸς οὐχ ὁλόκληρος.

Isocola desunt; annominationis generum inveniuntur tria exempla: p. 4, 10 λέγῃ τὸν λόγον (σχῆμα ἐτυμολογικόν), p. 4, 17 δικαιότερος κρατεῖν, ἐπεὶ καὶ κρατῶν ἀπέθανεν, p. 17, 21 καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἀρετήν. Parechesis denique haud scio an sit statuenda p. 3, 10 μοι προσήκειν μάλιστα, p. 4, 2 μέρος μεμαχημένον, p. 4, 17 κρατεῖν Κυνέγειρος.

2. Narrationum quoque compositio est plerumque κατεστραμμένη. Ipsarum autem λέξις fit propria magisque ἀφελὴς et soluta, quam quae in exordiis invenitur, cum, id quod rhetor in exordiis ne uno quidem fecit loco, non modo saepius singulas enuntiationes sola particula καὶ agglutinaverit, veluti p. 6, 4 καὶ καθ' ἕκαστον . . ., p. 6, 8 καὶ χεῖρες . . ., p. 6, 13 καὶ νεκρὸς εἷς . . ., p. 18, 15 καὶ τῷ στρατηγῷ . . ., p. 19, 24 καὶ εἰς τὴν ἀδύνατον . . ., sed etiam plures eadem ratione coniunctae inveniantur, ut polysyndeta exsistant, quae et accuratius enarrandis et amplificandis rebus de quibus agitur optime serviant, veluti p. 5, 15 sq. κατεσχέθη καὶ . . . ἔμενεν . . . καὶ ἐδόκει . . ., p. 5, 20 sq. ἐπεξῆλθε . . . καὶ . . . ἐπέβη . . . καὶ . . . ἐναυμάχησεν . . ., p. 19, 1 sq. ἔστη . . .

καὶ . . . ἐδέχετο . . . καὶ . . . συνεπλάκη, p. 19, 13 sq. ἐπεχέοντο . . . καὶ . . . ἐστοχάζοντο . . . καὶ . . . ἦν . . ., p. 20, 5 sq. μένειν καὶ καρτερεῖν . . . καὶ μάχεσθαι. Atque etiam singula substantiva congesta sunt: p. 19, 16 sq. ῥώμη . . . καὶ τόλμη . . . καὶ παντὶ θυμῷ, p. 19, 16 sq. βελῶν καὶ κοντῶν καὶ ξιφῶν καὶ παντοδαπῶν βλημάτων, p. 19, 19 sq. πύργος ἢ τεῖχος . . . ἢ ἀντίτυπος πέτρα neque non participia: p. 20, 19 sq. τὰ μὲν πεπονηκότες, τὰ δ' ἀφωπλισμένοι, τὰ δὲ πεφοβημένοι, neque asyndeton deest item augendae rei aptissimum p. 5, 5 sq. Accedit frequens participiorum usus, vel propterea insignis, quod narrationem reddit brevem, quae, ut iam supra commemoravimus, plerisque rhetoricae artis magistris probabatur. Hiatus exstant graves p. 5, 16 ἐδόκει ἑστάναι, p. 19, 3 ῥώμη ἀνθρώπων, p. 19, 15 ἐν τούτῳ εἶναι, qui nescio an admissi sint, ut voces ἐδόκει, ῥώμη, τούτῳ maiorem accipiant vim.

Quae praeter polysyndeton et asyndeton adhibitae sunt figurae, plurimae amplificando inserviunt: traiectiones: p. 5, 20 πρὸς αὐτὴν ἐπεξῆλθε τὴν ἠόνα, p. 5, 24 μιᾶς δὲ Φοινίσσης . . . εἴχετο, p. 6, 7 ὡς ὀλίγη κατεμέμφετο τῇ φύσει, etc., ἀντιθέσεις artificiosae: p. 6, 12 sq. Κυνέγειρος μὲν ἄνευ χειρῶν ναυμαχῶν, ἡ χεὶρ δὲ ἄνευ Κυνεγείρου διώκουσα et p. 21, 4 sq. παρὰ μὲν τὴν πρύμναν ἔπεσεν ἡ χείρ, παρὰ δὲ τὴν χεῖρα αὐτός, chiasmus: p. 19, 3 sq. τόλμη παραλόγῳ καὶ παντὶ θυμῷ, p. 19, 19 sq. τεῖχος ἄρρηκτον ἢ ἀντίτυπος πέτρα, p. 20, 21 ἔφυγον εἰς τὰς ναῦς καὶ τὴν θάλασσαν περιέβλεπον, anaphora: p. 19, 4 sq. καὶ πᾶσι συνεπλάκη . . . καὶ πᾶσιν ἐξήρκεσεν, p. 19, 13 sq. Καλλιμάχῳ πάντες ἐπεχέοντο καὶ Καλλιμάχου πάντες ἐστοχάζοντο. Annominationis contra concinnitatisque et isocolorum figurae, quas Gorgias, Isocrates aliique generis dicendi demonstrativi artifices tantopere adamabant, ne in narrationibus quidem nisi perpaucae exstant: παρηχήσεως unum optimumque exemplum invenitur p. 19, 10 ἐργασάμενος φόνον καὶ φόβον — isocolorum autem alterum (p. 19, 13 Καλλιμάχῳ πάντες ἐπεχέοντο καὶ Καλλιμάχου πάντες ἐστοχάζοντο) anaphora grave et egregium fit, alterum (p. 6, 12 Κυνέγειρος μὲν ἄνευ χειρῶν ναυμαχῶν κ.τ.λ.) contentione artificiosa, qualem chiastico ordine verborum etiam p. 5, 16 offendimus. Oxymoron bis adhibuit rhetor (p. 5, 18 σχῆμα ζῶντος ἐν νεκρῷ σώματι et p. 5, 22 ἐναυμάχησεν ἐκ γῆς), sed neutrum est quaesitum, immo utrumque propter argumenti naturam se ipsum quasi offert, ita ut illorum altero etiam Thucydides usus sit.

3. Venio ad argumentationes, in quibus primum de enthymematum argumentationumque, quae toti parti nomen dederunt, forma atque structura agendum est. Partim rhetor Cynegiri factum Callimachi facto solum opposuit nulla conclusione aut ratione addita, ut qui audit ipse ex eorum repugnantia concludere debeat, utrius res gestae sint meliores, partim eiusdem generis contentiones singulis rationibus aut conclusionibus auctae sunt, veluti p. 6, 19 sq. ἀλλ᾽ οὑτοσί φησιν εἶναι πολεμάρχου πατήρ, ἐμὲ δὲ τῶν ἀκολουθησάντων ἑνός. οὐκοῦν ὁ μὲν κ.τ.λ., p. 6, 22 sq. ὁ μὲν οὖν πολέμαρχος κλήρῳ καὶ τύχῃ γίνεται· οὔκουν ἀρετῆς κ.τ.λ.· ἡμεῖς δὲ νῦν . . . ὥστ᾽ οὐδὲν κ.τ.λ., p. 8, 3 sq. οὐκοῦν τῷ μὲν σῷ παιδὶ καὶ ἀνάγκη τις ἦν· ἐξῆγε γὰρ κ.τ.λ.· ὁ δὲ ἐμὸς υἱὸς κ.τ.λ., p. 9, 3 sq., p. 9, 10 sq., p. 9, 12 sq., p. 9, 22 sq., p. 10, 3 sq., p. 24, 15 sq., p. 25, 23 sq., p. 27, 7 sq.

Item argumentationes ex consequentibus (veluti p. 7, 7 sq. δεδήλωται δὲ καὶ τῷ νόμῳ τὸ μὴ τοῖς κ.τ.λ.· εἰ γὰρ εἰκὸς ἦν κ.τ.λ., p. 7, 13 sq. ταῦτα διοριζομένῳ Μιλτιάδην ἀμφισβητεῖν ἔδει τοῦ λόγου· καὶ γὰρ στρατηγός ἐστιν, καὶ τὴν κ.τ.λ.· νῦν δὲ ἡμῖν κ.τ.λ., p. 21, 22 sq., p. 22, 3 sq., p. 22, 8 sq., p. 22, 11 sq., p. 23, 8 sq., p. 23, 17 sq., p. 26, 3 sq., p. 26, 11 sq.) structuram non artificiosam partiumque ordinem certum praebent. Consulto autem argumentationes breves adhibuit. Neque enim minuere voluit vim ἀγῶνος, neque dubium est quin futurum fuerit, ut illa vis minueretur, si adhibuisset ratiocinationes plurium partium, quae in orationibus epidicticis generis laudativi locum suum habent qualesque Isocrates amavit, Demosthenes raro adhibuit.

Eadem ex causa cum ab una argumentandi parte ad aliam transit, non pluribus verbis utitur, sed particula sola transitum facit. Enthymematum auctoritatem collationibus nonnunquam auxit: p 9, 17 sq. ὅσῳ δὴ τὸ δρᾶν τοῦ πάσχειν γενναιότερόν ἐστι . . . τοσούτῳ καὶ Καλλιμάχου Κυνέγειρος θαυμασιώτερος κ.τ.λ., p. 24, 22 θαλάσσης ἐπιχωριαζούσης δίκην, p. 25, 11 sq. οὕτω γὰρ δὴ καὶ γυναῖκες ἀνδράσιν ἐπιτίθενται καὶ κύνες κατὰ λεόντων θρασύνονται, p. 26, 8 sq. ὥσπερ τὰ θεμέλια τῶν οἰκοδομημάτων καὶ τῶν νεῶν αἱ τρόπεις καὶ πάντα ὅσα πρῶτα καὶ τὴν ἀρχὴν ἰσχυρὰν ἔχει, p. 26, 11 sq. ὅπερ δὲ ἡ Μαραθῶνι νίκη ἐδυνάμωσε πρὸς τὰς αὖθις γενησομένας ἁπάσας κατὰ τῶν βαρβάρων, τοῦτο κ.τ.λ., ad quas collationes accedunt sententiae neque futiles neque insulsae: p. 9, 21 sq. ἡ δὲ ἀγαθὴ προαίρεσις εἰς τὰ καλὰ καὶ ἰδιώτερόν ἐστι καὶ ἐνδικώτερον, p. 21, 26 sq.

οὐ γὰρ ἐν τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς σχήμασι καὶ τῇ στολῇ ἀγάλλεσθαι χρὴ μόνον τὴν πολεμαρχίαν, ἀλλὰ καὶ ταῖς τῶν ἔργων τιμαῖς ἀξιοῦσθαι τὰς ἀρχάς, p. 25, 7 ἔστι δὲ τὸ μὲν ἄκρας εὐψυχίας καὶ περιττῆς τινος ἀρετῆς τῶν κρατίστων πολέμων αὐτοὺς ὑφίστασθαι, τὸ δὲ παντὸς ἤδη καὶ τοῦ τυχόντος διώκειν τὸν φεύγοντα καὶ τοῖς τετραμμένοις ἐπεμβαίνειν, p. 25, 16 sq. ἀρετῆς δὲ ἀγὼν ἐν ἀντιπάλῳ μὲν <τῷ inseruit Foerster> τῆς δυνάμεως, ἀσταθμήτῳ δὲ τῷ τῆς τύχης κρίνεται.

Sequitur, ut de enuntiationum compositione et periodorum ratione, quali sophista in argumentationibus usus sit, agamus.

Etsi comprehensionum structura, qualem altera declamatio praebet, non ex omni parte cum compositione prioris declamationis congruit, cum in hac contentiones per particulas μὲν — δὲ conexae longe primum locum obtineant solaeque fere adhibitae sint, in illa contra ad eiusmodi contentiones accedant pari fere numero periodi aliae, in quibus apodosis protasin sequitur (οὗ — τούτου, similia) et in illa sola figurarum nonnullarum exstent exempla (veluti prosopopoeia et interrogationes) — tamen in universum utraque argumentatio eadem vi lectorem non minus quam auditorem movet, ut non nisi arte factum esse, ut idem rhetor alias aliter componeret orationes appareat. Est autem compositio pariter atque in exordiis et narrationibus maximam partem κατεστραμμένη. Λέξις εἰρομένη praecipue p. 7 conspicitur, ubi inde a linea septima usque ad finem paginae, exceptis structuris duabus periodicis εἰ γὰρ εἰκὸς ἦν | πάλαι κ.τ.λ. et καὶ γὰρ στρατηγός ἐστιν . . . καὶ τὴν μεγίστην κ.τ.λ., tota oratio συνδέσμῳ μία fit. Praeter hunc locum eiusmodi ambitus verborum neque continuo ordine neque nisi pauci adsunt: p. 22, 8, p. 23, 2, p. 25, 11, p. 26, 4, p. 26, 7, p. 26, 24. Languidam autem atque certamini, quod in argumentatione imprimis locum habet, parum aptam speciem dictionis ne ille quidem locus exhibet, cum propter enuntiationum brevitatem, tum propter exiguum enuntiationum numerum, quae συνδέσμῳ una fiunt comprehensio. Sic dicit lin. 9 sq. ἐγὼ δὲ καὶ πάντως αἱρετὸν εἶναί φημι τὸν ἐροῦντα | κἂν οὐ πολέμαρχος οὐδὲ πολεμάρχου υἱὸς ᾖ pariterque βελτίων γε μὴν καὶ δικαιότερος λέγειν, | ὅστις ἀριστεῖα ἔχει, neque aliter aliae huius generis enuntiationum complexiones binis constant partibus, veluti p. 22, 18, p. 25, 11, p. 26, 7, p. 26, 14/15. Atque etiam comprehensionum λέξεως κατεστραμμένης, quae proprie periodi appellantur, plurimae bina membra brevitate non nimia, sed insigni praedita

aut inter se opponuntur, aut particulis pronominibusve correlativis conectuntur et colligantur, veluti p. 6, 19 sq. ἀλλ' οὑτοσί φησιν εἶναι πολεμάρχου πατήρ, | ἐμὲ δὲ τῶν ἀκολουθησάντων ἑνός, p. 7, 5 sq. ἐπολεμάρχησε μὲν οὖν κἂν ἕτερος λαχών, | τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἔργων ἀρετὴ καὶ τόλμα φέρει μόνη, p. 8, 9 sq. ἀλλὰ καὶ Καλλίμαχον μὲν νόμος, Κυνέγειρον δὲ τὸ φρόνημα παρέταττεν, p. 21, 17 sq. καὶ γὰρ δίκαιον οὗ ζῶντος ἦν ἡ κατὰ τὸν πόλεμον ἡγεμονία, | τούτου καὶ τεθνεῶτος εἶναι τὰς πρώτας τιμὰς ἐπὶ τῷ τάφῳ, p. 21, 19 sq. ἡμεῖς ἤγομεν, | ἡμεῖς ἐροῦμεν, p. 21, 20 sq. ἡμεῖς ὡπλίζομεν, | ἡμεῖς ἐπαινεσόμεθα, p. 21, 21 sq. παρ' ἡμῶν ἦν τὰ συνθήματα, | παρ' ἡμῶν ἔστω καὶ τὰ ἐγκώμια, multaque alia exempla, quae enumerare longum est.

Hae praecipue periodi reddunt orationem vividam et acrem — reliquae ita fere compositae sunt, ut periodorum, quales modo cognovimus, aut alteri membro aut utrique membra alia sint addita, neque tamen nisi pauca (veluti p. 6, 20 sq. οὐκοῦν ὁ μὲν ἱκανῶς τετίμηται | καὶ τοὔνομα τῆς ἀρχῆς ἔχει παραμύθιον, || ἐμοὶ δὲ ὀφείλεται τιμῆς παραμυθία, p. 23, 5 ὅταν γὰρ ὁ πατὴρ αὐτοῦ λέγων τὸν λόγον ἀναβιβάσῃ Καλλίμαχον, || τότε φωνὴν αὐτῷ δότε, | ἐπιλεῖπον τοῦτο πρὸς πίστιν σωτηρίας μόνον ἐν τῷ σχήματι, p. 6, 22 sq. ὁ μὲν οὖν πολέμαρχος κλήρῳ καὶ τύχῃ γίνεται· | οὔκουν ἀρετῆς οὐδὲ ἀξιώματός ἐστι τεκμήριον (ἡ πολεμαρχία). || ἡμεῖς δὲ νῦν ἐξ ἔργων, οὐκ ἐξ ὀνομάτων φιλοτιμούμεθα, | ὥστ' οὐδὲν κοινωνεῖ τοῖς δικασταῖς τῆς παρούσης ἁμίλλης ἡ τῆς πολεμαρχίας ἀξίωσις, p. 9, 17 sq. ὅσῳ δὴ τὸ δρᾶν τοῦ πάσχειν γενναιότερόν ἐστιν | καὶ τοῖς οἰκείοις ὠφελιμώτερον, || τοσούτῳ καὶ Καλλιμάχου Κυνέγειρος θαυμασιώτερος | καὶ τοσοῦτον αὐτοῦ προτιμότερος, p. 9, 12 sq. καὶ Καλλίμαχος μὲν ἐξ ὧν ἔπαθε παράσημος ἦν· | τὸ γὰρ πλῆθος τῶν ἐπ' αὐτὸν ἐνεχθέντων βελῶν ἀνέστησεν αὐτόν· || Κυνέγειρος δὲ ἐξ ὧν ἔδρασε θαυμάζεται, | πέμπων τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ὥσπερ ἀποστόλους | καὶ τῇ δεξιᾷ πρὸς τὴν Φοινίκων εἰρεσίαν ἁμιλλώμενος, p. 23, 8 sq. εἰ μὲν γὰρ Μιλτιάδης ὁ στρατηγὸς ἠμφισβήτει τοῦ λόγου, | παρεχώρησα ὡς ἀρχῇ μείζονι· || καὶ γάρ τοι τὸν ἀποιχόμενον ἄρχοντα ἔλαττον ἢ πρότερον γέρας σχεῖν οὐ συγχωρεῖν εἰκός ἐστι | τὸ τῆς μοίρας ἐνδεὲς τῷ πλείονι τῆς τιμῆς παραμυθουμένους, p. 24, 20 sq. Καλλίμαχος μὲν οὖν ἐν τῇ τῶν δεινῶν ἀκμῇ τοῖς βαρβάροις παρετάξατο | καὶ θαλάττης ἐπιχωριαζούσης δίκην ἐκ τῆς ἠόνος εἰς τὴν Ἀττικὴν τὴν Ἀσίαν ῥέουσαν ἀπεώσατο, | ἐν ᾧ πᾶς ὁ κίνδυνος καὶ τῆς ἀρετῆς ὁ καιρὸς ἦν· || Κυνέγειρος δὲ φευγόντων ἤδη πεφοβημένων, | ὑπὸ τοῦ Καλλι-

μάχου τετραμμένων, δεδιωγμένων, | εἰς τὴν θάλασσαν συνεληλαμένων, | ἐν ταῖς ναυσὶν ὄντων, | μιᾶς νεὼς πρύμνης ἔσχετο[1]), alia), aut utrumque membrum aut alterum nova fiat periodus, veluti: p. 9, 5 sq. ἐδεῖτο δὲ ἡ μάχη τῶν διωκόντων, οὐ τῶν ἑστηκότων· || τὸ μὲν γὰρ ἀρετῇ καὶ ῥώμῃ καὶ θυμῷ καὶ τόλμῃ καὶ λογισμῷ | τὸ διώκειν τοὺς πολεμίους καὶ τρέπεσθαι, | ἡ δὲ στάσις πολλάκις ἐκπλήξει μόνῃ καὶ φόβῳ γίνεται, p. 24, 12 sq. ὧν δὲ Καλλίμαχος ἐλαμπρύνετο, || τούτων οὔτε εἰς Κυνέγειρον οὔτε εἰς ἄλλον ἔστι ποιήσασθαι τὴν ἀναφοράν, | ἀλλὰ μόνον αὐτὸν τὸν πεποιηκότα, p. 25, 7 sq. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἄκρας εὐψυχίας καὶ περιττῆς τινος ἀρετῆς | τῶν κρατίστων πολέμων αὐτοὺς ὑφίστασθαι, || τὸ δὲ παντὸς ἤδη καὶ τοῦ τυχόντος | διώκειν τὸν φεύγοντα καὶ τοῖς τετραμμένοις ἐπεμβαίνειν), aut denique comprehensionum maximi ambitus in utraque aut altera parte et compositio εἰρομένη et κατεστραμμένη inveniatur, veluti p. 8, 3 sq. οὐκοῦν τῷ μὲν σῷ παιδὶ καὶ ἀνάγκη τις ἦν· | ἐξῆγε γὰρ κἂν τοῖς πρώτοις ἔταττεν αὐτὸν ἡ πολεμαρχία· || ὁ δὲ ἐμὸς υἱὸς οὐκ ἀρχὴν αἰδούμενος | οὐδὲ ὑπὸ τῆς ἡγεμονίας δυσωπούμενος | οὐδὲ ἀκολουθῶν ὀνόματι, | αὐτοκράτορι δὲ ἀρετῇ καὶ καθαρᾷ προθυμίᾳ χρώμενος τοιοῦτος ἐφάνη, p. 8, 13 sq. Καλλίμαχος μὲν καὶ πρεσβύτερος ὤν, | ὥστε καὶ ῥώμην καὶ πεῖραν ἔχων πλείονα, | καὶ μέλλων ἐλάττονος ἀμελήσειν βίου | πολλὰ μὲν εἶχε τὰ σύμμαχα· | θαυμαστὸν δὲ οὐδὲν εἰ κινδυνεύειν ἐτόλμησεν. || Κυνέγειρος δέ, ἅτε μειράκιον ἐξιών, | ἐκ πλείονος μὲν μεγαλοψυχίας τοῦ πλείονος περιεῖδε βίου | οὐδὲ τὸ τῆς νεότητος ἄπειρον καὶ ἀπόμαχον ἐνέβαλε πολλήν τινα τῇ τούτου τόλμῃ περιουσίαν, p. 10, 3 sq. ἔτι δέ, τοῦ μὲν τὸ θαυμαστὸν ἀναίσθητόν ἐστιν· | ἐν γὰρ τῷ μετὰ θάνατον βεβηκέναι δόξαν ἡ χάρις οὐκ ἔχει· | ἀρετὴ γὰρ οὐκ ἔστιν ἄψυχος· || Κυνέγειρος δὲ εἰδὼς καὶ συνιεὶς | καὶ δριμείας μὲν ἀλγηδόνας τῆς χειρὸς τεμνομένης ὑπὲρ τοῦ παντὸς στρατοπέδου καρτερῶν, | τόλμῃ δὲ τοῦ δεινοῦ τὸ καλὸν πρότερον ποιούμενος· | ὥστε παρ᾽ ἀμφοτέρων αὐτῷ δικαίως ὀφείλεται | θαῦμα μὲν ὧν πέπονθεν, | ἔπαινος δὲ ὧν πεποίηκεν, p. 24, 4 sq. ὧν δ᾽ οἱ πειθόμενοι καὶ κελευόμενοι ποιοῦσιν, | αἴτιοι τούτων οἱ πείσαντες καὶ κελεύσαντές εἰσιν, | ὥσπερ μαθητῶν μὲν παιδεύσεως οἱ διδάσκαλοι, | χορῶν δὲ ᾠδῆς οἱ χοροδιδάσκαλοι, | ναυτῶν δὲ εὐπλοίας οἱ κυβερνῆται, || ὥσθ᾽ ὧν Κυνέγειρος ἐτόλμησεν, | καὶ τούτων Καλλίμαχος διδάσκαλος, p. 25, 8 sq, p. 25, 18 sq. ἃ μὲν οὖν Καλλίμαχος ἠρίστευσεν, | ἐν τῷ χαλεπῷ τοῦ δρᾶν καὶ φοβερῷ τοῦ παθεῖν ἐγένετο, || ἃ δὲ ἠθέλησε Κυνέγειρος, | ἐξουσία μὲν τοῦ ποιεῖν ἦν, | ἄδεια δὲ τοῦ μὴ παθεῖν |

[1]) Sic scribendum esse infra (p. 93) accuratius demonstrabo.

ἤδη τῶν πολεμίων τὸ χεῖρον ὡμολογηκότων καὶ τὴν ἀναγκαίαν σωτηρίαν ποριζομένων φυγῇ, alia. Neque his vis et vigor deest et propter contentiones et propter brevitatem membrorum. Sed etiam ne ubertas quaedam deesset, operam dedit; nam cum singulorum verborum tum dictionum aut opposuit contraria (veluti p. 7, 2 ἐξ ἔργων, οὐκ ἐξ ὀνομάτων, p. 7, 19 οὐκ ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλ' ἀπ' ἀρετῆς, p. 9, 6 τῶν διωκόντων, οὐ τῶν ἑστηκότων, p. 25, 15 sq. οὐκ ἐξ οἰκείας ἀρετῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ πολεμίου κακότητος, p. 26, 3 sq. δυνάμεώς ἐστιν ἔργον, οὐκ ἐπιδείξεως), aut coniunxit synonyma aut alia ex parte pares sibique respondentes notiones, veluti p. 6, 23 κλήρῳ καὶ τύχῃ, p. 7, 1 οὔκουν ἀρετῆς οὐδὲ ἀξιώματος, p. 7, 6 ἀρετὴ καὶ τόλμα, p. 7, 12 βελτίων γε μὴν καὶ δικαιότερος, p. 8, 14 ῥώμην καὶ πεῖραν, p. 8, 19 ἄπειρον καὶ ἀπόμαχον, p. 8, 22 sq. ἔργοις καὶ πόνοις, p. 9, 8 διώκειν καὶ τρέπεσθαι, p. 9, 9 ἐκπλήξει καὶ φόβῳ, p. 9, 22 ἰδιώτερον καὶ ἐνδικώτερον, p. 10, 2 ἑαυτὸν ἐφῆκε καὶ συνεκάλεσε τὰ τραύματα, p. 10, 6 sq. εἰδὼς καὶ συνιείς, p. 25, 22 sq. τῶν πολεμίων τὸ χεῖρον ὡμολογηκότων καὶ τὴν ἀναγκαίαν σωτηρίαν ποριζομένων φυγῇ, alia, eiusdemque generis duae oppositae sunt tertiae p. 24, 14 sq.: οὔτε εἰς Κυνέγειρον οὔτε εἰς ἄλλον . . . ἀλλὰ μόνον τὸν πεποιηκότα, p. 27, 4 sq.: οὐχ ὑπ' ἄλλου παρωξυμμένος οὐδὲ πρὸς ἕτερον φιλοτιμούμενος, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ σπουδῇ.

Polysyndeta trium partium exstant p. 21, 26 sq.: ὀνόμασι καὶ σχήμασι καὶ τῇ στολῇ et p. 23, 18: ὁ τὴν πρόθεσιν ποιούμενος καὶ καλῶν ἐπὶ τὸν λόγον καὶ παντὸς ἐπιμελούμενος τοῦ τάφου, ubi ambitus membrorum secundum rhetorum praecepta increscit, p. 24, 6 sq.: μαθητῶν μὲν — χορῶν δὲ — ναυτῶν δέ, p. 26, 9 sq.: τὰ θεμέλια — καὶ αἱ τρόπεις — καὶ πάντα ὅσα κ.τ.λ., p. 26, 21: τοὺς ἀποβάντας — καὶ δεδουλωμένους — καὶ ἐπιφέροντας, cum tres partes oppositae sint quartae p. 8, 6 sq. Quattuor membrorum climax invenitur p. 21, 22: μὴ λυπήσητε — μηδὲ καθέλητε — μηδὲ ἀποχειροτονήσητε — μηδὲ ἀτιμότερος ὀφθῇ. Quinque membrorum congeriem P. adhibuit p. 9, 7 sq.: ἀρετῇ καὶ ῥώμῃ καὶ θυμῷ καὶ τόλμῃ καὶ λογισμῷ. Neque deest asyndeton: p. 25, 3 sq. Κυνέγειρος δὲ φευγόντων ἤδη πεφοβημένων, ὑπὸ τοῦ Καλλιμάχου τετραμμένων, δεδιωγμένων, εἰς τὴν θάλασσαν συνεληλαμένων, ἐν ταῖς ναυσὶν ὄντων, λυόντων τὰ ἀπόγεια.

Etiam collocatione et ordine verborum non modo singula verba, sed totam orationem insignem et conspicuam reddidit. Sic chiasmo usus est p. 9, 10 sq. πρότερος μὲν ἀπέθανε

Καλλίμαχος, Κυνέγειρος δὲ δεύτερος, p. 10, 2 ἑαυτὸν ἐφῆκε καὶ συνεκάλεσε τὰ τραύματα, p. 23, 17 sq. ὁ τὴν πρόθεσιν ποιούμενος καὶ καλῶν ἐπὶ τὸν λόγον, p. 25, 10 διώκειν τὸν φεύγοντα καὶ τοῖς τετραμμένοις ἐπεμβαίνειν, p. 26, 8 sq. ὥσπερ τὰ θεμέλια τῶν οἰκοδομημάτων καὶ τῶν νεῶν αἱ τρόπεις, p. 26, 11 sq. ὅπερ δὲ ἡ Μαραθῶνι νίκη ἐδυνάμωσε πρὸς τὰς αὖθις γενησομένας . . . τοῦτο καὶ Κυνεγείρῳ τὰ Καλλιμάχου τολμήματα, p. 27, 6 sq. καὶ Καλλίμαχος μὲν ἀρετῆς παράδειγμα, Κυνέγειρος δὲ Καλλιμάχου μίμημα, ὁ μὲν (Cynegirus) τὴν χεῖρα μόνην, ὁ δὲ (Callimachus) ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος, chiasmoque similem ordinem verborum invenimus etiam p. 9, 15 sq. πέμπων τὰς χεῖρας — καὶ τῇ δεξιᾷ ἁμιλλώμενος et p. 26, 7: ἀρχὴ δ' οὐκ ἄκαιρός τις ἦν ταῦτα καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς εὖ γε τεχνηθέντων αἰτία. Praeterea figurae exstant: 1. annominatio: p. 8, 19 ἄπειρον καὶ ἀπόμαχον. 2. parechesis quae dicitur: p. 6, 19 πολεμάρχου πατήρ, p. 7, 6 μέγιστα — μόνη, p. 8, 12 μέτρια μάχεσθαι, p. 8, 21 μέσοις τῆς μάχης, p. 9, 1 μέρει τῆς μάχης, p. 9, 2 πάντα τὸν πόλεμον, p. 9, 19 Καλλιμάχου Κυνέγειρος, p. 22, 4 παῖδες ἡμῶν περιγενόμενοι, p. 23, 13 sq. περιὼν περιόντος, p. 22, 18/20 προετάττετο — πρῶτος, p. 22, 5 λέγων τὸν λόγον, p. 25, 2/3 κίνδυνος — καιρός, p. 25, 24 Κυνεγείρου Καλλίμαχος, p. 27, 9 πολέμου πάντα, 3. litotes: p. 26, 7 οὐκ ἄκαιρος, 4. anaphora: p. 9, 19/20 τοσούτῳ — καὶ τοσοῦτον, p. 22, 5/6 τίς πρότερος ἂν διεκρίθη; — τίς ἐπῄνεσε τοὺς πεσόντας, p. 22, 6/7 οὐχ ὁ ὁπλίσας; οὐχ ὁ τάξας; οὐχ ὁ τοιούτους παρασχών; p. 26, 14/15: διὰ γὰρ τοῦτον — πρὸς γὰρ τοῦτον.

Neque desunt traiectiones veluti p. 8, 15 ἐλάττονος ἀμελήσειν βίου — πολλὰ μὲν εἶχε τὰ σύμμαχα, p. 8, 18 τοῦ πλείονος περιεῖδε βίου, p. 8, 20 πολλήν τινα τῇ τούτου τόλμῃ περιουσίαν, p. 22, 10 τὸ πλέον ἂν τῆς τιμῆς, p. 23, 1/2 ἡμῶν ἀκούειν λεγόντων, p. 23, 19 παντὸς ἐπιμελούμενος τοῦ τάφου, p. 27, 9/10 μιᾷ τῶν ἀναγομένων ἐπεχείρησε νηΐ.

Quae omnia vim magis orationis augent quam pulchritudini et suavitati serviunt.

In altera declamatione sola amplificationi hac in parte serviunt etiam interrogationes p. 22, 5 sq., p. 22, 16 sq. p. 23, 13 sq., semel prosopopoeia, quae, ut Quintiliani verbis (inst. or. IX 2, 29) utar, mire cum variat orationem tum excitat: p. 24, 10 sq. ἐβόα γὰρ ἐγκελευόμενος· »μὴ φείδεσθε μήτε χειρῶν μήτε ὀφθαλμῶν μήτε ὅλων σωμάτων«, semelque apostropha, quae item *movet* (Quint. IX 2, 38): p. 23, 14 sq. Εὐφορίων, μὴ λύε κ.τ.λ.

Ut denique fabularum quae circumferebantur de diis in pugna Marathonia praesentibus, his in argumentationibus omnino nulla affertur, sic nullis superlationibus rhetor usus est, id quod optime docet, quanta cum cura declamationes sint compositae.

4. Restat, ut de perorationum compositione verba faciamus, quae in aliis eadem est atque quam argumentationes praebent, in aliis admodum differt. Quamquam omnia in parva incisa discedunt, quae praecipitis festinationis speciem praebent, tamen non desunt enuntiationum comprehensiones maioris ambitus, id quod mirum non est, cum peroratio per amplificationem augeat, cui rei continuationes maiores optime serviunt. Quarum primum obtinent locum in priore declamatione: p. 11, 9 sq. εἰ μὲν δὴ Καλλιμάχῳ παραπλήσιοι πάντες ἐγένοντο, | πᾶν ἂν ἡμῶν κατέχωσαν τὸ στρατόπεδον | καὶ εἰς Ἀθήνας ἀναδραμόντες καὶ τὴν ἀκρόπολιν αὐτὴν ἂν εἶχον οἱ βάρβαροι· || εἰ δὲ Κυνέγειρόν τις καὶ ἄλλος ἐμιμήσατο, | δίκας ἂν ἔδοσαν ἔτι μείζονας οἱ μετὰ βασιλέως αὐτοῦ πάντες ἐπὶ τῆς ἠόνος κατακοπέντες | καὶ τέλος ἂν τοῖς βαρβάροις ἔσχε χερσαῖα ναυάγια· | καὶ πάσας ἂν αἰχμαλώτους ἀναδησάμενοι κεφαλὰς τὰς ναῦς εἴχομεν, p. 12, 2 sq. σὺ δέ, ὦ τέκνον, ἐθάρσυνας μὲν τοὺς στρατιώτας τοὺς σεαυτοῦ | δεικνύς, ὡς Ἀθηναίων ἕκαστος ὅλης νεὼς βαρβάρου μαχιμώτερος | καὶ τὰς χεῖρας οὕτως εὐκόλως ἠφίεις ὡς ἕτεροι βέλη, || Μήδους δὲ καὶ Πέρσας καὶ Φοίνικας κατέπληττες | ἀντιρρόπους δεικνὺς ταῖς ναυσὶν αὐτῶν τὰς Ἀττικὰς δεξιὰς | καὶ δηλῶν, ὅτι μόνοις ἀνθρώπων Ἀθηναίοις χεῖρές εἰσιν ἀθάνατοι, p. 14, 9 sq. εἰ τοιαύτας χεῖρας εἴχομεν οἵας σύ, | οὐκ ἂν ἐξῆλθον Αἰγαίου, | οὐχ ὑπεδέξαντό σου τὰς χεῖρας, ὦ παῖ, τὰς βραδέως πεσούσας | τῇ μὲν οἱ πολῖται, τῇ δὲ οἱ φίλοι Πλαταιεῖς | καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα πάντες ἐστεφάνωσαν ὥσπερ τρόπαιον, in altera: p. 27, 14 ὥστε, εἰ μὲν ἠγνόησε κατασχεῖν οὐ δυνησόμενος, | ἀλλὰ προσεδόκησε βιάσασθαι τριήρη δακτύλοις, ἠλίθιον τὸ τόλμημα· || εἰ δ' εἶδεν, ὡς τὸ τῆς πείρας ἀδύνατον, | ἀλλ' ὡς ἐν τοῖς ἀμηχάνοις τόλμα κρατεῖ, | ἀλαζὼν ἡ προσποίησις ἦν, p. 27, 23 χρὴ δὲ ὁρᾶν οὐδὲν πρότερον | οὔτε τέχνην ἔργοις ἐπιτιθεμένην | οὐδὲ ἀρετὴν λόγοις ἀπειργασμένην | ὡς τέλος τῆς ἐπιχειρήσεως | εἰ δυνατὸν ἔτι καὶ ληπτὸν τῇ φύσει | καὶ δυναμένῳ καὶ πειρωμένῳ ἀνδρί, p. 29, 6 sq. διὰ ταῦτα Καλλίμαχος μὲν ἁπάντων ἔτυχεν ὧν ἠθέλησε, | πολλοὺς δὲ ἀφώπλισε, πάντας δὲ ἐφόβησεν, | ἐφύλαξε δὲ τὴν στάσιν καὶ τεθνεώς· || ὁ δὲ σὸς υἱὸς ὧδε τὴν ἐπίνοιαν ἐκαρπώσατο, p. 29, 17 sq. Καλλιμάχου μὲν οὖν ἡ τόλμα καὶ μάχη

τοῦτο ἐβούλετο | νικῆσαι τὸν βασιλέως στρατὸν | καὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτοῖς ἄβατον εἶναι· || Κυνέγειρος δὲ καὶ φεύγοντας ἡμῖν τοὺς βαρβάρους ἀνεῖργε | καὶ κατεῖχεν ἐν τῇ χώρᾳ τοὺς πολεμίους | καὶ μάχης ἔπραττεν ἀρχὰς δευτέρας, p. 31, 6 sq. Κυνέγειρος μὲν οὖν οὔτε θάρρος φίλοις | οὔτε δέος τοῖς πολεμίοις ἐγένετο, | ὃς δράσας οὐδὲν ἀλλ' ἀποτμηθεὶς τὴν χεῖρα ἔπεσεν εὐθύς, | ὥσπερ ἑτέραν οὐκ ἔχων, | ἀλλ' ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς ψυχῆς αὐτῷ κειμένης· || τὸν δ' ἐμὸν παῖδα οἱ φίλοι μὲν ὁρῶντες ἐν τῇ τάξει μένοντα πάντες ἥδοῦντο, | τρέσαντες δὲ ὑπεχώρουν οἱ βάρβαροι.

Quod inveniuntur multae contentiones binorum membrorum, de quibus iam supra verba fecimus, mirum non est: p. 10, 15 sq. τὸ μὲν Καλλιμάχου σεμνὸν σχῆμα μόνον ἀργὸν ἦν· | τὰ Κυνεγείρου δ' ἔργα θαυμαστὰ μετὰ καλλίστων σχημάτων, p. 11, 6 sq. ἡμεῖς μὲν ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ μεμαχήμεθα, | ὑμεῖς δὲ ἐν γῇ μόνῃ, p. 11, 7 sq. καὶ ὑμεῖς μὲν ἀπεμάχεσθε μόνον τοῖς βαρβάροις, | ἡμεῖς δὲ φυγεῖν αὐτοὺς ποιοῦντες οὐκ ἀφιστάμεθα αὐτῶν, p. 12, 10 sq. Καλλίμαχον μὲν εἰ μηδὲν ἕτερον, ἐκάλυψαν οἱ βάρβαροι, | σοῦ δὲ φοβοῦνται Φοίνικες τὴν χεῖρα καὶ κειμένην, p. 12, 15 sq., p. 13, 11 sq., p. 15, 2 sq., p. 15, 15 sq., p. 16, 6 sq., p. 31, 19 sq., p. 31, 21 sq., p. 33, 2 sq.

Propriam autem perorationes accipiunt speciem figuris, quibus ornatae summopere movent summumque πάθος praebent.

Ac primo quidem loco nominandae sunt ὑπερβολαὶ iam supra in argumentis enarrandis commemoratae, quibus epilogi colorem quendam poeticum debent. Accedit interrogationum et exclamationum magnus numerus, quarum multae sunt monocolae, plures autem incise dictae, ut vis vigorque orationis vix maior fieri possit, neque paucae exstant apostrophae et prosopopoeiae. Quarum omnium ex multitudine exempla afferre longum est. Multo quoque saepius quam in ceteris partibus usus est

1. anaphora, quae *cum multum venustatis habet tum gravitatis et acrimoniae plurimum* et *ad ornandam et ad exaugendam orationem adhibenda est* (Ad Herenn. IV § 19): p. 11, 22 οὐ μόνους Ναξίους, οὐ μόνους Ἐρετριεῖς, p. 12, 17 ἑτέρωθι μὲν γὰρ ἡ δεξιά, ἑτέρωθι δὲ ἡ ἑτέρα χείρ, p. 12, 20 τὸν ἑστῶτα, τὸν ἀκλινῆ, τὸν νεκρόν, τὸν μηδὲν στήλης διαφέροντα, p. 12, 23, p. 13, 7 sq., p. 13, 13 sq., p. 13, 15 sq., p. 13, 15 sq., p. 15, 10 sq., p. 28, 3, p. 28, 11, p. 28, 13 sq., p. 29, 11 sq. (Polyptoton), p. 30, 5 sq., p. 32, 3 sq., p. 32, 10, p. 32, 11 sq., p. 33, 6 sq., p. 33, 12 sq.,

p. 35, 21, p. 36, 10, p. 36, 17 sq., p. 36, 20, p. 36, 22, p. 37, 11 sq., p. 37, 17 sq.,

2. iteratione quae dicitur[1]): p. 16, 13 πάλαι γάρ, πάλαι, p. 30, 1 ἄφες, ἄφες, p. 35, 20 ἐμοί, ἐμοί.

3. Neque desunt polysyndeta (p. 12, 6 Μήδους δὲ καὶ Πέρσας καὶ Φοίνικας, p. 29, 6 sq. ἁπάντων ἔτυχεν —, πολλοὺς δὲ ἀφώπλισε, πάντας δὲ ἐφόβησεν, ἐφύλαξε δέ —, p. 29, 11 sq. πάντα μὲν δόρατα — πάντα δὲ ἀκόντια — πᾶσαι δὲ ἐκενώθησαν φαρέτραι — ἅπαντα δὲ τοξεύματα — καὶ πάντα ἀμφισβητοῦντα, p. 29, 21 sq. ἀνεῖργε καὶ κατεῖχεν — καὶ — ἔπραττεν, p. 31, 16 sq., p. 33, 17, p. 35, 12 sq., p. 36, 10, p. 37, 3 sq.) et asyndeta (p. 12, 20, p. 28, 17, p. 30, 1 sq., p. 30, 12, p. 31, 21 sq., p. 36, 20.

4. Chiasmus ornandae et amplificandae orationi servit: p. 10, 18 τῷ βάλλοντι τὸν πάντα βεβλημένον μηδὲ σχῆμα κενὸν ἔργῳ θρασεῖ, p. 10, 22 sq. μὴ βουλόμενον ἀνεῖχε καὶ ὤρθου νεκρόν — p. 11, 6 sq. ἡμεῖς μὲν — ὑμεῖς δὲ — καὶ ὑμεῖς μὲν — ἡμεῖς δὲ — p. 16, 21 τὸν λόγον — ποίησον καὶ συγκόσμησον τὰς μάχας —, p. 29, 7 sq. πάντας δὲ ἐφόβησεν, ἐφύλαξε δὲ τὴν στάσιν, p. 29, 20 sq. βαρβάρους ἀνεῖργε καὶ κατεῖχε τοὺς πολεμίους, p. 33, 20 sq. ὦ σκυλεύσας τὴν στρατιὰν καὶ πλεῖστα λάφυρα κατασχών.

5. Annominationis autem figura ne in hac quidem parte nimis usus est, quamvis plura quam in ceteris partibus orationum exstent exempla: p. 10, 20 ἐπαινῶν ἐπαινεῖ, p. 12, 13 μάχην μεμάχηται, p. 12, 18 ἑτέρωθι δὲ ἡ ἑτέρα, p. 12, 21 τὸν πεζομάχον, τὸν ναυμάχον, p. 13, 9 θέαμα τῶν θεῶν, p. 16, 11 ἐπιταφίῳ μηδὲ ἐπιχείρει, p. 16, 18 τραγῳδῆσαι τραγῳδίαν, p. 28, 9 ἀνόητον τόλμαν νοητέον, p. 37, 11 θεῶν ἄξιον θέαμα.

6. Plura quoque exempla παρηχήσεως invenimus: p. 11, 10 παραπλήσιοι πάντες, p. 12, 11 φοβοῦνται Φοίνικες, p. 12, 12 κατὰ μικρὸν μέγαν, p. 13, 17 πρῶτον ἀντίπρωρον, p. 14, 19 κόπτειν τὴν κεφαλήν, p. 14, 22 μυρία καμὼν καὶ μηδὲν ἰσχύσας, p. 16, 2 sq. κάλλιστα κοινῷ, p. 16, 7 βέλη βάρβαρα, p. 16, 12 πάλαι παρελήλυθεν, p. 27, 22 πόνοι πάντες, p. 30, 8 ἐκπέμπει τὸν πόλεμον, p. 30, 10 sq. Μηδικὸν τὸν Μαραθῶνα, p. 31, 16 παύσῃ παραβάλλων, p. 33, 1 sq. μόνος καὶ μάλιστα, p. 33, 22 τῶν βαρβάρων τὰ βέλη, p. 34, 6 μεγάλας

---

[1]) *vehementer auditorem commovet, eiusdem redintegratio verbi et vulnus maius efficit in contrario causae, quasi aliquod telum saepius perveniat in eandem partem corporis* (Ad Herenn. IV 28, 38).

μάχας, p. 35, 11 Δαρείου δοῦλοι, p. 36, 8 sq. βιασάμενοι τὸν Βόσπορον, p. 36, 22 ἔτι μένεις; ἔτι μάχῃ; p. 36, 23 νικᾷ νεκρός.

7. Traiectiones etiam hac in parte in deliciis habuit: p. 12, 11 σοῦ δὲ φοβοῦνται Φοίνικες τὴν χεῖρα, p. 12, 13 μίαν ὅλῳ τῷ σώματι μάχην, p. 12, 15 ἑνὸς εἶ στρατιώτου, p. 13, 12 sq. τὸν τῆς Ἀσίας εἷλκες στόλον, p. 13, 20 τῆς πρώτης ἐμνημόνευεν ἐπιτιμίας, p. 16, 1 sq. καὶ πολλὰ λέγειν ἔχων τῆς σῆς ἀρετῆς ἐγκώμια, p. 29, 6 ἁπάντων ἔτυχεν ὧν ἠθέλησε, p. 29, 13 πᾶσαι δὲ ἐκενώθησαν φαρέτραι βελῶν, p. 30, 19 ἓν γένηται τῶν Μαραθωνίων διηγημάτων, p. 32, 2 sq. πολλοὺς ὁμοίους ὄψεσθε Κυνεγείρῳ νεκρούς, p. 32, 7 πολλὰ τοιαῦτα λαβὼν τραύματα, p. 33, 1 sq. παντὸς ἂν καὶ μόνος καὶ μάλιστα τοῦ κατορθώματος, p. 33, 5 ἀνανταγωνίστῳ νικήσομεν ἐρωτήματι, p. 33, 8 τῷ κοινῷ τῆς φύσεως ἡττήθη νόμῳ, p. 33, 15 τοὺς κοινοὺς τῆς φύσεως καὶ ἀρετῆς παρελθόντα ὅρους, p. 36, 15 τείχει προσβαλόντες καρτερῷ, p. 36, 23 νεκρὸς ἡμᾶς Ἀθηναῖος.

Quae cum ita sint, negari non potest has quoque perorationes vel propter crebras exclamationes prope accedere ad cantica, sed qualia re et materia in eiusmodi declamationibus scholasticis et delectandi causa compositis si non omnino excusantur, tamen illo tempore sine dubio ab omnibus sophistis non modo *Asianis* admittebantur et adhibebantur.

γγ) De rhythmo et numeris declamationum.*)

ααα) De rhythmo clausularum.

Ac primum quidem lex illa Meyeriana[1]), secundum quam scriptores inde a s. IV. p. Chr. n. usque ad s. XVI. ita in clausulis rhythmum efficiebant, ut ante ultimam arsin accentu effectam minimum duas theses (id est syllabas accentu non praeditas) ponerent, a Polemone nondum observata est. Abhorrent enim ab ea lege permultae clausulae, in quibus aut una tantum, aut, quamquam id rarius fit, omnino nulla thesis ultimam arsin praecedit.

1. Ultimo verbo proparoxytono exstat ante ultimam arsin a) nulla thesis: p. 4, 8 ἀρετὴ σχήματος, p. 11, 17 ναῦς εἴχομεν, p. 13, 10 θεῶν ἄξιον, p. 21, 17 κοινῷ σήματι, p. 35, 22 ἐγὼ ἕτοιμος, b) una tantum: p. 4, 18 κρατῶν ἀπέθανεν, p. 8, 3 ἡσυχίαν ἄγοντας, p. 9, 9 φόβῳ γίνεται, p. 10, 11 ὧν πεποίηκεν, p. 12, 15

*) [De hac parte in multis dissentiens auctorem interpellare nolui. R. F.]

[1]) W. Meyer, Der accentuierte Satzschluss in der griech. Prosa vom IV. bis XVI. Jahrh., München 1891.

ἀριστείαν ἔδειξεν, p. 12, 19 μεγάλου θαύματος, p. 13, 15 σέλας φέρουσαι, p. 14, 13 ὥσπερ τρόπαιον, p. 15, 4 πεύκην ἔκοπτεν, p. 16, 1 εἰκόνας ἔχουσαι, p. 16, 12 ταφῆναι θέλοντος, p. 18, 2 θανάτου κρείττονα, p. 18, 20 πολλῶν ἠπείγετο, p. 19, 16 Ἀθήνας ἔφασκον, p. 20, 16 Μαραθῶνος τρόπαιον, p. 25, 18 τύχης κρίνεται, p. 27, 9 πάντα μείζονα, p. 31, 1 οὐδὲν ἐβλάπτομεν, p. 37, 9 Ἀθηναῖοι τρόπαιον, p. 37, 10 βαρβάροις δόγματα.

2. **ultimo verbo paroxytono a) nulla thesis:** p. 4, 14 αὐτοῖς λόγον, p. 12, 23 πολλῶν ἕνα, p. 26, 10 ἰσχυρὰν ἔχει, p. 35, 18 ὑγιῆ ἔχον, **b) una:** p. 7, 7 φέρει μόνη, p. 10, 3 νηΐ (τὰς) χεῖρας, p. 13, 3 Μαραθῶνος δόξα, p. 13, 13 εἵλκες στόλον, p. 18, 16 ἐδόκει τρέχειν, p. 20, 6 ἀψύχοις μάχην, p. 23, 5 γενέσθω γέρας, p. 29, 17 ὥσπερ ξύλον, p. 29, 22 ἀρχὰς δευτέρας, p. 29, 24 ναῦς ἐκράτει, p. 33, 8 ἡττήθη νόμῳ, p. 33, 15 παρελθόντα ὅρους.

Itaque non accentus, sed syllabae respiciendae sunt.

Inveniuntur autem in fine periodorum:

voces monosyllabae:	bisyllabae:
⏑ 0 + 1[1])	⏑ – 24 + 8
– 11	⏑ ⏑ 14 + 3
	– – 11 + 3
	– ⏑ 5 + 2
summa: 11 + 1	summa: 54 + 16
trisyllabae:	quadrisyllabae:
– ⏑ – 18 + 5	⏑ ⏑ – ⏑ 7 + 1
– ⏑ ⏑ 16 + 2	⏑ – – ⏑ 7 + 1
⏑ – ⏑ 13 + 1	– – ⏑ ⏑ 5 + 3
⏑ – – 10 + 1	⏑ ⏑ ⏑ – 5 + 1
– – ⏑ 4	– ⏑ – ⏑ 5
⏑ ⏑ – 4	⏑ ⏑ ⏑ ⏑ 4 + 1
– – – 1	⏑ – – – 3 + 1
⏑ ⏑ ⏑ 1	⏑ ⏑ – – 3 + 1
	– ⏑ ⏑ – 3
	⏑ – ⏑ ⏑ 2 + 1
	– ⏑ – – 1 + 1
	⏑ – ⏑ – 1
	– – ⏑ – 1
summa: 67 + 9	summa: 47 + 11

[1]) Numeri per crucem additi pertinent ad enuntiationes interrogativas.

quinquesyllabae:		hexasyllabae[1]):	
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑	10 + 3	⏑ – – ⏑ ⏑ –	1
⏑ ⏑ – ⏑ –	7	⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑	1
⏑ – – ⏑ ⏑	7	⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑	1
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑	2	– – – – – ⏑	1
– ⏑ ⏑ ⏑ ⏑	2	⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ –	1
⏑ – – ⏑ –	2		
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑	2		
⏑ – ⏑ ⏑ –	1		
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑	1		
– ⏑ – ⏑ ⏑	1		
⏑ – ⏑ – ⏑	1		
– ⏑ ⏑ – –	0 + 1		
⏑ ⏑ – – ⏑	0 + 1		
– – ⏑ – ⏑	0 + 1		
summa:	36 + 6	summa:	5

Iam videmus superari ceteras omnes voces numero trisyllabarum (67 + 9) eique proximam esse summam bisyllabarum (54 + 16), cum tertio stent loco quadrisyllabae (47 + 11), dimidiamque fere tantummodo partem trisyllabarum reddant quinquesyllabae (36 + 6).

Monosyllaba denique et hexasyllaba omnium rarissime adhibita sunt.

Si singula accuratius spectamus, id primum constat rhetorem monosyllaba in extremis clausulis evitasse, id quod cuivis persuasum erit, qui qualia illa monosyllaba sint, cognoverit. Inter voces enim quae unam continent syllabam longam, octies exstat vocula ἦν, quae cum antecedenti vocabulo unum quasi verbum efficit, eundemque in modum semel positum participium ὤν cum praecedenti voce coalescit, neque p. 5, 23 praepositio ἐκ a substantivo γῆς separari potest. Restat igitur unum exemplum p. 31, 13 ὁ δὲ οὔ.

E disyllabis longe primum obtinent locum vocabula iambica.

Plurimum antecedit syllaba longa, quae undecies est monosyllabon (articulus sexies, praepositio p. 32, 5, aliae voces p. 6, 19 μου νεκρῷ, p. 17, 11 καὶ λόγῳ, p. 22, 8 μὲν δοκεῖ, p. 28, 13

[1]) p. 30, 4 ἀφεψαλωμένης corruptum est. Cf. p. 50.

οὐκ ἔχει), ut non solum nostro iure iambum non separemus a praecedenti longa et creticum in fine agnoscamus, sed etiam dicere possimus rhetorem clausulam anapaesticam, paeonicam, choriambicam in verbis iambicis minus probavisse, creticum vero adamasse.

Creticum praecedunt spondei 1. singuli p. 32, 5 στρατιωτης εἰς μαχην, p. 33, 8 ἡττη θη νομῳ, 2. duo p. 36, 22 τοσουτων αἰσχυ νη πεσειν, 3. terni p. 13, 23 τιμω ρησας οἰκει ῳ νεκρῳ et p. 26, 11 και την ἀρχην ἰσχυ ραν ἐχει, molossumque creticus bis sequitur: p. 6, 19 τῳ πολλῳ μου νεκρῳ et p. 20, 6 τοις ἀφυ χοις μαχην.

Duae autem syllabae longae si iambum praecedunt, plerumque res ita se habet, ut in utraque ictus sit ponendus et cum prior ad antecedentem poeticum quendam syllabarum rhythmum pertineat, posterior cum sequenti iambo consociata creticum efficiat, ita ut 1. creticus excipiat glyconeum I. catalecticum p. 17, 11 των ἀγαθων ἀνδρων ταφον και λογῳ (glyconeum dico, quamquam in pede qui dactylum sequitur, spondeus invenitur, id quod a poetarum legibus abhorret, nam dubium non est quin in prosa oratione leges severae artis poeticae locum non habeant), ut 2. creticus sequatur creticum p. 20, 19 τας Ἀθη νας πεσειν[1]), 3. choriambus praecedat creticum p. 16, 24 λαμβανομαι του ταφου, 4. iambica tetrapodia catalectica soluta arsi altera ante creticum exstet p. 23, 19 και παντος ἐπιμελουμενος του ταφου, 5. ex iambo et cretico dochmius fiat p. 22, 8 ἐμοι μεν δοκει. Novies etiam tertium clausularum genus invenitur, quod e logaoedis constat: pherecrateus I. p. 21, 19 τιμας ἐπι τῳ ταφῳ, glyconeus I. soluta arsi altera p. 16, 14 Καλλιμαχος ὑπο των βελων, glyc. II. p. 7, 7 ἀρετη και τολμα φερει μονη, p. 9, 12 και του Καλλιμαχου νεκρου, p. 23, 17 ὁ νομος της δημοσιας ταφης, logaoedica pentapodia πρὸς ἑνὶ p. 18, 16 την ταχιστην ἐδοκει

[1]) p. 10, 20 σχημα κενον ἐρ γῳ θρασει paeon quartus qui creticum praecedit pro cretico soluta arsi priore accipi potest.

τρεχειν, p. 25, 23 σωτηριαν ποριζομενων φυγη, p. 28, 13 το τολμημα σου φυσιν ουκ εχει, p. 29, 3 αυτη μονη κατεχει ναυν ἡ λαβη, logaoed. pentap. π. δυοιν p. 21, 10 ὡς αν επι μηδενος αλλοτριου πεσης; ad quae accedunt iambi iterati, qui bis inveniuntur: p. 33, 7 ου μεχρι του βιου et p. 26, 23 ποσας ετι ψυχας εχεις semelque troch. trip. cat. p. 29, 23 εποιησεν αλ λο βασιλευς παρων.

Locis denique paucis ubi iambum praecedit syllaba brevis, duabus clausulis exceptis (p. 36, 22 ἔτι μένεις et ἔτι μάχῃ) ubique choriambi existunt, qui alterum choriambum sequuntur p. 7, 13 ὁστις αρισ τεια εχει, p. 11, 20 ἡ τινας ω νησε φιλους, p. 36, 4 ουκετι γαρ ε χουσι βελη et duos p. 33, 15 της φυσεως και αρετης (παρελ) θοντα ὁρους.

Quae cum ita sint, sine dubio illae duae clausulae ετι μενεις et ετι μαχῃ non sunt paeones quarti, quorum nullum invenimus exemplum, sed cretici soluta arsi priore.

Sequuntur clausulae, in quarum fine vox pyrrhichica est, quae quamquam alteram tantum partem vocum iambicarum adaequant numero, tamen proxime ad illas accedunt. Praeterea earum rhythmus idem fere est atque clausularum quae in voces iambicas exeunt. Ac primum quidem ut iambum plerumque, ita pyrrhichium semper antecedit syllaba longa (monosyllaba longa: articulus p. 7, 19, p. 16, 22, p. 17, 16, p. 35, 6, aliaque vox p. 22, 11 νὴ Δία, et p. 35, 18 ὑγιῆ ἔχον). Deinde spondeum sequitur dactylus p. 6, 20 ακολουθησαν των ενος, p. 17, 16 δειξω τον λογον et molossum p. 35, 6 της ψυχης την ὁδον.

Tum duae longae pyrrhichium antecedunt, inter quas eadem intercedit ratio atque in illis clausulis quae in iambum exeunt, ubi dactylus sequitur logaoedos p. 32, 15 νυν πρωτον αθανατος ὡφ θη νεκρος, creticus praecedit dactylum p. 16, 22 τας Μαραθω νος μαχας τῳ πατρι, p. 29, 17 απεκοψαν ὡσ περ ξυλον, dactylus excipit choriambos singulos p. 4, 14 ειπη τον επ' αυ τοις λογον, p. 36, 21 τον φιλονει κον νεκρον, et duos p. 23, 5 τῳ

πολεμαρ χῳ δε γενεσ θω γερας, ante dactylum exstat iambica dipodia p. 12, 23 τον ἀντι πολ λων ἑνα.

Neque desunt clausulae logaoedicae: pher. I. p. 16, 4 ὦ Καλλιμαχου πατερ, glyc. II. p. 7, 19 χρη παρι εναι ἐπι τον λογον, logaoed. tetrap. π. δυοῖν p. 32, 4 τις γαρ σοι ἰσοστασιος νεκρος, logaoed. hexap. p. 35, 18 ἐπει χωρει το σωμα τοπον ὑγιη ἐχον. Trochaei denique iterati inveniuntur p. 30, 13 εἰσεται χαριν.

Quae omnia docent rhetori in vocibus pyrrhichicis ultimam brevem totiens pro longa adhibitam ancipitem visam esse.

Rarius voces spondiacas adhibuit. Quibus ita usus est, ut exsistant 1. clausula iambica p. 33, 7 οὐ μεχρι της ψυχης, 2. clausulae trochaicae p. 5, 12 οὑμος τε παις και ὁ τουτον, p. 22, 7 οὐχ ὁ ταξας, p. 27, 5 ἀλλ' αὐθαιρετῳ σπουδῃ (troch. tetrap.), neque non p. 11, 9 οὐκ ἀφισ ταμεθα αὐτων (ditrochaeus), 3. clausulae logaoedicae p. 30, 11 Μηδικον Μαραθῶνα ποιεις (glyc. II.), p. 34, 8 ὡμολογησε τῃ ψυχῃ (glyc. I.), p. 39, 2 θαυματι την ψυχην (pher. I.). Molossus sequitur epitritum II. p. 22, 3 ἀξιουσθαι τας ἀρχας et spondei excipiunt spondeum ter: p. 21, 26 ὑμιν ὀφθῃ, p. 26, 2 ἀριστειαν αἰτει, p. 31, 24 κρειττον ποιει.

Bacchium denique antecedit ionicus a minore p. 22, 18 προεδρεια τις ἐσται. Neque enim traditam lectionem προεδρεία τίς ἔσται αὐτῷ ἑπομένῳ; retinendam esse censeo neque probatur mihi Hinckiana coniectura προεδρεία τις ἔσται αὐτῷ ἑπομένῳ; Primum enim duo graves hiatus offendunt, tum parum videtur verisimile esse primam (ποίων τεύξεται;) et tertiam enuntiationem (προετάττετο κ.τ.λ.) de Callimacho agere, alteram autem (προεδρεία τίς ἔσται αὐτῷ ἑπομένῳ) Cynegirum spectare. Sed deleto participio ἑπομένῳ solo ut emblemate et alter hiatus remanet et clausula – ⏑ | – – exsistit, quam Polemo vitavit. Itaque retineo tantum προεδρεία τίς ἔσται;

Nullo loco exstat clausula heroica – ⏑ ⏑ | – –; itaque p. 25, 7 non scribemus cum Hinckio μιᾶς νεὼς ἔσχετο πρύμνης, sed μιᾶς νεὼς πρύμνης ἔσχετο.

Restant voces trochaicae, quas rhetor septies in periodis extremis posuit, ut eas sine dubio studuerit vitare. Uno loco clausula heroica invenitur (p. 28, 1 και δυναμενω και πει ρωμενω ανδρι), sed verba suspecta sunt, quod non modo supervacanea, sed etiam minus apta sunt et hiatum gravem praebent. Ter serviunt illae voces clausulae logaoedicae: p. 13, 3 ὦ Μαραθωνος δοξα (pher. I.), p. 16, 9 ἐρω τι και περι του σου παιδος (glyc. II.), p. 35, 8 ἐγγυασθαι ἀνεχειν το σωμα (logaoed. pentap.). P. 22, 10 (τῃ ἡγεμονιᾳ δοιτε) trochaicam tripodiam catalecticam trochaeus sequitur.

Semel etiam duo palimbacchii claudunt p. 10, 3 τῃ νηΐ τας χειρας, semelque antecedit trochaeum tribrachys p. 23, 14 τις Καλλιμαχου προτερος ἐστιν, quae clausula quin loco ditrochaei stet, quem forma – ⏑ | – ⏑ praeditum nullo invenimus loco (nam p. 35, 8 τὸ σῶμα una quasi vox est[1])), non dubito; qua in re non videtur nullius momenti esse, quod verba πρότερός ἐστιν, cum ἐστὶν sit encliticon, item unam quasi vocem efficiunt.

In trisyllabis primum apparet rhetorem plurimum adhibuisse voces creticas, quae inter vocabula in fine periodorum posita alterum tenent locum proximeque ad verba iambica accedunt, quae omnium frequentissima sunt, ut pateat, id quod iam antea coniecimus, quia verba illa iambica plerumque syllabam longam excipiunt, Polemonem creticas clausulas in deliciis habuisse. Tum ne ratio quidem clausularum in verba cretica exeuntium dissimilis est rationi clausularum, quarum ultima vocabula sunt iambica.

Sequitur enim creticus spondeum p. 22, 18 ποιων τευξεται, bis in clausulis logaoedicis: p. 16, 18 ταις ὑπερ ὑμων κειμεναις (glyc. I.), et p. 29, 6 οἱαν ἀπωλεσεν εἰκῃ δεξιαν (logaoed. pentap.), bis denique etiam in clausulis iambicis: p. 16, 18 οἱαν ἐκεινος δεξιαν (iamb. tetrap.) et p. 29, 22 ἐπραττεν ἀρχας δευτερας (iamb.

[1]) Neque aliter res se habet in clausulis καὶ ὁ τούτου et οὐχ ὁ τάξας supra allatis, ut ne epitritus quidem ultima voce spondiaca finiatur.

tetrap.), quater molossum: p. 10, 17 μετα καλλιστων σχηματων, p. 15, 21 τῃ θαλασσῃ την δεξιαν, p. 27, 14 τοσουτος τῃ δεξιᾳ, p. 31, 12 ὑπεχωρουν οἱ βαρβαροι, semel dispondeum p. 6, 11 ἡ την ναυν ἡ δεξια. Accedunt clausulae in quibus creticae voces excipiunt creticos praecedentes, veluti p. 9, 9 ἐκπληξει μονῃ και φοβῳ γινεται, p. 12, 12 χειρα και κειμενην, p. 25, 18 ἀσταθμη τῳ δε τῳ της τυχης κρινεται, p. 28, 12 ἀνθρωπινῃ δεξιᾳ, p. 30, 1 Κυνεγειρε μη λαμβανου.

Semel creticum antecedit choriambus p. 24, 12 μητε ὁλων σωματων (pagina autem 30, 7 ναυν, ὁτι μη συμφερει propter pausam quae inter ναυν et ὁτι intercedit, non choriambum, sed anapaestum excipi a cretico melius dicemus, ut p. 33, 17 κατα την ἀξιαν, semelque trochaica tetrapodia ἐπιτρεπων τῳ βασιλεως ναυτικῳ (p. 6, 1).

Inveniuntur autem etiam clausulae in quibus creticus trochaeum sequitur, p. 14, 24 ἠγαγετε δεξιας (iamb. trip.) et p. 22, 7 οὐχ ὁ ὁπλισας (troch. trip.). Una denique logaoedica agnoscitur clausula in qua dactylum ditrochaeus catalecticus sequitur, p. 17, 18 βηματος ἑσταναι (pher. I.).

Sequuntur dactylica vocabula, quae non modo numero adaequant fere cretica, ut vel ex ea re concludi possit etiam dactylorum pariter atque pyrrhichiorum syllabam extremam in fine periodi esse ancipitem, sed etiam utraeque clausulae inter se simillimae sunt. Antecedunt enim saepius duae pluresque longae, ut dactylus spondeum excipiat p. 11, 17 τας ναυς εἰχομεν, p. 25, 7 πρυμνης ἐσχετο, p. 37, 3 in iambica tetrapodia πεσειν οὐκ εἰδοτας, p. 14. 4 in iambica tetrapodia ἀποδοτε και μη φευγετε, p. 23, 8 in logaoedica pentapodia σωτηριας μονον ἐν τῳ σχηματι, p. 31, 19 in glyconeo I. ὁ δε ἐκρατει της ἀσπιδος, molossum p. 21, 17 τῳ κοινῳ σηματι, tres spondeos p. 16, 6 ἠδη πιπτουσαν την Ἑλλαδα. Neque deest dactylus qui sequitur creticum p. 37, 10

βαρβαροις δογματα et bis choriambum: p. 4, 8 κρειττων αρετη σχηματος et p. 12, 19 του μεγαλου θαυματος.

Singulis praeterea in clausulis praemissa est dactylo 1. trochaica tripodia p. 26, 17 υπεριδοντα του σωματος, 2. troch. tetrap. p. 13, 10 ω θεαμα των θεων αξιον, 3. pherecrateus II. p. 18, 2 και νεκρον θανατου κρειττονα. Ad hanc similitudinem quae cernitur inter clausulas in creticum exeuntes et clausulas quarum ultima vox dactylica est, accedit quod iambicae et trochaicae clausulae agnosci debent et ictus in ultimam brevem producendam cadit p. 13, 24 ω καινον επινοημα σωματος (iamb. pentap.), p. 27, 9 παντα μειζονα (troch. trip.), p. 32, 21 γεγονεν αιτιος (troch. trip.), neque non claudit glyconeus I. p. 32, 3 Καλλιμαχῳ δε ουδενα et dochmius p. 35, 17 τι δ'ου βαλλετε.

Quae cum ita sint, neminem fore puto qui neget etiam dactylos pro creticis ut pyrrhichios pro iambis adhibitos esse et Polemonem extremo clausularum loco syllabas brevi praecedente ancipites habuisse. Num idem statuendum sit in clausulis quae in paenultima longam praebent, infra videbimus.

Tertium trisyllabarum locum obtinent vocabula amphibrachica, quibus rhetor semper ita usus est, ut eis praemitteret syllabam longam (monosyllabon p. 22, 3 οὖν σκοπεῖτε, p. 33, 4 καὶ μάλιστα, p. 22, 6 τοὺς πεσόντας), qua ratione exsistunt ditrochaei, quorum ultimo vocabulo trochaico nullum invenimus exemplum. Antecedentium rhythmus plerumque ita comparatus est, ut ditrochaeus ab eis separetur. Non solum enim sequitur singulos spondeos p. 22, 3 ουτως ουν σκοπειτε, p. 37, 9 'Αθηναι οι τροπαιον p. 33, 4 Κυνεγειρον και μαλιστα, sed etiam plures longas p. 15, 4 ωσπερ δρυν η πευ κην εκοπτεν. Duarum longarum amphibracho praemissarum prior excipit brevem, ut numeri fiant ascendentes, cum per ditrochaeum rhythmus usque ad finem descendat, illis in clausulis, ubi ante ditrochaeum exstat pherecrateus I. p. 14, 13 εστεφανωσαν ωσ περ τροπαιον, pherecrateus II. p. 20, 17 ω πρωτον Μαραθω νος τροπαιον,

glyconeus III. p. 14, 2 ὥσπερ ἀγκυρῶν ἀσαλεῦ τὸν μένουσαν, choriambus p. 16, 12 μήδε ταφῇ ναὶ θέλοντος, creticus p. 19, 16 τὰς Ἀθη νὰς ἔφασκον. Quattuor locis, in quibus breves syllabae ditrochaeum antecedunt, lagaoedi exsistunt: p. 8, 3 τὴν ἡσυχίαν ἄγοντας (pher. I.), p. 22, 6 τις ἐπῄνεσε τοὺς πεσόντας (pher. I.), p. 35, 22 ἰδού, ὦ παντες, ἐγὼ ἕτοιμος (glyc. II.), ad quos accedit glyconeus I. p. 12, 15 χειρὸς ἀριστείαν ἔδειξεν, semelque inveniuntur trochaei iterati p. 37, 11 ἄξιον θέαμα.

Pari fere numero atque amphibrachi in fine posita sunt vocabula quae bacchii formam praebent. Nec tamen usquam rhythmus in bacchios exit, sed in trochaeos (vel iambos) epitriti formam praebentes (id quod vel ea ex re videtur concludi posse, quod saepius syllaba longa quam brevis antecedit ultimam vocem) exeunt duae clausulae logaoedicae p. 13, 15 χεῖρες ἐλευθέριον σέλας φέρουσαι (pentap.), p. 22, 16 τῶν ἄλλων πατέρων ὑπάρξει (glyc. II.) et quattuor clausulae trochaicae (vel iambicae) p. 16, 13 τὰ κάλλιστα καὶ νῷ νόμῳ φυλάττω (troch. trip.), p. 22, 7 οὐχ ὁ τοιούτους παρασχών (troch. tetrap.), p. 39, 4 καὶ τὸν ἐπινίκιον τραγῳδεῖν (iamb. pentap.), p. 39, 6 συγχωρούντων τῶν δικαστῶν (troch. dip.). Quae cum ita sint, cum hi epitriti pares sint illis ditrochaeis, non est dubium quin etiam in clausulis descendentibus (paenultima longa) rhetori ultima syllaba fuerit anceps. Item p. 14, 4 τὰς ἐν Αἰγαίῳ νήσους ἀπαιτῶ non bacchius, sed ditrochaeus in fine videtur agnoscendus esse. Neque quidquam obstat, quominus etiam illis locis ubi ultimum vocabulum breves sequitur, illum rhythmum trochaicum tribuamus, nisi quod paenultima arsis soluta est: p. 16, 1 τῆς σῆς μάχης εἰκόνας ἔχουσαι (iamb. pentap.), p. 33, 19 ἀλλά τινος Ὁμήρου (troch. trip.), p. 8, 13 καὶ τὰ μέτρια μάχεσθαι (pher. I.), neque p. 23, 2 statuamus necesse est clausulam quae e duobus constet bacchiis, cum voces ἡμῶν ἀκούειν λεγόντων arte cohaereant, sed clausula epitritus esse potest, qui sequitur creticum. Nus-

quam denique trochaeus antecedit ultimam vocem, id quod propterea magni est momenti, quod ne in amphibrachis quidem clausula – ⏑ | ⏑ – ⏑ exstat.

Quater invenitur vocabulum antibacchii forma praeditum. Bis antecedit ei spondeus, ut ne in fine quidem clausulae trochaeus locum habeat, cum nulli trochaei praecedant, sed syllaba brevis pro longa sit accipienda p. 35, 17 και μη φειδεσθε et p. 14, 19 προς την ἤπειρον. Tum semel brevem syllabam antibacchius sequitur pro molosso habendus p. 35, 23 εἰ ἔξεστιν. Semel denique trochaeus excipit pherecrateum I. p. 27, 17 ἤλιθιον το τολ μημα.

Sequuntur voces anapaesticae formae, quas semel praecedit brevis, ut clausula in paeonem quartum parem cretico exeat p. 8, 9 τοιου τος ἐφανη, cum ter longa praemissa choriambus fiat, qui longas sequitur p. 19, 9 ἀξιωσας εἰ ναι φοβεραν (ἀρετῇ deleo ut ineptum), p. 29, 24 και τας Φοινισσας ναυς ἐκρατει et alterum choriambum p. 23, 3 ἐτιμησατε θει ῳ στεφανῳ.

Singulae denique clausulae exeunt in vocabulum molossicum et tribrachicum. Illud exstat p. 37, 17 ἀγορευειν λογον ἁρμοττει, quam clausulam digesserim ⏑⏑ – –́ ⏑ ⏑ –́ | – –, ut par sit clausulae quam modo attulimus ἤλιθιον το τολ μημα; hoc invenitur p. 34, 27 praecedente brevi, ut proceleusmaticus fiat, qui pro dactylo (cretico) soluta arsi priore accipi potest, quia in οὐ διεσει-σε πολεμος proceleusmaticus choriambum excipit pariter atque in clausulis quae in dactylum aut creticum exeunt, dactylus aut creticus haud ita raro choriambum sequitur.

Absolutis iam trisyllabis nos convertamus ad quadrisyllabas.

Ac primum quidem oculos in se convertit magnus clausularum numerus, quae exeunt in voces formae paeonis tertii quater praecedente longa reddentes clausulam heroicam p. 15, 2 in glyconeo III. εἰς Ἀθηνας κομιουσι, p. 15, 8 in pherecrateo II. τοις στοιχειοις διενειμεν, p. 18, 10 in pentapodia

dactylica και θαρσους αγαθου νεκρος ουχ ολοκληρος, in glyconeo III. p. 26, 7 ουκ αν ει η επιδειξις. Tum clausula ditrochaica arsi priore soluta exstat p. 21, 13 του ταφου το κεφαλαιον, p. 22, 6 ο πολεμαρχος, p. 29, 2 ενεβαλλε (BC, ενέβαλε A) δα δας εκομιζεν. Trochaica denique tetrap. acat. agnoscitur p. 31, 24 ο μεν ελαβετο, ο δ' απεκοψε.

Insignia sunt etiam octo vocabula antispastica, in quibus plerumque exstat clausula ‿ ‿ ‒ | ‒ ‿ (sexies syllaba longa antecedit). Pedibus autem qui antecedunt respectis res ita se habet, ut trochaeus extremus excipiat pherecrateum I. p. 9, 5 την 'Ασιαν κατη ραξεν, glyconeum I. του κατορθωματος αιτιος νομι ζοιτο, trochaicam tripodiam catalecticam p. 28, 14 τις Τριτων εποι ησεν, creticum (troch. dip. cat.) p. 10, 11 ών πεποι ηκεν, p. 36, 5 γυμνους υμιν αυ τους εποι ησα, p. 36, 24 νεκρος ή μας 'Αθη ναιος. Item pherecrateum II. trochaeus sequitur p. 38, 1, ubi antispastum brevis praecedit syllaba: ουκ αυτου μεν υπαρ χουσαν, ut trochaicam tetrapodiam catalecticam p. 36, 14 στηθι Καλλιμαχε ακι νητος.

Octo quoque vocabula quae seriem syllabarum ionici a maiore praebent, non miramur, quod in dactylum exeunt, quem a rhetore in deliciis habitum esse supra vidimus. Ratio quoque numerorum qui dactylum illis in clausulis praecedunt, eadem est atque in clausulis quae in vocabula dactylica exeunt. Spondeum enim dactylus sequitur p. 28, 5 του τολ μηματος, plures syllabas longas p. 18, 21 των πολλων ηπ ειγετο, p. 28, 16 τοσουτῳ πλη ρωματι, p. 30, 14 αναγκαιαν αυτῳ την νικην ειρ γαζετο, creticum p. 21, 22 και τα εγ κωμια, p. 31, 16 ή τον ερ ριμμενον et trochaicam tripodiam catalecticam p. 20, 10 τεθναναι τον εσ τηκοτα. Etiam trochaica clausula invenitur p. 35, 2 φασματων εξαιρετον (tetrap. cat).

Voces paeonis quarti forma praeditae a legibus rhythmi Polemoniani alienae non sunt, quod, ut in vocabulis iambi formam

praebentibus duae illae clausulae ἔτι μένεις et ἔτι μάχῃ cretici fuerunt soluta arsi priore, ita etiam illa vocabula paeonica partim cretici sunt soluti, cum praecedentes rhythmi iidem sint atque in clausulis ultima voce cretica (illa enim vocabula sequuntur 1. creticum p. 36, 16: των βελων περιβολης, 2. iambicam dipodiam p. 22, 5: τις προτερος αν διεκριθη et tripodiam p. 32, 14 ὁμοιος ἠσθα τῳ μαχομενῳ), partim ditrochaei soluti, qui ad clausulas trochaicas pertinent p. 12, 9 χειρες εἰσιν ἀθανατοι (tetrap. cat.), p. 30, 2 ἀλλας ἀποβασεις (trip. cat.) et ad clausulam logaoedicam p. 19, 22 την πολλην δυναμιν του βασιλεως (pentap.).

Clausulis quarum extrema vox formam ⏑ – – – praebet, ita usus est sophista, ut semper longa syllaba antecedat, ut pares fiant clausulis quae in – ⏑ – – ⏑ exeunt. Ut in his, sic in illis spondeus sequitur tres creticos p. 25, 12 και κυνες κατα λεον των θρασυ νονται, iambicam tetrapodiam acatalectam p. 25, 11 και τοις τετραμμενοις ἐπεμ βαινειν, glyconeum II. p. 28, 15 ἡ δεξια ἀνεμοις ἁμιλ λασθαι, neque nisi p. 33, 10 και την ψυχην ὑπερβαινει molossus in fine videtur agnosci posse.

Quod quater in fine voces ditrochaicae exstant, propterea miramur, quia ditrochaeum rhetor in vocabulis trochaicis fugit neque nisi in vocibus forma amphibrachi praeditis admisit, id quod denuo nos monet non esse nullius momenti, qualis sit formae vocis extremae. Clausulam ditrochaicam cognoscimus p. 7, 5 ἡ της πολεμαρχιας ἀξιωσις (ditrochaeus sequitur pher. I. cat.), p. 31, 25 οἱ δε και ὁμως (troch. trip. cat.) ἐξεπλευσαν, p. 14, 8 Ἀθηναιοις αἰχμαλωτον, et ditrochaeus pars est clausulae quae continetur tetrapodia trochaica acat. p. 21, 6 σωματος την ἀσθενειαν.

Item troch. tetrap. exstat ultima voce formae – – – ⏑ p. 28, 10 την ἀχρηστον αὐθαδειαν.

Sequuntur vocabula proceleusmatici formam praebentia, quae ut numero proxima sunt paeonibus quartis, ita eadem ratione sunt dactyli soluta longa, qua illi cretici sunt soluta arsi priore. Excipiunt enim creticos p. 4, 18 και κρατων ἀπεθανεν,

p. 37, 16 της μαχης ἐγενετο, trochaicam tripodiam p. 10, 24 των τοξευματων δεδεμενον, neque non logaoedicam tetrapodiam catalecticam πρὸς δυοῖν p. 28, 18 αἰχμαλωτος ἀκροστολιου γενομενος; trochaica denique pentapodia invenitur p. 27, 13 πως γαρ χειρι νηα ἐλαβετο.

Ultimo vocabulo choriambico praemissus est epitritus II. p. 32, 18 τῳ ἐρευναν βουλομενῳ, ut illa vox clausulae pherecrateae adhibendae servit p. 38, 8 κατασχουσα Σιδονιου.

Etiam in vocabulis extremis paeonis alterius forma praeditis clausulae iam saepe inventae exstant eorumque ultima brevis syllaba ictum ferens semper pro longa adhibita est. Glyconeus I. enim agnoscitur p. 24, 10 Καλλιμαχος διδασκαλος, pherecrateus I. p. 31, 1 οὐδεν ἐβλαπτομεν, ut trochaica tripodia catalectica praecedente cretico (◡◡ ◡–) p. 11, 2 exstat ἐπι τοσου τοις ἐρεισμασι).

Neque novi quidquam in vocibus epitriti forma praeditis discimus, quae bis inveniuntur: p. 15, 17 Λακεδαιμονιοι πυνθανονται, ubi ditrochaeus agnoscitur, ut p. 35, 21 (τις Ἀρταφερνης) iambica tripodia.

Item notissimae sunt clausulae logaoedicae, quae ultimo vocabulo ionici a minore seriem syllabarum praebente exstant: adonii: p. 15, 15 ἐκ Κυνεγειρου, p. 17, 2 ὠν Κυνεγειρου, p. 28, 8 ἀλλ' ἀπολυσαι et pher. II. p. 31, 19 τῳ μεχρι νυν ὀλοκληρῳ.

Pherecrateum etiam vox diiambica reddit, quae semel in fine posita est p. 35, 15 τις πρωτος ἀπολλυται. Neque ignotae sunt clausulae extrema voce epitritum III. reddente: creticus qui sequitur choriambum p. 27, 19 ὑπερησπισεν ὠ πλισμενη, et glyc. I. p. 32, 11 οὐ πελεκει Φοινικιῳ.

Quid clausulae quarum ultimum vocabulum quinque constat syllabis? Nonne antecedentium clausularum rationi accurate respondent, cum plerumque in iis formae exstent quae in dacty-

lum et creticnm exeunt (⏑⏑–⏑⏑ 13, ⏑⏑–⏑– 7, ⏑––⏑⏑ 7) quaeque reddunt 1. clausulas logaoedicas (id quod plerumque fiat necesse est, cum vocibus forma ⏑⏑–⏑⏑ praeditis semper, vocibus quae praebent formam ⏑⏑–⏑– non nisi una excepta [p. 16, 20 δράματι Μαραθωνίῳ] syllaba longa praemissa sit): a) pherecrateos p. 6, 22 τιμης παραμυθια, p. 8, 20 τη τουτου τολ μη περιουσιαν, p. 15, 18 μη τεθεαμενος, p. 16, 8 τα στερεωματα, p. 27, 11 εθνη παρεταξατο, b) glyconeos p. 27, 23 οἱ περι τας αδυνατους επιθυμιας, p. 37, 1 γινονται μαχιμωτεροι, p. 4, 3 και κατα μερος μεμαχημενον, p. 5, 2 τα κρειττω φανερωτερα, p. 34, 20 ω φυτον Μαραθωνιον, p. 35, 21 δικτυον περιτεινατε, c) logaoed. tetrap. π. δυοῖν p. 14, 15 τι φευγετε ω κακοδαιμονες, d) logaoed. pentapodias p. 17, 3 και ταυτας ὁ θελων αποκοψατω, p. 38, 4 των αλλων μερων ακρατεστεραν; p. 6, 15 και θαλασση μεμερισμενος, p. 11, 4 τας εαυτου μεμαχημενος, p. 11, 6 ὁς την αρετην νεκρος ων επεδειξατο, p. 18, 6 ὁμολογησαι βεβιασμενον, p. 34, 10 ω νεκρε ζωντων μαχιμωτερε, 2. invenitur clausula quae e trochaica tetrapodia constat: p. 16, 20 δραματι Μαραθωνιῳ, neque desunt 3. clausulae quae in fine dactylum exhibent, quem praecedunt et choriambi p. 12, 2 εκπληξιν ανεσ τηκοτι, p. 29, 9 την επι νοιαν εκαρ πωσατο, et cretici p. 13, 19 αλλ' απῳ κιζετο, p. 24, 15 τον πεποι ηκοτα, p. 32, 7 μη κεκι νημενε, quibus etiam adnumerari possunt clausulae p. 33, 5 νικησομεν ερω τηματι, p. 35, 8 φασματι κεκοσ μημενε.

Ad illas creticum praecedente choriambo offerentes clausulas duae accedunt, quarum ultima vox dochmii formam praebet: p. 10, 15 ζωντι τετολ μημενη et p. 14, 9 Παναθη ναια μεμι μημενης, ut dactylus soluta priore longa trochaicam tetrapodiam catalecticam excipit p. 13, 21 της αλγηδονος μη αισ θανομενος et dipodiam iambicam acatalectam p. 18, 11 και τουτο εξ ετασατε in clausulis quae exeunt in –⏑⏑⏑⏑.

Ditrochaicae sunt clausulae quae in ⏑⏑⏑–⏑ exeunt: p. 9, 3 δια τελους επολεμησε et p. 24, 20 εκ μονης αρετης (pher. II.)

ὑπερεβαλλε, item quae in – – ⏑ – ⏑ exit p. 37, 2 τις σε ἐξηπατησεν.

Vocum duarum quae formam praebent ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ altera pherecratei pars est: p. 9, 21 αὐτοῦ προτιμοτερος, altera clausulam choriambicam reddit: p. 9, 21 των σκοπελων βεβαιοτερος, et vocabulum quod forma ⏑ – ⏑ ⏑ – praeditum invenitur, ad pentapodiam logaoedicam pertinet: p. 31, 22 δ'ἐκ θαλαττης ἐπεζομαχει.

Logaoedicae clausulae etiam in voce fiunt quae quinque brevibus constat: p. 5, 9 και μεγαλων ἐργων ὀρεγομενος, quaeque praebet formam – ⏑ ⏑ – – p. 14, 24 ἀνδρες χαλκεοθυμοι; iambicis autem aut trochaicis clausulis quinquesyllabae serviunt habentes formas – ⏑ – ⏑ ⏑ (p. 9, 22 και ἐνδικωτερον) et ⏑ – ⏑ – ⏑ (p. 14, 16 ἁς ἐληΐσασθε).

Restat unum exemplum vocis quinquesyllabae quae in antispastum exit: p. 35, 20 'Ερετριεις περιεσ τητε, qua in clausula trochaeus pherecrateum excipit, ut p. 38, 1, et ut spondeus glyconeum p. 28, 16.

Senis denique syllabis sex vocabula constant, quorum singula propriam formam exhibent. Clausulae autem quas illae voces continent, nobis non sunt ignotae.

Invenitur enim choriambus qui sequitur creticum p. 34, 12 και ἀγω νιζομενην, creticus qui excipit pherecrateum I. soluta arsi altera, p. 11, 24 τοις βελεσιν ἐσαγη νευσαμεν, trochaica tetrapodia catalectica p. 34, 14 ἑλκων ἐπι διαδικασιαν, pherecrateus acatalectus p. 31, 6 την ἡσσαν ἀνεμαχεσαντο; in octo denique longas et unam brevem sine dubio producendam clausula exit p. 4, 16 τα των παιδων συγκινδυνευσουσιν.

Quibus praemissis etiam clausularum quae in monosyllabon exeunt, rationem spectantes cognoscimus: 1. clausulas iambicas p. 22, 8 ὑμεις δε τι (dip.), p. 31, 13 ὁ μεν ἐπεσεν ὁ δε οὐ (trip.), p. 5, 23 και πρωτος ἀνθρωπων ἐναυμαχησεν ἐκ γης (heptap.)

2. clausulas trochaicas p. 6, 6 Κυνεγειρος τροπαιον ἦν (trip.), p. 35, 5 τεθνεως ὢν (dip.), p. 27, 13 τολμης αδυνατος ἦν (trip.), 3. clausulas logaoedicas p. 18, 23 ὅτι πολεμαρχος ἦν (pher. I.), p. 16, 10 Κυνεγειρου πολεμαρχος ἦν (pher. I.), p. 32, 16 της μαχης και τοὔνομα ἦν (glyc. III.), 4. creticum quem praecedit pherecrateus, p. 35, 9 ἐκεινο το θαυμα Καλλ ιμαχος ἦν, quique spondeum excipit προσποι ησις ἦν, 5. molossum quem spondeus praecedit p. 12, 19 Κυνεγειρος πληρης ἦν.

Quoniam in antecedentibus clausulas in omnis generis vocibus obvias earumque rationem constituimus, nunc nostrum est paria conferre, quo melius cognoscatur, qualibus clausulis rhetor maxime usus sit qualesque vitaverit.

Ac primum quidem si ad numerum respicimus, ordo hic est: Inter 262[1]) clausulas sunt

1. cretici ab antecedentibus numeris separati (vicies iterati) 82 = 31 %
2. logaoedi 74 = 28 %
3. ditrochaei acatalecti 27 = 10 %
4. plures quam duo trochaei 23 = 8,8 %
5. iambi iterati 16 = 6 %
6. trochaei (spondei) singuli 15 = 5,7 %
7. choriambi 10 = 3,8 %
8. molossi 7 = 3 %
9. bini spondei 3 = 1 %
10. dochmii 2
11. dactyli 1
12. bacchii 1
13. palimbacchii 1.

Longe igitur primum locum clausulae obtinent quae in creticum aut dactylum ab antecedentibus numeris separatum exeunt. Neque solum eiusmodi creticum (dactylum) in fine quam creberrime ponere studuit, sed etiam ceterarum clausularum plurimae in – ⏑ – (⏑⏑ ⏑ –) aut – ⏑ ⏑ (⏑⏑ ⏑ ⏑) exeunt: 74 loga-

[1]) Clausulae p. 28, 1 πειρωμένῳ ἀνδρί et p. 30, 4 ἀφεψαλωμένης ut corruptae omissae sunt.

oedicarum 23 in –⏑–, 1 in ‿‿⏑–, 23 in –⏑⏑, 1 in ‿‿⏑⏑ (summa: 48), 23 trochaicarum 4 in –⏑–, 4 in ‿‿⏑–, 5 in –⏑⏑, 1 in ‿‿⏑⏑ (summa: 14), 16 iambicarum 5 in –⏑–, 1 in ‿‿⏑–, 5 in –⏑⏑ (summa: 11), 2 dochmiacarum 1 in –⏑–, 1 in –⏑⏑, ut omnium 262 periodorum 65 exeant in –⏑–, 70 in –⏑⏑, 13 in ‿‿⏑–, 9 in ‿‿⏑⏑ (summa: 157). Neque non videtur ratio habenda esse rhythmorum qui antecedunt. Quater creticis nulla vocabula praemissa sunt (p. 22, 11 νὴ Δία, p. 30, 5 φευγέτω, p. 36, 22 ἔτι μένεις et ἔτι μάχῃ), reliquae autem 78 clausulae ita sunt comparatae, ut 26 earum ($33\frac{1}{3}$ %) binas pluresque syllabas longas ante creticum praebeant. Vicies (26 %) creticus creticos sequitur. Septies decies (21 %) creticum poëtici quidam ambitus rhythmorum in arsin exeuntes antecedunt (trochaei catalectici iterati sexies, iambi acatalecti iterati quinquies, pherecratei catalectici quater, glyconeus catalecticus semel, logaoedica tetrapodia πρὸς δυοῖν semel). Ter decies ($16\frac{2}{3}$ %) cretico choriambi praemissi sunt. Bis denique ante creticum anapaestus invenitur.

Alterum locum 74 clausulae logaoedicae obtinent: pherecratei I. 18, pentapodiae logaoedicae πρὸς ἑνὶ 16, glyconei II. 14, glyconei I. 8, pherecratei II. 5, glyconei III. 3, pentapodiae logaoedicae πρὸς δυοῖν 3, adonii 3, tetrapodiae πρὸς δυοῖν 2, singula denique exempla pentapodiae πρὸς τρισὶν et hexapodiae.

Clausula heroica quae logaoedis tribuenda est, exstat quater in vocibus formae paeonis III. (⏑ – ⏑), quater in vocibus quae seriem syllabarum ionici a minore exhibent, semel in voce quae formam –⏑⏑–– praebet.

Tertio stant loco *ditrochaei acatalecti*, quos praecedunt duae pluresque longae septies, cretici octies, pherecratei quater, choriambi bis, semel denique glyconeus III. et trochaica tripodia catalectica.

Plures quam binos trochaeos invenimus 23, qui erant 13 tripodiae, 9 tetrapodiae, 1 pentapodia. Plurimae earum sunt catalecticae; neque omnino multae clausulae in fine exhibent –⏑–⏑ (‿‿⏑–⏑) aut –⏑–– (‿‿⏑––).

Ditrochaeorum enim 13 in –⏑–⏑ exeunt, 6 in ‿‿⏑–⏑, 7 in –⏑––, 1 in ‿‿⏑––, reliquarum clausularum trochaicarum 3 in –⏑–⏑, 1 in ‿‿⏑–⏑, 2 in –⏑ –, 1 in ––⏑––, logaoedicarum

5 in –⏑–⏑, 1 in ⏑⏑⏑–⏑, 3 in –⏑––, 1 in ⏑⏑⏑––, iambicarum 3 in –⏑––, 1 in ⏑⏑⏑––, bacchiaca in –⏑––, ut periodorum omnium 21 –⏑–⏑, 8 ⏑⏑⏑–⏑, 16 –⏑––, 4 denique ⏑⏑⏑–– praebeant (summa: 49).[1])

Sequuntur 15 clausulae in quibus trochaeus aut spondeus in fine sententiae per se stat. Si ad pedes antecedentes respicimus, res se ita habet, ut ille trochaeus aut spondeus excipiat creticum quater, pherecrateum catalecticum quinquies, glyconeum catalecticum bis, trochaicam tripodiam catalecticam bis, semel denique trochaicam tetrapodiam catalecticam et iambicam tetrapodiam acatalectam.

Iambis iteratis rhetor sexies decies usus est, inter quos dipodiarum et heptapodiarum singula exempla exstant; tripodia invenitur septies, tetrapodia quater, pentapodia ter.

E paucis denique reliquis alius generis clausulis dignae sunt quae hoc loco commemorentur, 6 clausulae choriambicae, in quibus choriambus extremus alterum (semel duos) choriambum excipit.

Iam dubitari nequit, quin rhetor singulari ratione clausulae extremae formas –⏑⏓ adamaverit; multo rarius trochaeus et spondeus claudit, quorum ille quinquagies bis, hic undequadragies exstat, et in –⏑⏑⏓ 14 periodi exeunt. Neque non est nullius momenti, quod exitus formis ⏓⏓⏑⏓ praeditus saepius per se quasi finem periodi indicat, quam rhythmum antea incohatum continuat (82:75), trochaei autem et spondei in fine positi multo rarius rhythmum antea incohatum interrumpunt quam continuant (15:76). Praeterea vidimus rhetorem non acquievisse in periodo per brevem clausulam finienda, sed operam dedisse, ut etiam antecedentia rhythmica quadam ratione procederent. Saepissime enim rhythmo claudenti aut duas pluresque longas aut creticum aut choriambum aut denique poeticos quosdam rhythmorum ambitus (pherecrateum, glyconeum, trochaicam tripodiam, similia) praemisit. Neque rhythmus claudens semper

---

[1]) Polemo igitur inter illos Asianos, qui propter nimium ditrochaeorum usum Ciceroni odio erant, non esset numerandus, neque ditrochaeos (epitritos) omnis admisit generis, sed clausulae –⏑–⏓ ultima voce trochaica aut spondiaca desunt neque plurium trochaeorum in –⏑|–⏓ exeuntes clausulae inveniuntur.

ex uno constat pede, sed invenimus 74 logaoedos, 27 ditrochaeos, plures quam duos trochaeos 23, 20 creticos iteratos, 16 denique clausulas, quae iambos et 10, quae choriambos iteratos praebent.

ββ) de rhythmo initiorum.

Quamquam maxime clausularum rhythmus rhetoribus cordi curaeque erat, tamen ne in initio quidem aut in mediis periodorum partibus secundum artis rhetoricae praecepta numeri neglegendi erant. Itaque videamus, quomodo etiam haec res in duabus declamationibus se habeat.

Ac primum quidem ut de syllabis primis periodorum dicam, syllaba longa in initio centies sexagies ter, syllaba brevis centies exstat.[1]) Quadraginta septem illarum periodorum a binis longis, viginti quattuor a ternis, viginti duae a quaternis pluribusque incipiunt, ut alterius generis triginta in initio binas breves syllabas, quattuordecim ternas, novem quaternas praebent. Qua ex re ad rhythmum cognoscendum nullum fructum capimus, nisi quod viginti duae a quaternis pluribusque longis incipientes sententiae oculos in se convertunt.

Unusquisque autem qui declamationes attento animo legerit, aliam quandam legem rhythmicam observabit. Admodum enim paucis exceptis initia periodorum longas brevesque syllabas inter se ita ordinatas exhibent, ut pedes metrici numerique poetici exsistant.

Frequentissime agnoscimus logaoedos. Quibus in afferendis initium faciam ab iis qui a spondeo incipiunt: p. 9, 10 και τοινυν προτερος μεν (pher. II.), p. 11, 4 θαυμαστον δε γε και (pher. II.), p. 12, 23 ω χειρες Μαραθωνιαι (glyc. II.), p. 14, 8 ω δεινης μαχης Παναθη (glyc. III.), p. 16, 20 αλλ' ω Αἶσχυλε παι (pher. II.), p. 17, 10 τον μεν της πολεως ἔπαι (glyc. II.), p. 28, 5 ἤ μην ἦν τινος μανικου (glyc. III.), p. 31, 16 οὐ παυση παραβαλλων ἀνδρι χειρα (pentap. logaoed.), p. 33, 16 ω και Καλλιμαχε (ultima brevis propter pausam producitur, ut p. 34, 20 ω δημων βεβαιοτερε et

[1]) p. 28, 16 περινοστήσεις corruptum est

p. 36, 24 ἀνδρες μηκετι βαλλετε (glyc. II.), neque aliter p. 37, 10 ὠ σεμνον πολεμου τερας (glyc. II.)).

Alterum genus est, quod anacrusin longam praebet: p. 5, 23 πολλας μεν οὐν ἐφοβησε ναυς (glyc. II.), p. 9, 12 και Καλλιμαχος μεν (adonius), p. 10, 18 μη παραβαλε στρατιω (pher. II.), p. 16, 1 και πολλα λεγειν ἐχων (pher. I.), p. 16, 12 ἠδη παλαι παρεληλυθεν (glyc. II.), p. 18, 16 ἐνταυθα ἠγε την δυναμιν (glyc. III), p. 25, 7 ἐστι δε το μεν ἀκρας (pher. I.), p. 29, 2 αὐτη μονη κατεχει ναυν ἠ λαβη (logaoed. pentap.), p. 29, 9 και Καλλιμαχον μεν (adonius), p. 33, 7 ἀλλ' ὠ μολογησε (adonius), p. 33, 20 ὠ κοινε της 'Ασιας σκοπε (glyc. II.), p. 34, 24 και γη μεν ἐσεισθη πολλακις (glyc. I.), p. 34, 27 ὠ τειχος 'Αττικης ἀρετης (sic scribo cum cod. B; glyc. III.), p. 35, 8 ὠ μεγαλῳ φασματι κεκοσμ.. (glyc. I.), p. 35, 15 και πολλα βαλλομενος (pher. II.), p. 37, 9 τοιαυτα τεκνον παρεσχες (pher. I.),

et anacrusin brevem: p. 9, 5 ἐδειτο δε ἡ μαχη (pher. I.), p. 27, 11 ὁ μεν ἀνοητον ὁλως (pher. II.), p. 30, 7 ἐχω και πνευματα συγγενη (glyc. II.), p. 34, 14 τα μεν γαρ ἀλλα παντα ἐπραξεν (glyc. III.), p. 35, 20 ἐμοι, ἐμοι το του πολεμου (glyc. III.), p. 35, 21 ἰδου, ὠ παντες, ἐγω ἑτοιμος (glyc. II.), p. 38, 2 ἀκροστολιον γαρ οὐσαν (pher. I.).

Neque desunt anacrusin bisyllabam offerentes: p. 15, 4 ὁ δε ταυτης οὐδεν ἐφροντισεν (glyc. II.), p. 22, 6 τις ἐπηνεσε τους πεσοντας (pher. I.), p. 24, 10 ἐβοα γαρ ἐγκελευομενος (glyc. III.), p. 29, 6 δια ταυτα Καλλιμαχος μεν ἁπαντων (tetrap. π. δυοῖν).

Anacrusi denique carent: p. 6, 15 ταυτα ἐμον ποιει το νικος (glyc. I.), p. 8, 13 Καλλιμαχος μεν και πρεσβυτερος ὠν (log. pentap.), p. 13, 24 ὠ παι, ὠ μεγα θαυμα (pher. II.), p. 16, 22 μη με ἀτιμασητε (pher. I.), p. 18, 23 παρακελευσαμενος γαρ αὐτῳ (glyc. II.),

p. 23, 17 και γαρ ει περιων τυχοι (glyc. II.), p. 24, 12 ων δε Καλλιμαχος ελαμπρυνετο (log. pentap.), p. 24, 20 Καλλιμαχος μεν ουν (pher. I.), p. 25, 7 εστι δε το μεν ακρας (pher. I.), p. 27, 14 τις δε αν εγενετο (pher. I.), p. 29, 17 Καλλιμαχου μεν ουν (pher. I.), p. 34, 10 ειχεν αρα ψυχην (pher. I.), p. 34, 18 ω μεγαλη στασις (pher. I.), p. 37, 17 τοινυν Ευφοριων απελθ. (glyc. II.).

Alterum obtinent locum initia quae e compluribus constant trochaeis, veluti p. 5, 9 εν δε τη μαχη, p. 14, 19 Δατιδος δε κοπτειν, p. 15, 8 αξιος γε ησθα, p. 17, 1 ουκ αφισταμαι, p. 19, 16 ενθα πολλα μεν βελων, p. 21, 11 ταυτα με επι τον ταφον, p. 22, 6 ουχ ο οπλισας, p. 22, 8 αρα ουκ αν, p. 22, 16 ει δε ουδε, p. 27, 9 και ο μεν μια, p. 27, 14 ωστε ει μεν ηγνοησε, p. 28, 2 η δε ναυς ολη, p. 33, 17 ου γαρ Αισχυλου, p. 36, 5 οι δε βαρβαροι, p. 37, 3 αι δοκουμεναι,

ad quas accedunt aliae in quibus altera thesis est producta: p. 5, 12 αλλ' ο μεν τουτου, p. 6, 11 ενθα και θαυμαστον εγενετο, p. 11, 18 προς δε τουτοις, p. 11, 20 αυτο γαρ τοι τουτο, p. 22, 5 ο ιδιωτης, p. 22, 7 ουχ ο τοιουτους παρασχων, p. 29, 22 τι ποτε αν εποιησε, p. 30, 2 μη κρατει ναυν, p. 31, 12 και το συμπαν, p. 32, 17 ανακαλει νυν πολλα, p. 32, 22 των γαρ αλλων, p. 36, 14 οι δε ωσπερ τειχει προσβαλοντες καρτερω, p. 36, 16 ενθα δη πολλοι.

Neque non sunt trochaei, quamquam prima thesis est producta: p. 13, 3 ω ηδεια δεξια, p. 15, 17 ταυταις και Πολυζ., p. 22, 3 ουτως ουν σκοπειτε, p. 27, 13 πως γαρ χειρι νηα ελαβετο, p. 35, 21 τις Δατις, τις 'Αρταφερνης, p. 39, 5 συ δε τον σον μεθυστερον.

Haud ita raro etiam iambi iterati in initio exstant: 1. primo pede iambo: p. 6, 1 πολυν μεν ουν χρονον, p. 10, 24 τι των βελων συνεχομενων, p. 18, 2 πεσειν μεν ουν, p. 19, 9 πολυν δε

των, p. 19, 22 πολυν μεν ουν, p. 30, 1 μενουσιν αν, p. 31, 25 κατεσχε τους πλεοντας, p. 32, 19 ὁ σος παεργ, p. 35, 23 ἐπει δε πας ανηρ, p. 36, 23 ποσας ἐτι ψυχας ἐχεις, 2. primo pede anapaesto: p. 9, 3 ὁ μεν ἐν μεσῳ, p. 12, 2 (p. 14, 13, p. 21, 6, p. 38, 8) συ δε, ὠ τεκνον, p. 18, 6 ἀγαθος μεν ουν, 3. prima thesi producta: p. 4, 3 εἰκος μεν ουν τι και, p. 4, 18 εἰδοσι μεν ουν, p. 6, 7 αὐτος μεν ουν, p. 6, 20 οὐκουν ὁ μεν ἱκανως τετιμ., p. 13, 10 ὠ τροφιμε της παρουσ., p. 13, 15 νυν πρωτον εἰδον ἀνθ., p. 13, 23 ὠ καινον ἐπινοημα σωματος, p. 21, 17 και γαρ δικαιον, p. 22, 3 εἰ της μαχης, p. 22, 8 ὑμεις δε τι, p. 28, 10 εἰποι δε ἀν τις εὐ φρονων αὐτῳ, p. 28, 13 τις τουτο Γλαυκος ποντιος.

Quae praeter has initiorum formas exstant, multo rarius inveniuntur.

Digni qui memorentur sunt imprimis anapaesti iterati: p. 6, 22 ὁ μεν ουν πολεμαρχ., p. 8, 1 φερε ουν ἐπι του, p. 11, 24 των ἡμετερων στρατιω., p. 12, 15 ἑνος εἰ στρατιω., p. 12, 19 ὠ του μεγαλου, p. 18, 11 ἀπεβαινε μεν εἰς Μαραθωνα ὁ Δαρειου, p. 20, 11 ὠ Καλλιμαχου φοβερου, p. 22, 18 προεταττετο των, p. 27, 5 και Καλλιμαχος, p. 28, 8 οὐκουν ἀρετην ἐτι την ἀνοητον τολμ., p. 37, 6 βασιλευς δε ἰδων, p. 30, 13 ἀπορον ποιων, p. 32, 14 ὠ του μεγαλου.

Neque desunt dactyli iterati: p. 14, 2 οἱα σε φασι βοαν, ὠ παι, p. 30, 14 ἀλλα γαρ οὐ μετα της, p. 37, 11 σοι μεν ὁ Παν ἐβοη.

Rarissime creticos a numeris sequentibus separatos primo periodi initio adhibuit, quos plurimum posuit in extrema periodo: p. 8, 9 ἀλλα και Καλλιμαχον, p. 10, 11 εἰ δε δει μηδεν ὀκνη., p. 14, 15 στητε και τας πολεις ἀποδοτε, p. 17, 18 ζων μεν ουν Καλλιμαχος, p. 35, 5 ὠ βλεπων και μιμουμενος, p. 7, 5 ἐπολεμαρ — χησε μεν ουν, p. 26, 3 δυναμεως ἐστιν ἐργον, ad quos accedunt duo exempla p. 36, 22 ἐτι μενεις et ἐτι μαχη, quae iam in clausulis (p. 92) attulimus.

Ter denique exstant choriambi: p. 17, 17 Καλλιμαχου γαρ πατηρ, p. 23, 14 Ευφοριων, μη λυε ταξιν Μαραθωνιαν, p. 32, 11 ω μονε των αποθανοντ., semelque duo ionici a minore: p. 33, 10 αγαθους μεν στρατιωτας.

γγγ) De rhythmo mediarum comprehensionum partium.

Neque in mediis periodorum partibus desunt complexiones quaedam rhythmorum similes illis quas in clausulis et in initiis invenimus, quamquam numerus earum prae illis haud ita magnus est. Veluti logaoedi exstant p. 4, 5 τῳ ταφῳ δικαιοτερος (glyc. III), p. 4, 12 των επι τῳδε τῳ ταφῳ (glyc. I.), p. 4, 15 ταις υμετεραις φιλοτιμιαις (log. tetrap. πρὸς δυοῖν), p. 4, 17 οσῳ δικαιοτερος κρατειν (glyc. II.), p. 5, 4 ηγεν εις Μαραθωνα (pher. II.), p. 6, 7 ως ολιγη κατεμεμφετο τη φυσει (log. pentap. πρὸς τρισίν), p. 6, 21 sq. και τουνομα της αρχης εχει παραμυθιον εμοι δε οφειλεται τιμης παραμυθια (quattuor pherecratei!), p. 7, 12 και δικαιοτερος λεγειν (glyc. II.), p. 8, 15 πολλα μεν ειχε τα συμμαχα (log. tetrap. πρὸς δυοῖν), p. 8, 18 του πλειονος περιειδε βιου (log. tetrap. π. δ.), p. 9, 16 ωσπερ αποστολους (pher. I.), p. 10, 5 δοξαν η χαρις ουκ εχει (glyc. II.), p. 10, 21 ταυτα γαρ εμπαγεντα τη γη (glyc. I.), p. 11, 25 μη βουλομενῳ λαθειν (pher. I.) αλλ' ωσπερ εξεπιτηδες (pher. II.), p. 12, 6 ως ετεροι βελη (pher. I.), p. 13, 3 ην ανετειλε τοις Ἑλλησιν η γη (log. pentap.), p. 13, 4 ω δεξια βιαιοτερα (glyc. III.), p. 13, 6 συ γαρ ερεττομενην (pher. II.), p. 13, 18 ναυν δε κρατουμενην (pher. I.), p. 16, 1 και πολλα λεγειν εχων (pher. I.), p. 16, 19 και χορον παραγειν (sic recte exhibent codd. BC) επινικιον (log. pentap. π. δυοῖν), p. 19, 21 τα της Ἀσιας βελη (pher. I.), p. 20, 10 ουδεις γαρ ῳετο τεθναναι (glyc. II.), p. 23, 18 και καλων επι τον λογον (glyc. II.), p. 24, 21 τοις βαρβαροις παρεταξατο (glyc. II.), p. 26, 15 προς γαρ τουτον ορων τις (pher. II.), p. 28, 3 πως ην επιληψιμος

(pher. I.), p. 33, 17 πως σε ἀν τις ἐπαινεσειε (glyc. II.), p. 35, 4 αἰσχυνομενος πεσειν (pher. I.), p. 36, 2 την Ἀσιαν ἀπεδυσαμεν (log. tetrap. π. δ.), p. 36, 3 παιετε κατακεντουντες αὐτους (glyc. I.), p. 36, 10 ἀλλα πας μεν ἐβαλλε (pher. II.). Deinde trochaei iterati inveniuntur: p. 5, 20 ἐνθα δη το πλειστον ἠν, p. 7, 9 εἰ γαρ εἰκος ἠν, p. 13, 14 τουτο δαδες των θεων, p. 14, 12 και το λοιπον σωμα παντες, p. 19, 11 ὡστε τἀλλα παντα καταλιποντες, p. 19, 15 τουτου γαρ παροντος, p. 19, 16 ἐνθα πολλα μεν βελων, p. 37, 11 ὠ των συμμαχων θεων. Tum iambos offendimus: p. 7, 14 και γαρ στρατηγος ἐστιν, p. 12, 16 ἐγω δε τον πολυν, p. 13, 17 νυν πρωτον ἀντιπρωρον δεξιαν, p. 31, 14 τον ὀρθον ἠ τον κειμενον, p. 31, 22 κατεσχε την ναυν· καλωδιου το ἐργον.

Aliis denique rhythmorum formis iteratis insignibus usus est p. 5, 20: προς αὐτην ἐπεξηλθε την ἠ (tres bacchii) et p. 15, 3: πελεκει δε μεγαλῳ τις (duo paeones III.).

Haec hactenus.

Iam videmus in universum congruere iudicia veterum cum dictione genereque dicendi, quale declamationes praebent: assentimur iis qui Polemonem ἀττικίζειν asserebant, agnoscimus illam volubilitatem, vim, vigorem, illum ῥοῖζον ab aequalibus notatum, qui et adstricta et acuta brevitate enuntiationum numeris insignibus procedente et frequenti usu illarum figurarum nititur, quas summum πάθος adhibet.

C.

Epilogus.

Quid mirum, si haec dictio Polemoniana, quae aequalibus summae erat admirationi quaeque ne nobis quidem illis laudibus prorsus indigna videtur esse, non modo praedicabatur, sed etiam imitationi erat. Inter quos imitatores praecipue Gregorius Nazianzenus appellabatur, de quo Hieronymus (De viris

illustribus c. 117; Migne, Patrologiae cursus, ser. lat. XXIII p. 709) tradit: *secutus est autem Polemonem dicendi charactere.*[1]) Quod iudicium ne percurrenti quidem Gregorii orationes non probatur. Et nunc quidem satis habeo assensum tulisse Nordeno, qui (Hermae vol. XXVII p. 620 adn. 2) *quavis,* inquit, *oratione videtur demonstrari* Gregorium in genere dicendi Polemonem expressisse, accuratius autem de hac re alio tempore agam.

Appendix.

Corollarium emendationum.

Quamquam criticorum munere in Polemonis declamationibus iam multi functi sunt, inter quos eminent Henricus Stephanus in editione quae Parisiis 1567 prodiit, Ioannes Conradus Orelli eiusque patruelis Ioannes Casparus Orelli in editione Lipsiae a. 1819 typis impressa, Friedericus Iacobs in Zimmermanni diario antiquitatis a. 1838, Hugo Hinck in editione Teubneriana a. 1873, Augustus Mau in calce huius editionis, Erwinus Rohde in Musei Rhenani vol. XXXI p. 137 sq.[2]), tamen satis multa restant emendanda.

Pauca quae mihi succurrerunt, haec sunt:

Or. I § 2 p. 43 sq.: in A (Laurentiano 56, 1) codice, qui proxime ad archetypum accedit, traditum est: εἰκὸς μὲν οὖν τι καὶ τ[illegible]ν Καλλιμάχου τῶν ἀρετῇ δευτέρων, ἐγὼ δ᾽αὐτοῦ τοσοῦτον ἐπειπεῖν τῷ τάφῳ δικαιότερος ὅσῳ τιμῆς ἄξιος πλείονος Καλλιμάχου Κυναίγειρος κ.τ.λ. »In rasura ο scriptum fuerat; superscriptum deinde ου, at hoc quoque deletum« (Hinck.); in codice B (Laurentiano 87, 14) scriptum est τῶν Καλλιμάχου, in ceteris τὸν Καλλίμαχον. Verbum in priore enuntia-

[1]) Idem etiam versio graeca praebet (id quod Flachius in Mus. Rhen. XXXVI p. 628 iniuria negavit), quae vulgo Sophronio tribuitur (cf. autem Bernoulli, Theolog. Litteraturzeitung 1895 p. 475 sq.): ἠκολούθησε δὲ τῷ Πολέμωνος χαρακτῆρι, neque dubium est quin ad hanc versionem redeat, quod Suidas prorsus iisdem verbis eodemque verborum ordine s. v. Γρηγόριος Ναζιανζοῦ tradit, sive ex Sophronio ipso sive aliunde sumpsit (cf. G. Wentzel, Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristl. Litteratur XIII 3 (1895) et A. Hilgenfeld, Berliner Philol. Wochenschrift XVI p. 294—297).

[2]) De duobus codicibus (Ambros. I 49 sup. fol. 100—110 s. XV et Neapolit. III. E. 16 s. XIV) nondum excussis me R. Foerster monuit.

tione desideratur et subiectum. Orellius coniecit: εἰκὸς μὲν οὖν εἰπεῖν τι καὶ περὶ τῶν Καλλιμάχου τῶν ἀρετῇ δευτέρων, sed propter sequens αὐτοῦ in hac priore enuntiatione Callimachi patrem appellatum fuisse apparet. Hinckius post δευτέρων lacunam indicavit, in qua haec fere scripta fuissent μεθύστερον ὑπὸ τούτου ἐπαινεῖσθαι. Sed ὑπὸ τούτου plane tolerari non potest et ego omissa voce supervacanea μεθύστερον scribendum duco: εἰκὸς μὲν οὖν τι καὶ τῶν Καλλιμάχου τῶν ἀρετῇ δευτέρων <ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπαινεῖσθαι>, ἐγὼ δ' αὐτοῦ κ.τ.λ.

I 2 p. 4, 6 sq.: non legerim στρατιώτης ἀγαθὸς ἀγαθοῦ νεκροῦ, sed στρατιώτης ἀγαθὸς ἀ π α θ ο ῦ ς νεκροῦ.

I 5 p. 5, 6 legerim: Κυνέγειρος δὲ ὑπ' ἀρετῆς καὶ τόλμης ἐθελούσιος ἐξῄει, κ α ί π ε ρ νέος ὢν κομιδῇ κ.τ.λ.

I 15 p. 7, 11 verba οὐδὲ πολεμάρχου locum habere non possunt, sed stolidum et supervacaneum additamentum sunt, cum de filio polemarchi orationem habituro nullo modo agatur. Accedit hiatus gravis.

I 16 p. 7, 16: Hinckius solum verba τοῦ στρατηγοῦ et ὅπερ ἐστὶν ἀπωτέρω uncis inclusit et post πατὴρ pronomen αὐτοῦ addidit. Mea sententia verba ὁ τοῦ στρατηγοῦ πατήρ ut scholion sunt damnata addito ὅπερ ἐστὶν ἀπωτέρω et legendum est l. 14 sq.: καὶ γὰρ στρατηγός ἐστιν . . . καὶ τὴν μεγίστην ἀρχὴν τοῦ πολέμου μετακεχειρισμένος.

I 20 p. 8, 19: verba tradita οὐδὲ τὸ τῆς νεότητος ἄπειρον καὶ ἀπόμαχον ἐνέβαλε πολλήν τινα τῇ τούτου τόλμῃ περιουσίαν sensum non praebere, id quod Rohdio visum est, nego. Dicere voluit Polemo: Cynegirus quidem propter animi magnitudinem vitam contempsit, s e d n o n (οὐ δὲ) defectus experientiae multum audaciae eius addidit.

I 44 p. 15, 21 sq.: codices praebent μιμήσονται χρόνῳ ναυμαχοῦντες τὰ σὰ σχήματα καὶ γενήσονται ἐκ σιδήρου χεῖρες ἐπὶ ναῦς ἐπιβολάς, ὦ παῖ, τῆς σῆς μάχης εἰκόνας ἔχουσαι, sed verba καὶ γενήσονται ἐκ σιδήρου χεῖρες ἐπὶ ναῦς ἐπιβολὰς sensum non habent. Henricus Stephanus scripsit ἐπὶ ναυτῶν ἐπιβολὰς additque νεῶν certe aut ναυτῶν scribatur necesse esse; sed νεῶν ἐπιβολὰς legere se non meminisse. Iacobsius coniecit ἐπὶ ναῶν ἐμβολάς vel potius ἐπὶ ναῦς καὶ ἐπιβολάς. Hinckius proposuit καὶ ἐπὶ ναῦς ἐπιβολαί, ita ut ἐπιβολαὶ pro ἐμβολαὶ Polemo dixerit. Sequentia verba τῆς σῆς μάχης εἰκόνας ἔχουσαι pertinere non possunt ad χεῖρες, ut codicum

memoria postulat. *Manus ferreae ad formam pugnae Cynegiri effictae* nemo dicere potuit. Ferreae manus ad aliarum manuum formam, non ad formam rationis alicuius pugnandi effingi possunt neque ratio quaedam pugnandi speciem manuum prae se ferre potest, sed speciem alius eiusdem generis pugnae. Cum Hinckio igitur scribendum esset καὶ γενήσονται ἐκ σιδήρου χεῖρες καὶ ἐπὶ ναῦς ἐπιβολαί, ὦ παῖ, κ.τ.λ., nisi praeferendum videretur γενήσονται ἐκ σιδήρου χειρῶν ἐπὶ ναῦς ἐπιβολαί collatis locis Thucydidis VII 62, 3 ᾧπερ δὴ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σιδηρῶν ἐπιβολαί, αἳ σχήσουσι τὴν πάλιν ἀνάκρουσιν τῆς προσπεσούσης νεὼς et 65, 2 προηγγέλθη δὲ αὐτοῖς καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν σιδηρῶν χειρῶν.[1])

II 1 p. 17, 16 pro traditis δείξω τὸν λόγον coniecit Rohdius λήξομαι; iniuria, nam δείξω τὸν λόγον dictum est, ut in Platonis re publica (I p. 317 C) δείξω ἑτέραν ἀπόκρισιν et in Luciani de domo (c. 16) ὅπερ ἀνάγκη οἶμαι παθεῖν καὶ τὸν ἐν οὕτω καλοῖς ἔργοις λόγους δεικνύοντα.

II 18 p. 22, 2: ἀξιοῦσθαι amplector, quod codices B C praebent; melior enim fit sensus. *Nam non appellationibus gloriosis . . . gloriari solum debent magistratus, sed ne eis quidem qui re vera honores sunt, eos destitui fas est.*

II 19 p. 22, 17: codices omnes exhibent παρὰ τῷ πολέμῳ τεθνηκότι, quam lectionem vel alio loco Polemonis (p. 34, 15 τῷ πολέμῳ δὲ θνήσκων) et Thomae Magistri (Boiss. Anecd. II p. 222 τὸ μὴ πολέμῳ τεθνάναι) collato duriusculam putaverim, sed medicina leniore quam quae fuit Rohdii scribentis παρὰ τοὺς πολλοὺς τῷ πολεμάρχῳ τεθνηκότι sanaverim auctore Foerstero inserta ἐν praepositione: παρὰ τῷ <ἐν> πολέμῳ τεθνηκότι, ut Plato in Menexeno (p. 234 C) καλὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν et p. 235 A τοὺς τετελευτηκότας ἐν τῷ πολέμῳ dixit.

II 20 p. 23, 2: Rohdii coniectura, qui scribit pro traditis καὶ διὰ τοῦτο δεῖ τὸν ἐπὶ τοῖς θαπτομένοις λόγον εἰωθότα ἡμῶν ἀκούειν λεγόντων. ὑμεῖς τοιγαροῦν τὸν στρατηγὸν Μιλτιάδην ἐτιμήσατε θείῳ στεφάνῳ transposito puncto καὶ διὰ τοῦτο δεῖ . . . ἡμῶν ἀκούειν λεγόντων ὑμᾶς. Τοιγαροῦν κ.τ.λ., supervacanea est. Primum enim patris polemarchi non interest iudices audire se epitaphium dicentem, ut ὑμᾶς cum gravitate quadam et vi in fine ponatur,

---

[1]) ἐκ σιδήρου dictum est pro adiectivo σιδηρῶν, ut p. 19, 19 ἐξ ἀδάμαντος πύργος.

neque iudicibus solis, sed populo toti oratio audienda est; melius deinde vi quadam dicere potuit ὑμεῖς ἐτιμήσατε τὸν στρατηγὸν Μιλτιάδην θείῳ στεφάνῳ, quod a iudicibus etiam epitaphius mandandus erat. Denique τοιγαροῦν altero loco in enuntiatione positum est, ut p. 39, 2 ἐμὸν τοιγαροῦν.

II 21 p. 23, 10: scripserim καὶ γάρ τοι τὸν ἀποιχόμενον ἄρχοντα ἔλαττον ἢ πρότερον γέρας σχεῖν <οὐ συγχωρεῖν> εἰκός ἐστι τὸ τῆς μοίρας ἐνδεὲς τῷ πλείονι τῆς τιμῆς παραμυθουμένους. Propter similitudinem σχεῖν et συγχωρεῖν verborum oculus scribae facile aberrare potuit.

II 25 p. 25, 1 pro Ἦλιδος scribendum est ἠόνος (eadem vox exstat p. 5, 20): ut mare ex litore, sic Asia in Atticam fluxit.

II 29 p. 26, 2 sq.: ὥστε καὶ τὸν τούτου λόγον τῷ θατέρῳ παρασχεῖν (BC, παρασχών A) traditum est. Sensum accipiunt haec verba, si θατέρου pro θατέρῳ legitur: sunt scholion in margine appositum, quod postea in textum irrepsit.

II 35 p. 28, 5 sq.: scribendum est ἦ μὴν ἦν τινος μανικοῦ σχήματος κ.τ.λ.

II 41 p. 30, 12 sq.: sententia τῆς μάχης μόνῳ Κυνεγείρῳ εἴσεται χάριν inter duas enuntiationes, quibus Cynegirum appellat: ὦ Κυνέγειρε, τὴν ναυμαχίαν νικήσει βασιλεύς et ἄπορον ποιῶν αὐτοῦ τὴν φυγὴν ἀναγκαίαν αὐτῷ τὴν νίκην εἰργάζου posita, ut Hinckius voluit, locum non habet, sed restituendum est e codicibus εἰργάζετο, id quod omnem tollit difficultatem.

II 51 p. 33, 17 sq.: οὐ γὰρ Αἰσχύλου καὶ τοιούτων ποιητῶν καὶ ῥητόρων, ἀλλά τινος Ὁμήρου τραγῳδίας ἢ τραγικῆς φωνῆς codices praebent. Sed non solum cum Hinckio verba ἢ τραγικῆς φωνῆς, sed etiam τραγῳδίας eiciendum est.

Breslauer Philologische Abhandlungen.

Vierter Band.

Heft I: **De ἀδείας notione et usu in iure publico Attico** scripsit Dr. phil. Goldstaub. Preis 3 Mark.

Heft II: **De Martiale verborum novatore** scripsit Dr. phil. Aemilius Stephani Preis 2 Mark.

Heft III: **Supplementa ad Procli commentarios in Platonis de republica libros nuper vulgatos** edidit Ricardus Reitzenstein. Preis 1 Mark.

Heft IV: **Philonis Alexandrini libellus de opificio mundi** edidit Leopoldus Cohn. Preis 4 Mark 50 Pf.

Fünfter Band.

Heft I: **De Tacito Senecae philosophi imitatore** scripsit Dr. phil. Maximilianus Zimmermann. Preis 1 Mark 60 Pf.

Heft II: **Nemesis und Adrasteia.** Eine mythologisch-archäologische Abhandlung. Von Dr. phil. Hermann Posnansky. Mit einer Doppeltafel. Preis 7 Mark.

Heft III: **De veterum** περὶ ποιήματος **doctrina** scripsit Dr. phil. Maximilianus Consbruch. Preis 5 Mark 40 Pf.

Sechster Band.

Heft I: **De Tacitei de oratoribus dialogi codicum nexu et fide** scripsit Dr. phil. Fridericus Scheuer. Preis 2 Mark.

Heft II: **De Q. Aurelii Symmachi studiis Graecis et Latinis** scripsit Dr. phil. Guilelmus Kroll. Preis 3 Mark.

Heft III: **Symbolae ad doctrinae** περὶ διχρόνων **historiam pertinentes** scripsit Dr. phil. Fridericus Kuhn. Preis 4 Mark 50 Pf.

Heft IV: **De duali Graecorum et emoriente et reviviscente** scripsit Hermannus Schmidt. Preis 2 Mark 50 Pf.

Siebenter Band.

Heft I: **De oraculis Chaldaicis** scripsit Guilelmus Kroll. Preis 3 Mark 20 Pf.

Heft II: **Quaestiones Choricianae** scripsit Curtius Kirsten. Preis 2 Mark 50 Pf.

Heft III: **De Callimachi hymnis quaestiones chronologicae** scripsit Bruno Ehrlich. Preis 3 Mark.

Heft IV: **De Hyla** scripsit Gustav Türk. Preis 4 Mark 50 Pf.

Heft V: **De** τετραπλῶν vocabulorum **genere quodam** scripsit Augustus Grosspietsch. Preis 2 Mark 80 Pf.

Breslauer Genossenschafts-Buchdruckerei, e. G. m. b. H.